

Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος

Πλούταρχος

1778

IMPENSIS GOTTHELF THEOPHIL GEORGI

INTERNET ARCHIVE ONLINE EDITION

CC Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0

1. Πάντα μὲν, ὦ Κλέα,¹ δεῖ τάγαθὰ τοὺς νοῦν ἔχοντας αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, μάλιστα δὲ τῆς περὶ αὐτῶν ἐπιστήμης, ὅσον ἐφικτόν ἐστιν ἀνθρώποις μετιόντες, εὐχόμεθα τυγχάνειν παρ' αὐτῶν ἐκείνων² · ὥς οὐθεν ἀνθρώπῳ λαβεῖν μεῖζον, οὐ χαρίσασθαι θεῷ σεμνότερον³ ἀληθείας. τὰ ἄλλα μὲν γὰρ⁴ ἀνθρώποις ὁ θεὸς, ὧν δέονται, δίδωσιν, οἰκεῖα⁵ κεκτημένος ταῦτα καὶ χρώμενος.⁶ οὐ γὰρ ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ μακάριον τὸ θεῖον, οὐδὲ βρονταῖς καὶ κεραυνοῖς ἰσχυρόν, ἀλλ' ἐπιστήμη καὶ φρονή-
σει, καὶ τοῦτο κάλλιστα πάντων Ὅμηρος, ὧν εἴρηκε,⁷ περὶ θεῶν ἀναφθεγξάμενος
·

⁵ Ἡ μὰν ἀμφοτέροισιν ὁμὸν γένος ἦδ' ἵνα πάτρη,
⁷ Ἀλλὰ Ζεὺς πρότερος γεγόνει, καὶ πλείονα ἤδει.

σεμνότεραν ἀπέφηνε τὴν τοῦ Διὸς ἡγεμονίαν ἐπιστήμης καὶ σοφίας,⁸ πρεσ-
βυτέραν οὖσαν. οἶμαι δὲ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἣν ὁ θεὸς εἵληχεν, εὐδαιμον εἶναι τὸ
τῇ γνώσει μὴ προαπολιπεῖν τὰ γινόμενα⁹ · τοῦ δὲ γινώσκειν τὰ ὄντα, καὶ φρονεῖν
ἀφαιρεθέντος, οὐ βίον, ἀλλὰ χρόνον εἶναι τὴν ἀθανασίαν.

2. διὸ θειότητος ὄρεξις ἐστὶν ἢ τῆς ἀληθείας, μάλιστα δὲ τῆς περὶ θεῶν ἔφεσις, ὥς-
περ ἀνάληψιν ἱερῶν τὴν μάθησιν ἔχουσα καὶ τὴν ζήτησιν. ἀγνείας τε πάσης καὶ
νεωκορίας ἔργον ὀσιώτερον, οὐχ ἥκιστα δὲ τῇ θεῷ ταύτῃ κεχαρισμένον, ἣν σὺ θερα-
πεύεις ἐξαιρέτως σοφὴν καὶ φιλόσοφον οὖσαν, ὥς τοῦνομά τε¹⁰ φράζειν ἔοικε παντὸς

¹ ὦ Κλέα] Quamuis nomen apud Plutarchum T. 1. Opp. philos. p. 432. ed. H. Stephani etiam occurrat, ubi eidem foeminae libellum de mulierum virtutibus dedicat; videtur tamen cum analogia Graecorum nomen foemininum haud congruere. Κλεῖς est nomen masculinum pro Κλεάνδρῳ, unde vocat. Κλεῖ pro Κλεάνδρῳ. Foemininum ergo nequit esse Κλέα, sed est Κλεαρέτη. quod haud scio an Plutarchus dederit. *Reiske.*

² ἐκείνης. redit enim ad ἐπιστήμην. *Reiske.*

³ σεμνότερον ὢν ἀληθείας. *Reiske.*

⁴ τὰ μὲν γὰρ ἄλλα. *Reiske.*

⁵ οἰκεῖα κεκτ.] Videtur sensum absurdum gignere, legi autem, δίδωσιν οὐκ οἰκεῖα κεκτημένος. *Xylander.*

⁶ Salmasius κεκτημένοις et χρωμένοις emendavit. *Reiske.*

⁷ Comma post εἴρηκε delend. *omnium, quae de diis dixit. Reiske.*

⁸ Sic distingo et lego: ἡγεμονίαν, ὑπ' ἐπιστήμης καὶ, σοφίας πρεσβ. *Reiske.*

⁹ τῶν γινόμενων. *Reiske.*

¹⁰ f. ἥς τοῦνομά γε φράζειν. *Reiske.*

μᾶλλον αὐτῇ τὸ εἰδέναι καὶ τὴν ἐπιστήμην προσήκουσαν. Ἑλληνικὸν γὰρ ἡ Ἰσίς ἐστι, καὶ ὁ Τυφὼν πολέμιος τῇ θεῷ,¹¹ καὶ δ' ἄγνοιαν καὶ ἀπάτην τετυφωμένος, καὶ διασπῶν καὶ ἀφανίζων τὸν ἱερὸν λόγον, ὃν ἡ θεὸς συνάγει καὶ συντίθησι, καὶ παραδίδωσι τοῖς τελουμένοις θειώσεως,¹² σώφρονι μὲν ἐνδελεχῶς διαίτῃ, καὶ βρωμάτων πολλῶν καὶ ἀφροδισίων ἀποχαῖς κωλυούσαις τὸ ἀκόλαστον καὶ φιλήδονον, ἀθρύπτους δὲ καὶ στερῆρας ἐν ἱεροῖς λατρείας ἐθιζούσης ὑπομένειν, ὧν τέλος ἐστὶν ἡ τοῦ πρώτου καὶ κυρίου καὶ νοητοῦ γνῶσις, ὃν ἡ θεὸς παρακαλεῖ ζητεῖν παρ' αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς ὄντα καὶ συνόντα.¹³ τοῦ δ' ἱεροῦ τοῦνομα καὶ σαφῶς ἐπαγγέλλεται καὶ γνῶσιν καὶ εἶδῃσιν τοῦ ὄντος. ὀνομάζεται γὰρ Ἰσειον ὡς εἰσόμενον¹⁴ τὸ ὄν, ἂν μετὰ λόγου καὶ ὁσίως εἰς τὰ ἱερὰ παρέλθωμεν τῆς θεοῦ.

3. ἔτι πολλοὶ μὲν Ἑρμοῦ, πολλοὶ δὲ Προμηθέως ἱστορήκασιν αὐτὴν θυγατέρα · ὧν¹⁵ τὸ μὲν ἕτερον, σοφίας καὶ προνοίας, Ἑρμῆν δὲ γραμματικῆς καὶ μουσικῆς εὐρετὴν νομίζοντες. Διὸ καὶ τῶν Ἑρμουπόλει Μουσῶν τὴν προτέραν Ἰσιν ἅμα καὶ δικαιοσύνην καλοῦσι σοφίαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ δεικνύουσιν¹⁶ τὰ θεῖα τοῖς ἀληθῶς καὶ δικαίως ἱεραφόροις¹⁷ καὶ ἱεροστόλοις προσαγορευομένοις · οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ τὸν ἱερὸν λόγον περὶ θεῶν πάσης καθαρεύοντα δεισιδαιμονίας καὶ περιεργίας ἐν τῇ ψυχῇ φέροντες, ὥσπερ ἐν κίστῃ, καὶ περιστέλλοντες · τὰ μὲν, μέλανα¹⁸ καὶ σκιώδη, τὰ δὲ, φανερὰ καὶ λαμπρὰ τῆς περὶ θεῶν ὑποδηλοῦντα¹⁹ οἰήσεως, οἷα καὶ περὶ τὴν

¹¹ Distinguo et lego: Τυφὼν, πολέμιος τῇ θεῷ ὧν. significat Typhonis quoque nomen Graecae originis esse. *Reiske.*

¹² διὰ θειώσεως. *per sanctificationem. Reiske.*

¹³ καὶ συνόντα videri queat redundare. sed respicit ad uxoris cum marito consuetudinem coniugalem. *Reiske.*

¹⁴ ὡς εἰσόμενον] legi εἰσόμενοι. Voce *ens* utendum fuit, nisi obscuritati debui caliginem addere. *Xylander.* εἰσόμενων ipse quoque conieceram, antequam Bentleyum, Baxterum, Marklandum idem sensisse intelligerem. subauditur ἡμῶν. *ac si cognituri essemus. Reiske.*

¹⁵ Aut ὧν delendum, aut cum ὡς mutandum, aut deinceps legendum νομίζομεν. *Reiske.*

¹⁶ f. εἴρηται, οὔσαν, καταδεικνύουσιν. *Reiske.*

¹⁷ ἱεραφόροις rectum est. nam in talibus a pari iure locoque est atque ο, ut βιβλιαφόρος et βιβλιοφόρος. *Reiske.*

¹⁸ τὰ μὲν μέλανα.] Deest aliquid. Post aliquot versus in τούτους ὅταν νόμῳ si deleatur ὅταν, sensus constabit. *Xylander.* περιστέλλοντες μὲν τὰ μέλανα. *Reiske.*

¹⁹ Nullus dubito, rectum eos vidisse, qui ὑποδηλοῦντες, id est προδηλοῦντες, προφαίνοντες, emendarunt. *ostendentes. Reiske.*

ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν ἀποφαίνεται. διὸ καὶ τὸ κοσμεῖσθαι τούτοις τοὺς ἀποθανόντας Ἰσιακοὺς, σύμβολόν ἐστι τοῦ τε τὸν λόγον εἶναι μετ' αὐτῶν, καὶ τοῦτον ἔχοντας, ἄλλο δὲ μηδὲν, ἐκεῖ βαδίζειν. οὔτε γὰρ φιλοσόφους πωγωνοτροφίαι, ὧς Κλέα, καὶ τριβωνοφορίαι ποιοῦσιν οὐτ' Ἰσιακοὺς αἱ λινοστολῖαι καὶ ξύρησις²⁰· ἀλλὰ Ἰσιακὸς ἐστὶν ὡς ἀληθῶς ὁ τὰ δεικνύμενα καὶ δρώμενα περὶ τοὺς θεοὺς τούτους, ὅταν νόμῳ παραλάβῃ, λόγῳ ζητῶν, καὶ φιλοσοφῶν περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας.

4. ἐπεὶ τοὺς γε πολλοὺς καὶ τὸ κοινότατον τοῦτο καὶ σμικρότατον λέλθην, ἐφ' ὅτῳ τὰς τρίχας οἱ ἱερεῖς ἀποτίθενται καὶ λινᾶς ἐσθῆτας φοροῦσιν, οἱ μὲν οὐδόλως²¹ φροντίζουσιν εἰδέναι περὶ τούτων· οἱ δὲ τῶν μὲν ἐρίων ὥσπερ τῶν κρεῶν, σεβομένους τὸ πρόβατον ἀπέχεσθαι λέγουσι, ξύρεσθαι δὲ τὰς κεφαλὰς διὰ τὸ πένθος, φορεῖν δὲ τὰ λινᾶ διὰ τὴν χροάν, ἣν τὸ λῖνον ἀνθοῦν ἀνίησι τῇ περιεχούσῃ τὸν κόσμον αἰθερίῳ χαροπότητι προσεικουῖαν. ἢ δ' ἀληθῆς αἰτία μία πάντων ἐστὶ· καθαροῦ γὰρ (ἢ φησὶν ὁ Πλάτων) οὐ θεμιτὸν ἅπτεσθαι μὴ καθαρώ. περισσῶμα δὲ τροφῆς καὶ σκύβαλον οὐδὲν ἄγνόν, οὐδὲ καθαρὸν ἐστὶν· ἐκ δὲ περιττωμάτων ἔρια καὶ λάχλαι, καὶ τρίχες καὶ ὄνυχες ἀναφύονται καὶ βλαστάνουσι. γελοῖον οὖν ἦν, τὰς μὲν αὐτῶν τρίχας ἐν ταῖς ἀγνείαις ἀποτίθεται ξυρωμένους καὶ λειαινομένους πᾶν ὁμαλῶς τὸ σῶμα, τὰς δὲ τῶν θρεμμάτων ἀμπέχεσθαι καὶ φορεῖν. καὶ γὰρ τὸν Ἡσίοδον οἶεσθαι δεῖ, λέγοντα·

Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλεῖη
Αἶον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἶθωνι σιδήρῳ·

διδάσκειν, ὅτι δεῖ καθαροὺς τῶν τοιούτων γενομένους ἐορτάζειν, οὐκ ἐν αὐταῖς ταῖς ἱερουργίαις χρῆσθαι καθάρσει καὶ ἀφαιρέσει τῶν περιττωμάτων. τὸ δὲ λῖνον φύεται μὲν ἐξ ἀθανάτου τῆς γῆς, καὶ καρπὸν ἐδώδιμον ἀναδίδωσι, λιτὴν δὲ παρέχει καὶ καθαρὰν ἐσθῆτα, καὶ τῷ σκέποντι²² μὴ βαρύνουσιν, εὐάρμοστον δὲ πρὸς πᾶσαν

²⁰ ξυρήσεις in plurali. Reiske.

²¹ f. οἱ μὲν γὰρ οὐδ' ὅλως. Reiske.

²² Humanum aliquid hic loci passus est Cl. Marklandus. τῷ σκέποντι idem est, atque ἐν (vel ἅμα) τῷ σκέποντι. quamvis tegat hominem, non tamen ideo gravat. Reiske.

ᾧραν · ἥκιστα δὲ φθειροποιόν, ὡς λέγουσι · περὶ ὧν ἕτερος λόγος.

5. οἱ δὲ ἱερεῖς οὕτω δυσχεραίνουνσι τὴν τῶν περιττωμάτων φύσιν, ὥστε μὴ μόνον παραιτεῖσθαι τῶν ὀσπρίων τὰ πολλὰ, καὶ τῶν κρεῶν τὰ μήλεια καὶ ὕεια, πολλὴν ποιοῦντα περίττωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλας τῶν σιτίων ἐν ταῖς ἀγνεύαις ἀφαιρεῖν · ἄλλας τε πλείονας αἰτίας ἔχοντας, καὶ τὸ ποτικωτέρους καὶ βρωτικωτέρους ποιεῖν ἐπιθίγοντας τὴν ὄρεξιν. τὸ γὰρ (ὡς Ἀρισταγόρας ἔλεγε) διὰ τὸ πηγνυμένοις πολλὰ τῶν μικρῶν ζῶων ἐναποθνήσκειν ἀλίσκόμενα μὴ καθαροὺς λογίζεσθαι τοὺς ἄλλας, εὐηθές ἐστι. λέγονται²³ δὲ καὶ τὸν Ἑἰπιν ἐκ φρέατος ἰδίου ποτίζειν, τοῦ δὲ Νείλου παντάπασιν ἀπείργειν, οὐ μίαν ἡγουμένους²⁴ τὸ ὕδωρ διὰ τὸν κροκόδειλον, ὡς ἐνιοὶ νομίζουσιν · (οὐδὲν γὰρ οὕτω τιμῇ²⁵ Αἰγυπτίους, ὡς ὁ Νεῖλος) ἀλλὰ πιαίνειν δοκεῖ καὶ μάλιστα πολυσαρκίαν ποιεῖν τὸ Νειλῶον ὕδωρ πινόμενον. οὐ βούλονται δὲ τὸν Ἑἰπιν οὕτως ἔχειν, οὐδὲ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ εὐσταλῇ καὶ κοῦφα ταῖς ψυχαῖς περικεῖσθαι τὰ σώματα, καὶ μὴ πιέζειν, μηδὲ καταθλίβειν ἰσχύοντι τῷ θνητῷ, καὶ βαρύνοντι τὸ θεῖον.

6. οἶνον δὲ οἱ μὲν ἐν Ἡλίου πόλει θεραπεύοντες τὸν θεόν, οὐκ εἰσφέρουσι το-παράπαν εἰς τὸ ἱερόν, ὡς οὐ προσήκον ἡμέρας²⁶ πίνειν, τοῦ κυρίου καὶ βασιλέως ἐφορῶντος · οἱ δ' ἄλλοι χρῶνται μὲν, ὀλίγω δέ. πολλὰς δ' ἀοίνους ἀγνεύας ἔχουσιν, ἐν αἷς φιλοσοφοῦντες καὶ μανθάνοντες καὶ διδάσκοντες τὰ θεῖα διατελοῦσιν. οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ μετρητὸν ἔπινον ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων (ὡς Ἑκαταῖος ἰστόρηκεν) ἱερεῖς ὄντες · ἤρξαντο δὲ πίνειν ἀπὸ Ψαμμητίχου, πρότερον δ' οὐκ ἔπινον οἶνον, οὐδὲ ἔσπενδον, ὡς φίλιον θεοῖς, ἀλλ' ὡς αἷμα τῶν πολεμησάντων ποτὲ τοῖς θεοῖς, ἐξ ὧν οἶονται πεσόντων καὶ τῇ γῇ συμμιγέντων ἀμπέλους γενέσθαι. διὸ καὶ τὸ μεθύειν ἔκφρονας ποιεῖ καὶ παραπλήγας, ἅτε δὴ τῶν προγόνων τοῦ αἵματος ἐμ-

²³f. εὐηθές ἐστι λέγειν. λέγονται. *Reiske*.

²⁴Facio cum Marklando ἡγούμενοι suadente. *Reiske*.

²⁵οὕτω τίμιον, αὐτ οὕτως ἐν τιμῇ. *Reiske*.

²⁶Rectum esse ἡμέρας, et Squirii coniectura nil opus esse sequentia euincunt, et de solis sacerdotibus sermonem hic esse monstrant praemissa; quapropter necesse non est sacerdotum nomen hic iterum inculcari. *Reiske*.

πιπλαμένους. ταῦτα μὲν οὖν Εὐδοξὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς περιόδου λέγεσθαι φησιν οὕτως ὑπὸ τῶν ἱερέων.

7. ἰχθύων δὲ θαλαττίων, πάντες μὲν οὐ πάντων, ἀλλ' ἐνίων ἀπέχονται. καθάπερ ὀξύρυγχιται τῶν ἀπ' ἀγκίστρου. σεβόμενοι γὰρ τὸν ὀξύρυγχον ἰχθύν, δεδίασι, μή ποτε τὸ ἀγκίστρον οὐ καθαρὸν ἔστιν ὀξύρυγχου περιπεσόντος αὐτῷ. Συνηῖται δὲ φάγρου · δοκεῖ γὰρ ἐπιόντι τῷ Νεῖλῳ συνεπιφαίνεσθαι, καὶ τὴν αὔξησιν ἀσμένοις φράζειν αὐτάγγελος ὀρώμενος. οἱ δ' ἱερεῖς ἀπέχονται πάντων · πρώτου δὲ μηνὸς ἐνάτῃ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων ἐκάστου πρὸ τῆς αὐλείου θύρας ὁπτόν ἰχθύν κατεσθίοντος, οἱ ἱερεῖς οὐ γεύονται μὲν, κατακαίουσι δὲ πρὸ τῶν θυρῶν τοὺς ἰχθύς · δύο λόγους ἔχοντες, ὧν τὸν μὲν ἱερὸν καὶ περιττὸν αὐθις ἀναλήψομαι, συνάδοντα τοῖς περὶ Ὀσίριδος καὶ Τυφῶνος ὁσίως φιλοσοφούμενοις · ὁ δ' ἐμφανὴς καὶ πρόχειρος, οὐκ ἀναγκαῖον, οὐδὲ περίεργον²⁷ ὄψον ἀποφαίνειν τὸν ἰχθύν, Ὀμήρῳ μαρτυρεῖ, μήτε Φαίακας τοὺς ἀβροβίους, μήτε τοὺς Ἰθακησίους ἀνθρώπους νησιώτας, ἰχθύσι χρωμένους ποιοῦντι, μήτε τοὺς Ὀδυσσέως ἐταίρους ἐν πλῶ τοσοῦτῳ καὶ ἐν θαλάττῃ, πρὶν εἰς ἐσχάτην ἔλθειν ἀπορίαν. ὅλως δὲ καὶ τὴν θάλατταν ἐκ πυρὸς ἡγοῦνται καὶ²⁸ παρωρισμένην, οὐδὲ μέρος, οὐδὲ στοιχεῖον, ἀλλὰ ἄλλοιον περίττωμα διεφθορὸς καὶ νοσῶδες.

8. οὐδὲν γὰρ ἄλογον, οὐδὲ μυθῶδες · οὐδὲ ὑπὸ δεισιδαιμονίας (ὥσπερ ἔνιοι νομίζουσιν) ἐγκατεστοιχειοῦτο ἱεουργίαις, ἀλλὰ τὰ μὲν, ἠθικὰς ἔχοντα καὶ χρειώδεις αἰτίαι, τὰ δὲ οὐκ ἄμοιρα κομψότητος ἱστορικῆς ἢ φυσικῆς ἔστιν, οἷον τὸ περὶ κρομμύου. τὸ γὰρ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ ἀπολέσθαι τὸν τῆς Ἰσίδος τρόφιμον Δίκτυν τῶν κρομμύων²⁹ ἐπιδρασσόμενον, ἐσχάτως ἀπίθανον · οἱ δὲ ἱερεῖς ἀφοσιοῦνται καὶ δυσχεραίνουσι καὶ τὸ κρόμμυον παραφυλάττοντες, ὅτι τῆς σελήνης φθι-

²⁷ περίεργον] f. περισπούδαστον. Salmasius pro οὐδὲ emendat ἀλλὰ, quo admissio, poterit περίεργον stare. *Reiske*.

²⁸ Post καὶ videtur ὕδατος excidisse. ex igni et aqua coalitum. παρωρισμένον est *eliminatum*, παρὰ τοὺς ὅρους ἐκβεβλημένον, *extra terminos eiectum*. *Reiske*.

²⁹ Δίκτυν, οὐ κρομμύων] Videtur omnino particula negans esse expungenda, ut reiiciat fabulam absurdam auctor, quae Dictyn cepe captantem in aquam incidisse perhiberet. *Xylander*.

νούσης μόνον, εὐτροφεῖν τοῦτο καὶ τεθηλέναι πέφυκεν. ἔστι δὲ πρόσφορον οὔτε ἀγνεύουσιν, οὔτε ἐορτάζουσι, τοῖς μὲν, ὅτι διψῇν, τοῖς δὲ, ὅτι δακρύειν ποιεῖ τοὺς προσφερομένους. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ὕν ἀνίερων ζῶων ἡγοῦνται. ὥς μάλιστα γὰρ ὀχεύεσθαι δοκεῖ τῆς σελήνης φθινούσης · καὶ τῶν τὸ γάλα πινόντων ἐξανθεῖ τὰ σώματα λέπραν καὶ ψωρικὰς τραχύτητας. τὸν δὲ λόγον · ὃν θύοντες ἅπαξ ὕν ἐν πανσελήνῳ, κατεσθίοντες ἐπιλέγουσιν, ὥς ὁ Τυφὼν ὕν διώκων πρὸς τὴν πανσέληνον, εὔρε τὴν ξυλίνην σορὸν, ἐν ᾗ τὸ σῶμα τοῦ Ὀσίριδος ἔκειτο, καὶ διέρριψεν, οὐ πάντες ἀποδέχονται παρακουσμάτων³⁰ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ νομίζοντες · ἀλλὰ τρυφήν γε καὶ πολυτέλειαν καὶ ἡδυπάθειαν οὕτω προβάλλεσθαι τοὺς παλαιούς λέγουσιν, ὥστε καὶ στήλην ἔφασαν ἐν Θήβαις ἐν τῷ ἱερῷ κεῖσθαι κατάρας ἐγγεγραμμένας ἔχουσαν κατὰ Μείνιος τοῦ βασιλέως, δς πρῶτος Αἰγυπτίους τῆς ἀπλότητος καὶ ἀχρημάτου καὶ λιτῆς ἀπῆλλαξε διαίτης. λέγεται δὲ καὶ Τέχνατις, ὁ Βακχόρεως³¹ πατὴρ, στρατεύων ἐπ' Ἄραβας, τῆς ἀποσκευῆς βραδυνούσης, ἡδέως τῷ προστυχόντι σιτίῳ χρησάμενος, εἶτα κοιμηθεὶς βαθὺν ὕπνον ἐπὶ στιβάδος, ἀσπάσασθαι τὴν εὐτέλειαν · ἐκ δὲ τούτου καταράσασθαι τῷ Μεινίῳ, καὶ τῶν ἱερέων ἐπαινεσάντων,³² στηλιτεῦσαι τὴν κατάραν.

9. οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνυντο μὲν ἐκ τῶν ἱερέων ἢ τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δι' ἀνδρίαν, τοῦ δὲ διὰ σοφίαν, γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. ὁ δὲ ἐκ μαχίμων ἀποδειγμένος, εὐθύς ἐγένετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις³³ ἔχουσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ παραδηλοῦσιν αὐτοὶ, πρὸ τῶν ἱερέων τὰς σφίγγας ἐπεικῶς³⁴ ἰστάντες, ὥς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης. τὸ δ' ἐν Σάει τῆς Ἀθηνᾶς, (ἦν καὶ Ἰσιν νομίζουσιν) ἔδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην, Ἐγὼ εἰμι πᾶν τὸ

³⁰ παρακουσμάτων si recte legitur, ἔλλειψις est particulae indefinitae. fortassis παρακουσμάτων. *Xylander*.

³¹ Βακχόρεως.] aliis βόκχορις scribitur, et ipsi nostro Plutarcho in vita Demetrii. *Xylander*.

³² ἐπαινεσάντων si bene habet, idem significat, atque συναινεσάντων, *consentientibus*. mallet tamen aut hoc, aut ἐπινευσάντων. *Reiske*.

³³ διαφάσεις idem est, atque διαφάνσεις, *dimicationes*, velut lucis per spissas tenebras. *Reiske*.

³⁴ ἐπεικῶς] *plerumque*. *Reiske*.

γεγονός, καὶ ὄν, καὶ ἐσόμενον · καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. ἔτι δὲ τῶν πολλῶν νομιζόντων ἴδιον παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Ἄμουν, (ὃ παράγοντες ἡμεῖς Ἄμμωνα λέγομεν) Μανεθῶς μὲν ὁ Σεβεννίτης τὸ κεκρυμμένον οἶεται καὶ τὴν κρύψιν ὑπὸ ταύτης δηλοῦσθαι τῆς φωνῆς · Ἐκαταῖος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης³⁵ φησὶ τούτῳ καὶ πρὸς ἀλλήλους τῷ ῥήματι χρῆσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, ὅταν τινὰ προσκαλῶνται. προσκλητικὴν γὰρ εἶναι τὴν φωνήν. διὸ τὸν πρῶτον θεὸν τῷ παντὶ τὸν αὐτὸν νομίζουσιν, ὡς ἀφανῆ καὶ κεκρυμμένον ὄντα, προσκαλοῦμενοι καὶ παρακαλοῦντες ἐμφανῆ γενέσθαι καὶ δῆλον αὐτοῖς Ἄμουν λέγουσιν.

10. ἡ μὲν οὖν εὐλάβεια τῆς περὶ τὰ θεῖα σοφίας Αἰγυπτίων, τοσαύτη ἦν. μαρτυροῦσι δὲ³⁶ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ σοφώτατοι, Σόλων, Θαλῆς, Πλάτων, Εὐδοξος, Πυθαγόρας (ὡς δ' ἔνιοι φασὶ, καὶ Λυκοῦργος) εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενοι, καὶ συγγενόμενοι τοῖς ἱερεῦσιν. Εὐδοξον μὲν οὖν Χονούφεως φησὶ³⁷ Μεμφίτου διακοῦσαι · Σόλωνα δὲ, Σόγχιτος Σαΐτου · Πυθαγόραν δὲ, Οἰνούφεως Ἡλιουπολίτου. μάλιστα δὲ οὗτος, ὡς ἔοικε, θαυμασθεὶς καὶ θαυμάσας τοὺς ἄνδρας, ἀπεμιμήσατο τὸ συμβολικὸν αὐτῶν καὶ μυστηριώδες, ἀναμίξας αἰνίγμασι τὰ δόγματα · τῶν γὰρ καλουμένων γραμμάτων ἱερογλυφικῶν³⁸ οὐθέν ἀπολείπει τὰ πολλὰ τῶν Πυθαγορικῶν παραγγελάτων, οἷόν ἐστι τὸ Μὴ ἐσθίειν ἐπὶ δίφρου, μηδ' ἐπὶ χοίνικος καθῆσθαι, μηδὲ φοῖνικα φυτεύειν, μηδὲ πῦρ μαχαίρῃ σκαλεῦειν ἐν οἰκίᾳ · δοκῶ δ' ἔγωγε καὶ τὸ τὴν μονάδα τοὺς ἄνδρας ὀνομάζειν Ἀπόλλωνα, καὶ δυάδα τὴν Ἀρτεμιν, Ἀθηνᾶν δὲ τὴν ἐβδομάδα, Ποσειδῶνα δὲ τὸν πρῶτον κύβον, εἰκέναι τοῖς ἐπὶ ἱερῶν ἰδρυμένοις, καὶ δρωμένοις νῆ Δία³⁹ καὶ γραφομένοις. τὸν γὰρ βασιλέα καὶ κύριον Ὅσιριν ὀφθαλμῷ καὶ σκῆπτρῳ γράφουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τοῦνομα διερμη-

³⁵ Ἀβδηρίτης] *Abdera*, non *Audera*, Ἄβδηρα, non *Αὔδηρα*, scribendum constat. Antiqui autem literam β sic pingebant, ut literae u non esset absimilis, sicut etiam in pronuntiatione paulatim aberratum fuit. Sed haec alias. Fuisse Hecataeum Abderitam ex Strabone et aliis constat, sicque etiam ab Eusebio citatur lib. προπαρασκ. θ. et alibi. *Xylander*.

³⁶ μαρτυροῦσι δ' αὐτῇ καὶ τῶν — *Reiske*.

³⁷ χονούφεως φησὶ] *Lego φασι*. alias intercederit auctoris nomen. *Xylander*.

³⁸ καλουμένων ἱερογλυφικῶν γραμμάτων. *Reiske*.

³⁹ f. ἐπὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν ἰδρυμένοις νῆ Δία καὶ γραφομένοις. Nam illud καὶ δρωμένοις est indicatio praevariae variae lectionis. *Reiske*.

νεύουσι πολυόφθαλμον, ὡς τὸ μὲν ος, τὸ πολὺ · τοῦ δὲ ἴρι τὸν ὀφθαλμὸν Αἰγυπτία γλώττη φράζοντες · τὸν δ' οὐρανὸν, ὡς ἀγήρω διὰ ἀιδιότητα καρδία θυμὸν ἐσχάρας⁴⁰ ὑποκειμένης. ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες ἦσαν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες · ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ, καταμύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὔσαν. τοῖς δὲ μαχίμοις κἀνθαρος ἦν γλυφὴ σφαγίδος · οὐ γὰρ ἐστὶ κἀνθαρος θῆλυς, ἀλλὰ πάντες ἄρσενες. τίκτουσι δὲ τὸν γόνον, ὡς σφαιροποιοῦσιν,⁴¹ οὐ τροφῆς μᾶλλον ὕλην, ἢ γενέσεως χώραν, παρασκευάζοντες.

II. ὅταν οὖν, ἃ μυθολογοῦσιν Αἰγύπτιοι περὶ τῶν θεῶν, ἀκούσης, πλάνας καὶ διαμελισμούς, καὶ πολλὰ τοιαῦτα μαθήματα,⁴² δεῖ τῶν προειρημένων μνημονεύειν, καὶ μηδὲν οἶεσθαι τούτων λέγεσθαι γεγονὸς οὕτω καὶ πεπραγμένον. οὐ γὰρ τὸν κύνα κυρίως Ἑρμῆν λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ ζώου τὸ φυλακτικὸν καὶ τὸ ἄγρυπνον, καὶ τὸ φιλόσοφον, γινώσκει καὶ ἀγνοίᾳ τὸ φίλον καὶ τὸ ἐχθρὸν ὀρίζοντος, ἧ φησιν ὁ Πλάτων, τῷ λογιωτάτῳ τῶν θεῶν κυνικουοῦσιν.⁴³ οὐδὲ τὸν ἥλιον ἐκ λωτοῦ νομίζουσι βρέφος ἀνίσχειν νεογιλόν, ἀλλ' οὕτως ἀνατολὴν ἡλίου γράφουσι, τὴν ἐξ ὑγρῶν ἡλίου γινομένην ἀναψιν αἰνιττόμενοι. καὶ γὰρ τὸν ὠμότατον Περσῶν βα-

⁴⁰ καρδία θυμὸν ἐσχάρας] θυμὸν illud vitiosum est. Legendum existimo θυμιατηρίου. ac fieri potest, ut ἐσχάρας huius, aut hoc ἐσχάρας glossema sit, inque textum culpa librarii insertum. Orus Apollo, qui circumfertur, sic scribit: Αἰγυπτον γράφοντες, θυμιατήριον καιόμενον ζωγραφοῦσι, καὶ ἐπάνω καρδίαν. Atqui constat ex Hermetis Trismegisti Asclepio, quem Apuleius transtulit in Latinum sermonem, fol. Aldino 183. b. Aegyptum coeli fuisse imaginem, ut mirum minime sit corde in foco ardente posito utrumque fuisse repraesentatum. *Xylander.* f. καρδία ἐπὶ θωμῶν, ἐσχάρας ὑποκειμένης. *exprimunt imaginem coeli pingendo corde aceruis lignorum superposito, in ara exstructis. Reiske.*

⁴¹ τίκτουσι δὲ τὸν γόνον, ὡς σφαιροποιοῦσιν] Haec quoque verba sunt vitiata. Infra res utcunque melius explicatur. neque piget alia adscribere, quae sententiam saltem explanent. Sic ergo saltem explanent. Sic ergo Porphyrius περὶ τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς apud Eusebium lib. 3. praeparat. Evangelicae: Κανθάρου δὲ ἀμαθὴς μὲν βδελυχθεὶς ἂν, ἀγνωμῶν ὑπάρχον τῶν θείων. Αἰγύπτιοι δὲ ἐσέφθησαν, ὡς εἰκόνα ἡλίου ἐμψυχον. Κἀνθαρος γὰρ πᾶς ἄρρην, καὶ ἀφίεις τὸν θορόν ἐν τέλματι, καὶ ποιήσας σφαιροειδῆ, τοῖς ὀπισθίοις ἀνταναφέρει ποσὶν, ὡς ἥλιος οὐρανὸν, καὶ περίοδον ἡμερῶν ἐκδέχεται σεληνιακὴν. *Xylander.* Congruit cum coniecturis viro-
rum doctorum nostra ad h. l. quae haec erat: τὸν γόνον εἰς κόπρον, ἣν σφαιροποιοῦσιν. *Reiske.*

⁴² Pro μαθήματα scribe παθήματα. nam hic quidem plenissime τὰ παθήματα γέγονε μαθήματα. *Xylander.* Salmasius quoque παθήματα correxerat. *Reiske.*

⁴³ κυνικουοῦσιν] Monstrum hoc vocabuli vestigia tamen veri retinet, quod est haud dubie προσοικειοῦσιν. Locus Platonis est prope finem libri secundi de Republica. *Xylander.*

σιλέα καὶ φοβερώτατον Ὡχον⁴⁴ ἀποκτείναντα πολλοὺς, τέλος δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἀποσφάζαντα καὶ καταδειπνήσαντα μετὰ τῶν φίλων, ἐκάλεσαν μάχαιραν, καὶ καλοῦσι μέχρι νῦν οὕτως ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν βασιλέων, οὐ κυρίως δὴπου τὴν οὐσίαν αὐτοῦ σημαίνοντες, ἀλλὰ τοῦ τρόπου τὴν σκληρότητα καὶ κακίαν ὀργάνῳ φονικῷ παρειακάζοντες. οὕτω δὴ τὰ περὶ θεῶν ἀκούσασα καὶ δεχομένη παρὰ τῶν ἐξηγουμένων τὸν μῦθον ὁσίως καὶ φιλοσόφως, καὶ δρῶσα μὲν αἰεὶ καὶ διαφυλάττουσα τῶν ἱερῶν τὰ νενομισμένα, τοῦ δ' ἄληθῆ δόξαν ἔχειν περὶ θεῶν, μηδὲν οἰομένη μᾶλλον μήτε θύσειν, μήτε ποιήσειν αὐτοῖς κεχαρισμένον, οὐδὲν ἔλαττον ἀποφεύξοιο κακὸν ἀθεότητος δεισιδαιμονίαν.

12. λέγεται δὲ ὁ μῦθος οὗτος⁴⁵ ἐν βραχυτάτοις ὡς ἔνεστι⁴⁶ μάλιστα · τῶν ἀχρήστων σφόδρα καὶ περιττῶν ἀφαιρεθέντων τῆς Ῥέας φασὶ κρύφα τῷ Κρόνῳ συγγενομένης, αἰσθόμενον ἐπαράσασθαι τὸν ἥλιον αὐτῇ μήτε μηνί, μήτε ἐνιαυτῷ⁴⁷ τεκεῖν · ἐρῶντα δὲ τὸν Ἑρμῆν τῆς θεοῦ συνελθεῖν, εἶτα παίζαντα πέττια πρὸς τὴν σελήνην, καὶ ἀφελόντα τῶν φώτων ἐκάστου τὸ ἑβδομηκοστὸν, ἐκ πάντων ἡμέρας πέντε συνελθεῖν,⁴⁸ καὶ ταῖς ἐξήκοντα καὶ τριακοσίαις ἐπάγειν,⁴⁹ ὥς νῦν ἐπαγομένης Αἰγύπτιοι καλοῦσι, καὶ τῶν θεῶν γενεθλίους ἄγουσι⁵⁰ · τῇ μὲν πρώτη τὸν Ὅσι-

⁴⁴ Herodotum si sequaris, dicendus erit Plutarchus memoria lapsus fuisse, ut Ochum pro Cambyse nominaret. sed alios auctores, et in his Dinonem, fuit secutus. *Reiske.*

⁴⁵ οὕτως Baxteri mihi quoque in mentem venerat. *Reiske.*

⁴⁶ ὡς ἔνεστι. *Reiske.*

⁴⁷ μήτε μηνί, μήτε ἐν αὐτῷ] Locus hic corruptus est, quem ex coniectura puto restitui posse. ea quam sit erudita, iudicent alii, aut potius explodant eam, meliori emendatione ipsi de suo prolata. Sic ergo intelligo: Solem Rheae ex incesto cum Saturno concubitu gravidae imprecatum, ut neque in mense, neque in anno, id est (ut ipse putabat) nunquam pareret. Mercurium tamen astu usum, inter ludendum cum Luna vicisse certas dierum portiones, quibus a Luna persolutis, quinque dies confecerit, quos anno extra ordinem adderet, ita ut puerperium Rheae in eos dilatatum, neque in annum, qui erat 360. dierum, neque in menses, qui extra annum nullibi ulli erant, incideret: itaque exsecrationem solis eluserit. Haec si non pessime conieci, sic fuisse a Plutarcho scriptum credibile est: Μήτε μηνί, μήτε ἐνιαυτῷ τεκεῖν. forte etiam ἐν inserto: μήτε ἐν μηνί, μήτε ἐν ἐνιαυτῷ. *Xylander.*

⁴⁸ ἡμέρας πέντε συνελθεῖν] Vellem συνελθεῖν, *concinnare, in summam contrahere.* *Xylander.* Squirii dubium Xylandrinae emendationi certissimae oppositum nullius ponderis est. nullus enim est auctor, in quo συνελθεῖν sensu *contrahendi* non occurrat. *Reiske.*

⁴⁹ ἐπάγειν, in Aor. 2. *Reiske.*

⁵⁰ Post ἄγουσι videtur λέγοντες excidisse. *Reiske.*

ριν γενέσθαι, καὶ φωνὴν αὐτῷ ταχθέντι⁵¹ συνεκπεσεῖν, ὡς ἀπάντων⁵² κύριος εἰς φῶς πρόεισιν. ἔνιοι δὲ Παμύλην τινὰ λέγουσιν ἐν Θήβαις ὑδρευμένην ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς φωνὴν ἀκοῦσαι, διακελευομένην ἀνειπεῖν μετὰ βοῆς, ὅτι μέγας βασιλεὺς εὐεργέτης Ὅσιρις γέγονε · καὶ διὰ τοῦτο θρέψαι τὸν Ὅσιριν, ἐγχειρήσαντος⁵³ αὐτῷ⁵⁴ τοῦ Κρόνου, καὶ τὴν τῶν Παμυλίων ἑορτὴν αὐτῷ τελεῖσθαι, Φαλληφορίοις ἐοικυῖαν. τῇ δὲ δευτέρᾳ τὸν Ἀρούηριν, ὃν Ἀπόλλωνα, ὃν⁵⁵ καὶ πρεσβύτερον ὦρον ἔνιοι καλοῦσι · τῇ τρίτῃ δὲ Τυφῶνα, μὴ καιρῷ, μηδὲ κατὰ χώραν, ἀλλ' ἀναρρήξαντα πληγῇ διὰ τῆς πλευρᾶς ἐξάλλεσθαι⁵⁶ · τετάρτῃ δὲ τὴν Ἴσιν ἐν πανύγροις γενέσθαι, τῇ δὲ πέμπτῃ Νέφθην, ἣν καὶ Τελευτήν καὶ Ἀφροδίτην, ἔνιοι δὲ καὶ Νίκην ὀνομάζουσιν. εἶναι δὲ τὸν μὲν Ὅσιριν ἐξ ἡλίου καὶ τὸν Ἀρούηριν, ἐκ δὲ Ἑρμοῦ τὴν Ἴσιν, ἐκ δὲ τοῦ Κρόνου τὸν Τυφῶνα καὶ τὴν Νέφθην. διὸ καὶ τὴν τρίτην⁵⁷ τῶν ἐπαγομένων, ἀποφράδα νομίζοντες οἱ βασιλεῖς, οὐκ ἐχρημάτιζον, οὐδ' ἐθεράπευον αὐτούς, μέχρι νυκτός. τιμᾶσθαι δὲ τῷ Τυφῶνι⁵⁸ τὴν Νέφθην. Ἴσιν δὲ καὶ Ὅσιριν ἐρῶντας ἀλλήλων, καὶ πρὶν γενέσθαι κατὰ γαστρός ὑπὸ σκότῳ συνεῖναι. ἔνιοι δὲ φασὶ καὶ τὸν Ἀρούηριν οὕτω γεγονέναι, καὶ καλεῖσθαι πρεσβύτερον ὦρον ὑπ' Αἰγυπτίων, Ἀπόλλωνα δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων.

13. βασιλεύοντα δ' Ὅσιριν Αἰγυπτίους μὲν εὐθύς ἀπόρου βίου⁵⁹ καὶ θηριώδους ἀπαλλάξαι, καρπούς τε δείξαντα, καὶ νόμους θέμενον αὐτοῖς, καὶ θεοὺς δείξαντα⁶⁰ τιμᾶν · ὕστερον δὲ γῆν πᾶσαν ἡμερούμενον ἐπελθεῖν, ἐλάχιστα μὲν ὄπλων

⁵¹Salmasius quoque τεχθέντι correxerat. *Reiske*.

⁵²ὡς ὁ πάντων. *Reiske*.

⁵³Salmasius quoque ἐγχειρίσαντος correxerat. *Reiske*.

⁵⁴ἐγχειρήσαντος αὐτῷ] Haec duo αὐτῷ puto in foemininum αὐτῇ mutanda, si quidem Pamyla mulier fuit ὑδρευομένη. *Xylander*.

⁵⁵ὃν secundum delend. v. p. 403. 9. *Reiske*.

⁵⁶ἐξάλλεσθαι in Aor. 2. exsiliisse. *Reiske*.

⁵⁷τὴν τρίτην καὶ τὴν πέμπτην τῶν ἐπαγ. deinde perinde erit, ἀποφράδα, an ἀποφράδας, legas. *Reiske*.

⁵⁸τιμᾶσθαι δὲ τῷ Τυφῶνι] forte γήμασθαι, ut mox ostendam. ἐν πανύγροις ante, intellexi, *Panygra* loci esse nomen. Infra νέφθης per u constanter scribitur: itaque hic quoque sic scripsi. *Xylander*.

⁵⁹βίου etiam Salmasius correxerat pro βίους, quod in Stephanina est. *Reiske*.

⁶⁰θεοὺς καταδείξαντα. Verbum καταδεικνύειν proprium est de illis, qui primi usum alicuius rei et modum eius aut comparandae, aut perficiendae, humano generi monstrarunt, qui primi aliquid instituerunt. *Reiske*.

δεηθέντα, πειθοῖ δὲ τοὺς πλείστους καὶ λόγῳ μετ' ᾧδῆς πάσης καὶ μουσικῆς⁶¹ θελγομένους προσαγόμενον. ὅθεν Ἑλλησι δόξαι Διονύσῳ τὸν αὐτὸν εἶναι · Τυφῶνα δὲ, ἀπόντος μὲν οὐθέν νεωτερίζειν, διὰ τὸ τὴν Ἴσιν εὖ μάλα φυλάττεσθαι καὶ προσέχειν ἐγκρατῶς ἔχουσιν, ἐπανελθόντι δὲ δόλον μηχανᾶσθαι, συνωμότας ἄνδρας ἐβδομήκοντα καὶ δύο πεπονημένον, καὶ συνεργὸν ἔχοντα βασιλίσσαν ἐξ Αἰθιοπίας παροῦσαν, ἣν ὀνομάζουσιν Ἀσώ · τοῦ δὲ Ὀσίριδος ἐκμετρησάμενον λάθρα τὸ σῶμα, καὶ κατασκευάσαντα πρὸς τὸ μέγεθος λάρνακα καλὴν καὶ κεκοσμημένην περιττῶς, εἰσενεγκεῖν εἰς τὸ συμπόσιον. ἡσθέντων δὲ τῇ ὄψει καὶ θαυμασάντων, ὑποσχέσθαι τὸν Τυφῶνα μετὰ παιδιᾶς, ὃς ἂν ἐγκατακλεισθεὶς ἐξισωθεῖ διδόναι δῶρον αὐτῷ τὴν λάρνακα. πειρωμένων δὲ πάντων καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδεὶς ἐνήρμωσεν, ἐμβάντα τὸν Ὀσίριν κατακλιθῆναι. τοὺς δὲ συνόντας ἐπιδραμόντας ἐπιρρίψαι τὸ πῶμα, καὶ τὰ μὲν γόμοις καταλαβόντας⁶² ἔξωθεν, τῶν δὲ θερμοῦ μολίβδου⁶³ καταχεαμένων ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξενεγκεῖν, καὶ μεθεῖναι διὰ τοῦ Ταναϊτικοῦ στόματος εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ διὰ τοῦτο μισητὸν ἐστὶ νῦν,⁶⁴ καὶ κατάπτυστον ὀνομάζειν Αἰγυπτίους. ταῦτα δὲ πραχθῆναι λέγουσιν ἐβδόμη ἐπὶ δέκα μηνὸς Ἀθῦρ, ἐν ᾧ τὸν σκορπίον ὁ ἥλιος διέξεισιν, ὄγδοον ἔτος καὶ εἰκοστὸν ἐκείνου βασιλεύοντος Ὀσίριδος. ἔνιοι δὲ βεβιωκέναι φασὶν αὐτόν, οὐ βεβασιλευκέναι χρόνον τοσοῦτον.

14. πρώτων δὲ τῶν τὸν περὶ Χέννιν⁶⁵ οἰκούντων τόπον πανῶν καὶ σατύρων τὸ πάθος αἰσθομένων, καὶ λόγων⁶⁶ ἐμβαλόντων περὶ τοῦ γεγονότος, τὰς μὲν αἰφνιδίους τῶν ὄχλων ταραχὰς καὶ πτυήσεις ἔτι νῦν διὰ τοῦτο πανικὰς προσαγορεύσθαι · τὴν δ' Ἴσιν αἰσθομένην, κείρεσθαι μὲν ἐνταῦθα τῶν πλοκάμων ἓνα καὶ πένθιμον στολὴν ἀναλαβεῖν, ὅπου τῇ πόλει⁶⁷ μέχρι νῦν ὄνομα Κοπτῶ. ἕτεροι δὲ τοῦνομα

⁶¹ μετ' ᾧδῆς καὶ πάσης μουσικῆς. *Reiske.*

⁶² καὶ τῶν μὲν γόμοις καταλαβόντων. *Salmasius.*

⁶³ θερμοῦ μολίβδου *tueor.* *Reiske.*

⁶⁴ Aut ἔτι νῦν, aut ἔς τε νῦν. *prius praefero.* *Reiske.*

⁶⁵ Χέννιν] Forte Χέμιν, *Chemmin*, qui locus est Aegypti celebris. Versu 5. ἐκείνου pro ἐκείνου omnino legendum fuit. Κοπτῶ a Strabone et aliis Κοπτοῦς scribitur. Infra est ἐν Κοπτῶ. *Xylander.*

⁶⁶ λόγον etiam *Salmasius* correxerat. *Reiske.*

⁶⁷ f. ὅπου πόλις, ἢ μέχρι νῦν. *Reiske.*

σημαίνειν οἶονται στέρησιν · τὸ γὰρ ἀποστερεῖν, κόπτειν λέγουσι. πλανωμένην δὲ πάντη καὶ ἀποροῦσαν, οὐδένα προσελθεῖν ἀπροσαύδητον, ἀλλὰ καὶ παιδαρίοις συντυχοῦσαν, ἐρωτᾶν περὶ τῆς λάρνακος. τὰ δ' ἔτυχεν ἑωρακότα, καὶ φράσαι τὸ στόμα, δι' οὗ τὸ ἀγγεῖον οἱ φίλοι τοῦ Τυφῶνος εἰς τὴν θάλασσαν ἔωσαν, ἐκ τούτου τὰ παιδάρια μαντικὴν δύναμιν ἔχειν οἶεσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ μάλιστα ταῖς τούτων ὀπτεῦεσθαι⁶⁸ κληδόσι παιζόντων ἐν ἱεροῖς καὶ φθεγγομένων, ὅτι ἂν τύχωσι. αἰσθομένην δὲ τῇ ἀδελφῇ ἐρώντας⁶⁹ συγγεγονέναι δι' ἄγνοιαν, ὡς ἑαυτῇ τὸν Ὅσιριν, καὶ τεκμήριον ἰδοῦσα, τὸν μὲν λάτινον⁷⁰ στέφανον, ὃν ἐκεῖνος παρὰ τὴν νέφθην⁷¹ κατέλιπε, τὸ παιδίον ζητεῖν. ἐκεῖνον γὰρ εὐθὺς τεκοῦσαν⁷² διὰ φόβον τοῦ Τυφῶνος εὐρεθὲν δὲ χαλεπῶς καὶ μόγισ κυνῶν ἐπαγόντων τὴν Ἴσιν, ἐκτραφῆναι⁷³ καὶ γενέσθαι φύλακα καὶ ὁπαδὸν αὐτῆς, Ἀνουβιν προσαγορευθέντα, καὶ λεγόμενον τοὺς θεοὺς φρουρεῖν, ὥσπερ οἱ κύνες τοὺς ἀνθρώπους.

15. ἐκ δὲ τούτου πυθέσθαι περὶ τῆς λάρνακος, ὡς πρὸς τὴν Βύβλον χώραν⁷⁴ ὑπὸ τῆς θαλάττης ἐκκυμανθεῖσαν αὐτὴν ἐρίκη τινὶ μαλθακῶς ὁ κλύδων προσέμιξεν. ἢ δ' ἐρίκη⁷⁵ κάλλιστον ἔρνος ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ μέγιστον ἀναδραμοῦσα περιέπτυξε καὶ περιέφω καὶ ἀπέκρυσεν ἐντὸς ἑαυτῆς. θαυμάσας δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ φυτοῦ τὸ

⁶⁸ etiam Salmasius ὀπτεῦεσθαι correxerat. *Reiske*. Vulgo ὀπτεῦεσθαι.

⁶⁹ ἢ τῇ ἀδελφῇ οὐκ ἐρώντα — Basileensis recte habet ἐρώντα. atque viri docti etiam iure merito probarunt. Squirius ἐρώση debuisse scribere, non ἐρούση. Post συγγεγονεῖν perinde est, ἀλλὰ addas, an omittas. *Reiske*.

⁷⁰ Salmasius τὸν λῶτινον correxerat. *Reiske*.

⁷¹ παρὰ τῇ Νεφθῷ. *Reiske*.

⁷² ἐκθεῖναι restituo ex coniectura, cum invenerim θηεῖνον, [pro quo vocabulo quis dicat? cum neque θηεῖνον, neque ἐκθεῖναι in vulgatis reperiatur] parenthesi iis inclusis, quae par erat. Sensus enim est, Osiridem cum Nephthi, seu Nephthy, sorore, concubuisse, eamque infantem ex eo coitu conceptum statim a partu exposuisse, metu Typhonis. quem eius, ut Isis Oridem, maritum fuisse, et coniecturam de τιμᾶσθαι, quod nihil sonat, eo loco in γήμασθαι convertendo nostram esse probam, ex hoc loco apparere potuit. *Xylander*.

⁷³ ἢ ζητεῖν. ἐκεῖνην γὰρ (de Nephthi loquitur) εὐθὺς τεκοῦσαν, διὰ φόβον τοῦ Τυφῶνος ἐκθεῖναι, ὃ εὐρεθὲν χαλεπῶς καὶ μόγισ, κυνῶν ἐπαγόντων τὴν Ἴσιν, ἐκτραφῆναι — sic distinguendum et restituendum existimo hunc locum. *Reiske*.

⁷⁴ Βύβλον χώραν servari posse existimo. χώραν additum est, ne lector parum attentus de papyro cogitet. *ad Byblum urbem*. si quid mutandum, praeferrem Βυβλίων χώραν. *Reiske*.

⁷⁵ ἐρίκη εἰς κάλλιστον ἔρνος. et sic quoque Squirius. *Reiske*.

μέγεθος καὶ περιτεμῶν τὸν περιέχοντα τὴν σορὸν οὐχ ὀρωμένην κόλπον,⁷⁶ ἔρεισμα τῆς στέγης ὑπέστησε. ταῦτά τε πνεύματι φασὶ δαιμονίῳ φήμης πυθομένην τὴν Ἴσιν εἰς Βύβλον ἀφικέσθαι, καὶ καθίσασαν ἐπὶ κρήνης ταπεινὴν καὶ δεδακρυμένην, ἄλλω μὲν μηδενὶ προσδιαλέγεσθαι, τῆς δὲ βασιλίδος τὰς θεραπαινίδας ἀσπάζεσθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι, τὴν τε κόμην παραπλέκουσαν αὐτῶν, καὶ τῷ χρωτὶ θαυμαστὴν εὐωδίαν ἐπιπνέουσιν ἀφ' ἑαυτῆς. ἰδούσης δὲ τῆς βασιλίδος⁷⁷ τὰς θεραπαινίδας, ἡμερον ἐμπεσεῖν τῆς ξένης τῶν τε τριχῶν⁷⁸ τοῦ τε χρωτὸς ἀμβροσίαν πνέοντος · οὕτω δὲ μεταπεμφθεῖσαν καὶ γενομένην συνήθη, ποιήσασθαι τοῦ παιδίου τὴν τίτθην · ὄνομα δὲ τῷ μὲν βασιλεῖ Μάλκανδρον εἶναί φασιν · αὐτὴν⁷⁹ δὲ οἱ μὲν Ἀσπάρτην,⁸⁰ οἱ δὲ Σάωσιν, οἱ δὲ Νεμανοῦν⁸¹ (ὅπερ ἂν Ἑλληνες Ἀθηναΐδα) προσεπιπεῖν.

16. τρέφειν δὲ τὴν Ἴσιν, ἀντὶ μαστοῦ τὸν δάκτυλον εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδίου διδοῦσαν,⁸² νύκτωρ δὲ περικαίειν τὰ θνητὰ τοῦ σώματος. αὐτὴν δὲ γενομένην χελιδόνα τῇ κίονι περιπέτεσθαι καὶ θρηνεῖν, ἄχρις οὗ τὴν βασίλισσαν παραφυλάξασαν καὶ ἐγκραγοῦσαν ὡς εἶδε περικαϊόμενον τὸ βρέφος, ἀφελέσθαι τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ. τὴν δὲ θεὰν φανεράν γενομένην αἰτήσασθαι τὴν κίονα τῆς στέγης · ὑφελούσαν δὲ ῥᾶστα περικόψαι τὴν ἐρίκην, εἶτα ταύτην μὲν ὀθόνη περικαλύψασαν, καὶ μύρον καταχεαμένην, ἐγχειρίσαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ νῦν ἔτι σέβεσθαι Βυβλίους τὸ ξύλον ἐν ἱερῷ κείμενον Ἰσιδος. τῇ δὲ σορῷ περιπεσεῖν, καὶ

⁷⁶ κόλπον suspectum. sententia κόρμον, aut κλάδον, aut λόχμην, aut κόμην, flagitat. forte dedit auctor τοὺς περιέχοντας τ. σ. οὐχ ὄρ. κλάδους. Salmasius quoque κόρμον correxerat. *Reiske*.

⁷⁷ ἰδούσης τῆς βασιλίδος potest defendi, et magna copia similium locum afferri. quod si teneatur, debet deinceps αὐτῇ subaudiri. Mollius tamen fluere oratio, si aut ἰδούση δὲ τῇ βασιλίδι, et caetera, ut iacent, aut ἰδοῦσαν δὲ τὴν βασιλίδα τὰς θεραπαινίδας, εἰς ἡμερον ἐμπεσεῖν.] etiam Salmasius εἰς ἡμερον correxit. *Reiske*.

⁷⁸ Post τριχῶν deest aliquid, e. c. εὐ διακειμένων, aut κεκοσμημένων, aut ἐντέχνως διαπεπλεγμένων, vel simile quid. *Reiske*.

⁷⁹ αὐτῇ. *Reiske*.

⁸⁰ Salmasius etiam Ἀσπάρτην correxit. *Reiske*.

⁸¹ Post Νεμανοῦν punctum collocandum, et, deletis parentheseos signis, leg. προσείποιεν. *Reiske*.

⁸² f. ἐνδιδοῦσαν. *Reiske*.

κωκυῖσαι τηλικούτον, ὥστε τῶν παίδων τοῦ βασιλέως τὸν νεώτερον ἐνθανεῖν,⁸³ τὸν δὲ πρεσβύτερον μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσιν καὶ τὴν σορὸν εἰς πλοῖον ἐνθεμένην ἀναχθῆναι. τοῦ δὲ Φαίδρου ποταμοῦ πνεῦμα τραχύτερον ἐκτρέψαντος⁸⁴ ὑπὸ τὴν ἔω, θυμωθεῖσαν ἀναξηρᾶναι τὸ ρεῖθρον.

17. ὅπου δὲ πρῶτον ἐρημίας ἔτυχεν, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν γενομένην, ἀνοῖξαι τὴν λάρνακα, καὶ τῷ προσώπῳ τὸ πρόσωπον ἐπιθεῖσαν, ἀσπάσασθαι καὶ δακρύνειν. τοῦ δὲ παιδίου σιωπῇ προσελθόντος ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ καταμανθάνοντος, αἰσθομένην μεταστραφῆναι καὶ δεινὸν ὑπὸ ὀργῆς ἐμβλέψαι. τὸ δὲ παιδίον⁸⁵ οὐκ ἀνασχέσθαι τὸ τάρβος, ἀλλὰ ἀποθανεῖν. οἱ δὲ φασιν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὥς εἴρηται τρόπον⁸⁶ ἐκπεσεῖν εἰς τὴν θάλασσαν. ἔχει δὲ τιμὰς διὰ τὴν θεὸν · ὃν γὰρ ἄδουσιν Αἰγύπτιοι παρὰ τὰ συμπόσια Μανέρωτα, τοῦτον εἶναι. τινὲς δὲ τὸν μὲν παῖδα καλεῖσθαι Παλαιστινὸν, ἢ Πηλούσιον, καὶ τὴν πόλιν ἐπώνυμον ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι, κτισθεῖσαν ὑπὸ τῆς θεοῦ · τὸν δ' ἠδόμενον Μανέρωτα, πρῶτον εὑρεῖν μουσικὴν ἱστοροῦσιν. ἔνιοι δὲ φασιν, ὄνομα μὲν οὐδενὸς εἶναι, διάλεκτον⁸⁸ δὲ πίνουσιν ἀνθρώποις καὶ θαλειάζουσι πρέπουσαν, αἴσιμα⁸⁹ τὰ τοιαῦτα παρείη. τούτῳ γὰρ τῷ Μανέρωτι φραζόμενον⁹⁰ ἀναφωνεῖν ἐκάστοτε τοὺς Αἰγυπτίους, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸ δεικνύμενον αὐτοῖς εἶδωλον ἀνθρώπου τεθνηκότος ἐν κιβωτίῳ περιφερόμενον, οὐκ ἔστιν

⁸³ ἐνθανεῖν si bene habet, significat ἐν τῷ κωκυτῷ θανεῖν, *interea tum ea eiularet, exspirasse. mallet tamen ἐκθανεῖν. id certe usitatum in ea re. Reiske.*

⁸⁴ ἐκτρέψαντος. ex Aldo. est enim rectius, quam ἐκτρέψαντος. Item pro Astarta habet Aspartam vitiose, quod ex Eusebio, Suida, et aliis, nostroque Cedreno liquet, ne quis vocem in libris Regum sacris depravatam putet. Est enim Astarta Venus. *Xylander.* Non placet vulgata, neque Stephanina. forte dedit auctor ἐκστρέψαντος, aut ἐκρίψαντος. prius si dedit, possit videri ad ventum ex imo fundo fluvii extus eversum, tanquam si pars vestis interior extra vertitur, respexisse. *Reiske.*

⁸⁵ Posset παιδίον absque damno orationis abesse, et abesset cum elegantia. *Reiske.*

⁸⁶ ὥς εἴρηται τρόπον] Aut ὃν pro ὥς, aut πρότερον pro τρόπον, legendum. Sed quod postea sequitur διάλεκτον, etc. παρείη, ac plura alia, vitio suo nostram coniecturam superant. *Xylander.* Ante, aut post εἴρηται videtur πρότερον, aut ἐν τοῖς ἄνω excidisse. *Reiske.*

⁸⁷ ἀπὸ adessee, abesse pari iure potest. *Reiske.*

⁸⁸ διάλεκτον] *formulam.* significatione rara, ideoque suspecta est ea lectio. sententia flagitat ὥδῃν. *Reiske.*

⁸⁹ Non puto, ipsa illa verba formulam constituisse, sed ea Plutarchi esse, et legi oportere ὅπως αἴσιμα — Formula cantici ipsa videtur Μάνερως, Μάνερως fuisse, aut Μανέρωτι. *Reiske.*

⁹⁰ f. τοῦτο γὰρ τὸ Μανέρωτι εὐφραινομένους ἀναφωνεῖν. Salmasius τοῦτο μὲν γὰρ τῷ M. correxit. *Reiske.*

ὑπόμνημα τοῦ περὶ Ὀσίριδος⁹¹ πάθους, ἧς τινες ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' οἰομένους⁹² παρακαλεῖν αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς παροῦσι καὶ ἀπολαύειν, ὡς πάντας αὐτίκα μάλα τοιούτους ἐσομένους, οὗ χάριν⁹³ ἐπὶ κῶμον ἐπεισάγουσι.

18. τῆς δὲ Ἰσιδος πρὸς τὸν υἱὸν Ὡρον ἐν Βούτῳ τρεφόμενον πορευθείσης, τὸ δ' ἀγγεῖον ἐκποδὼν ἀποθεμένης, Τυφῶνα κυνηγετοῦντα νύκτωρ πρὸς τὴν σελήνην ἐντυχεῖν αὐτῷ, καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντα διελεῖν εἰς τεσσαρεσκαίδεκα μέρη, καὶ διαρρίψαι· τὴν δ' Ἰσιν πυθομένην ἀναζητεῖν ἐν βάριδι παπυρίνῃ, τὰ δὲ ἔλη διεκπλέουσιν. ὅθεν οὐκ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἐν παπυρίνοις σκάφεσι πλέοντας ὑπὸ τῶν κροκοδείλων, ἢ φοβουμένων, ἢ σεβομένων διὰ⁹⁴ τὴν θεόν. ἐκ τούτου δὲ καὶ πολλοὺς τάφους Ὀσίριδος ἐν Αἰγύπτῳ λέγεσθαι διὰ τὸ προστυγχάνουσιν ἐκάστῳ μέρει ταφὰς ποιεῖν. οἱ δὲ οὐ φασιν· ἀλλὰ εἰδῶλα ποιουμένην διδόναι⁹⁵ καθ' ἐκάστην πόλιν, ὡς τὸ σῶμα διδοῦσαν· ὅπως παρὰ πλείοσιν ἔχη τιμὰς· καὶ ὁ Τυφὼν ἐπικρατήσῃ, τοῦ Ὡρου τὸν ἀληθινὸν τάφον ζητῶν, πολλῶν λεγομένων καὶ δεικνυμένων ἀπαγορεύσῃ. μόνον δὲ τῶν μερῶν τοῦ Ὀσίριδος τὴν Ἰσιν οὐχ εὑρεῖν τὸ αἰδοῖον· εὐθύς γὰρ εἰς τὸν ποταμὸν ρίφῃναι, καὶ γεύσασθαι τὸν τε λεπιδωτὸν αὐτοῦ καὶ τὸν φάγρον καὶ τὸν ὀξύρυγχον, ὡς⁹⁶ οὕς μάλιστα τῶν ἰχθύων ἀφοσιοῦσθαι. τὴν δ' Ἰσιν ἄντ' ἐκείνου μίμημα ποιησαμένην καθιερώσαι τὸν φαλλόν, ᾧ καὶ νῦν ἐορτάζειν τοὺς Αἰγυπτίους.

19. ἔπειτα τῷ Ὡρῳ τὸν Ὀσιριν ἐξ ἄδου παραγενόμενον διαπομένειν⁹⁷ ἐπὶ τὴν μάχην καὶ ἀσκεῖν. εἶτα διερωτῆσαι, τί κάλλιστον ἡγεῖται. τοῦ δὲ φήσαντος τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ τιμωρεῖν κακῶς παθοῦσιν, δεύτερον ἐρέσθαι, τί χρησιμώτε-

⁹¹Non ausim περὶ Ὀσιριν urgere, quamvis ita sit usitatus. *Reiske.*

⁹²οἰόμενοι. *sed existimantes, se oportere adhortari convivas.* in παρακαλεῖν subauditur δεῖν. *Nominativus ille οἰόμενοι cohaeret cum ἐπεισάγουσι v. 7. Reiske.*

⁹³f. ἐσομένους, τοῦ ἱλαροῦ χάριν, *laetitiae gratia. Reiske.*

⁹⁴διὰ] f. δὴ, aut δήθεν. *Reiske.*

⁹⁵Coniecera quoque διαδοῦναι, ut Marklandus. *Reiske.*

⁹⁶Si ὡς prorsus perire nolis, possis legere οὕς ὡς μάλιστα — illud ὡς ibi idem est, atque ὅτι, et Latinorum *quam. quam maxime.* *sed ἀφοσιοῦνται necesse est. Salmasius ὡς οἱ μάλιστα correxit. Reiske.*

⁹⁷διαρρῶννύειν correxit Salmasius. *Reiske.*

ρον οἶται ζῶον εἰς μάχην ἐξιούσι. τοῦ δ' Ὀρου ἵππον εἰπόντος, ἐπιθαυμάσαι καὶ διαπορῆσαι, πῶς οὐ λέοντα μᾶλλον, ἀλλ' ἵππον. εἰπεῖν οὖν τὸν Ὀρον, ὡς λέων μὲν ὠφέλιμον ἐπιδεομένῳ βοηθείας, ἵππος δὲ φεύγοντα διασπάσαι καὶ καταναλῶσαι τὸν πολέμιον.⁹⁸ ἀκούσαντα οὖν ἡσθῆναι τὸν Ὀσirin, ὡς ἱκανῶς παρασκευασαμένου τοῦ Ὀρου. λέγεται δὲ, ὅτι πολλῶν μετατιθεμένων αἰεὶ πρὸς τὸν Ὀρον, καὶ ἡ παλλακὴ τοῦ Τυφῶνος ἀφίκετο Θούηρις. ὄφεις δὲ τις ἐπιδιώκων αὐτὴν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὀρον κατεκόπη, καὶ νῦν διὰ τοῦτο σχοινίον τι προσβαλόντες εἰς μέσον κατακόπτουσι. τὴν μὲν οὖν μάχην ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας γενέσθαι καὶ κρατῆσαι τὸν Ὀρον, τὸν Τυφῶνα δὲ τὴν Ἴσιν δεδεμένον παραλαβοῦσαν, οὐκ ἀνελεῖν, ἀλλὰ καὶ λῦσαι καὶ μεθεῖναι · τὸν δὲ Ὀρον οὐ μετρίως ἐνεγκεῖν, ἀλλ' ἐπιβαλόντα τῇ μητρὶ τὰς χεῖρας ἀποσπάσαι τῆς κεφαλῆς τὸ βασίλειον⁹⁹ · Ἑρμῆν δὲ περιθεῖναι βούκρανον αὐτῇ κράνος. τοῦ δὲ Τυφῶνος δίκην τῷ Ὀρῳ νοθείας λαχόντος, βοηθήσαντος δὲ¹⁰⁰ τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ¹⁰¹ τὸν Ὀρον ὑπὸ τῶν θεῶν γνήσιον κριθῆναι, τὸν δὲ Τυφῶνα δυσὶν ἄλλαις μάχαις καταπολεμωθῆναι. τὴν δ' Ἴσιν μετὰ τὴν τελευτὴν ἐξ Ὀσιριδος¹⁰² συγγενομένου, τεκεῖν ἡλιτόμηνον καὶ ἀσθενῆ τοῖς κάτωθεν γυίοις τὸν Ἀρποκράτην.¹⁰³

⁹⁸ f. βοηθείας, διασπάσαι καὶ καταναλῶσαι τὸν πόλεμον, ἵππος δὲ φεύγοντα καταλαβεῖν. ἀκούσαντα οὖν — *Reiske*.

⁹⁹ [βασίλειον] *coronam*. v. du Cange Glossar. Gr. v. βασίλειον et Lat. v. *Regnum*, et Wesseling ad Diodor. Sic. T. I. p. 57, 31. Horapollon I, 2. παντὶ θηλυκῷ ζωδίῳ οἱ Αἰγύπτιοι γῦπα ὥσπερ βασίλειον ἐπιτιθέασιν. *omni figurae foeminae vulturem Aegyptii velut coronam in caput imponunt. quem locum non recte interpp. ceperunt. Reiske*.

¹⁰⁰ δὲ delend. *Reiske*.

¹⁰¹ καὶ pariter. *Reiske*.

¹⁰² Ἴσιν ἐξ Ὀσιριδος μετὰ τὴν τελευτὴν συγγενομένου. *Reiske*.

¹⁰³ [Ἀρποκράτην] Scribendum esse Harpocratem adspirare, constat plurimorum scriptorum testimoniis, quae cum in commentario Giraldiano de diis gentium accuratissimo iuxta atque utilissimo congesta sint: et absque eo sint, res ipsa hoc commonstrare videatur, infraque recte sit scriptum: hoc tamen obiter annotandum duxi, sicut haec vox perperam leni initio, ita ἡλιτόμηνον et iam in Aldino aspero male scriptum esse. Giraldus Helitomenum quendam, Harpocratis fratrem, commentus est errore (quod non exprobandi, sed me longe inferiorem excusandi, ubi talia admisi, gratia relatum intelligi volo) in tantum virum, quem cadere posse nunquam, nisi exemplo doctus, crederem. Politianus epigramma Lucilii in malum mendicum, ubi Amphicrates pro Harpocrate legitur, et exstat etiamnum vox prava, li. 2. *ἀνθολογ.* recte hinc emendavit, quod ab eo non expressum, fideliter annotavit Brodaeus: idem Politianus ἡλιτόμηνον apposite vertit, *praemature partu natum*. Miscel. 83. Nos quoque pueri istorum omnium nescii, tamen haud inepte eam vocem in Thryphiodoro nostro convertimus. 544. Nec dum perfectam

20. ταῦτα σχεδόν ἐστὶ τοῦ μύθου τὰ κεφάλαια, τῶν δυσφημοτάτων ἐξαιρεθέντων · οἷόν ἐστι τὸ περὶ τὸν Ὀρου¹⁰⁴ διαμελισμὸν καὶ τὸν Ἴσιδος ἀποκεφαλισμόν. ὅτι μὲν οὖν εἰ ταῦτα περὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως, καθ' ἣν μάλιστα νοεῖται τὸ θεῖον, ὡς ἀληθῶς πραχθέντα καὶ συμπεσόντα δοξάζουσι καὶ λέγουσιν, ἀποπτύσαι δεῖ καὶ καθήρασθαι τὸ¹⁰⁵ στόμα κατ' Αἰσχύλον, οὐδὲν δεῖ λέγειν πρὸς σε. καὶ γὰρ αὐτῇ¹⁰⁶ δυσκολαίνεις τοῖς οὕτω παρανόμοις καὶ βαρβάροις δόξας περὶ θεῶν ἔχουσιν · ὅτι δ' οὐκ ἔοικε ταῦτα κομιδῇ μυθεύμασιν ἀραιοῖς καὶ διακένους πλάσμασιν, οἷα ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, καθάπερ οἱ ἀράχνη, γεννῶντες ἀφ' ἑαυτῶν ἀπάρχας ἀνυποθέτους ὑφαίνουσι καὶ ἀποτείνουσιν, ἀλλ' ἔχειν τινὰς ἀπορίας¹⁰⁷ καὶ παθῶν διηγήσεις αὐτῇ.¹⁰⁸ καὶ καθάπερ οἱ μαθηματικοὶ τὴν Ἴριν ἔμφασιν εἶναι τοῦ ἡλίου λέγουσι ποικιλλομένην τῇ πρὸς τὸ νέφος ἀναχωρήσει¹⁰⁹ τῆς ὕψεως, οὕτως ὁ μῦθος ἐνταῦθα λόγου τινὸς ἔμφασίς ἐστιν ἀνακλῶντος ἐπ' ἄλλα τὴν διάνοιαν, ὡς ὑποδηλοῦσιν αἱ τε θυσίαι τὸ πένθιμον ἔχουσαι καὶ σκυθρωπὸν ἐμφαινόμενον, αἱ τε τῶν ναῶν διαθέσεις, πῇ μὲν ἀνειμένων εἰς πτερὰ καὶ δρόμους ὑπαιθρίους καὶ καθαρούς, πῇ δὲ κρυπτὰ καὶ σκότια κατὰ γῆς ἐχόντων στολιστήρια Θηβαίοις ἐοικότα¹¹⁰ καὶ σηκοῖς · οὐχ ἦκιστα δὲ ἡ τῶν Ὀσιρείων¹¹¹ δόξα, πολλαχοῦ¹¹² κείσθαι λεγομένου τοῦ

prolem: ἔτυμον secuti, quod apud Eustat. multo post tempore offendimus in Iliad. τ. Est enim ἡλιτόμηνος, ὅστις ἦλιτε, id est, ἀπέτυχε καὶ ἤμαρτε τῶν συνήθων τοῦ τοκετοῦ ἐννέα μηνῶν. Sed haec in re plana abunde. Sequitur post haec verba hyperbaton mirificum, et quod distinguī, ita ut fieret perspicuum, diffidebam posse. *Xylander.*

¹⁰⁴ Ὀρου] imo vero Ὀσίριδος. *Reiske.*

¹⁰⁵ τὸ delend. *Reiske.*

¹⁰⁶ Nescio, quid sibi voluerit Squirius cum sua scriptione αὐτῇ, et cum notula sua: *Olim αὐτῇ male exstabat.* imo vero id rectum erat et servari debebat. *Reiske.*

¹⁰⁷ f. τινὰς ἱστορίας. *Reiske.*

¹⁰⁸ f. αὐτῇ οἶσθα. *Reiske.*

¹⁰⁹ f. ἀνακλάσει. *Reiske.*

¹¹⁰ Θηβαίοις ἐοικότα] Θηβαίοις non puto esse integrum. στολιστήρια quidem *cellulas* accipio, aut *sacella*, imagunculis aliisue id genus rebus consecratis in operto abstrudendis facta. forte θήκαις scriptum ab auctore, aut θηλάκοις, aut θησαυροῖς, quales erant apud Delphos. *Xylander.* στολιστήρια sunt cellae in penetralibus, ubi sacerdotes se lavabant et vestes mutabant, it. numina sua ἐστόλιζον, vestiebant. Pro Θηβαίοις lego ἐφηβείας. erant autem ἐφηβεία loca, ubi puberes ungebantur in palaestris et vestes ponebant. quare omnibus illuc aditus non patebat. *Salmasius* Θήβαις correxit. *Reiske.*

¹¹¹ Ὀσιρεῖα sunt templa et monumenta, seu tumuli Osiridis. neque in eo vocab. vitium haeret. *Reiske.*

¹¹² δόξα. πολλαχοῦ γὰρ κείσθαι. *Reiske.*

σώματος. "Αβυδον ἴσως, ἢ¹¹³ Μέμφιν, ὀνομάζεσθαι πολίχνην λέγουσιν, ὡς μόνην τὸ ἀληθινὸν ἔχουσαν, ἔν τε Ἀβύδῳ τοὺς εὐδαίμονας τῶν Αἰγυπτίων καὶ δυνατοὺς μάλιστα θάπτεσθαι φιλοτιμουμένους¹¹⁴ ὁμοτάφους εἶναι τοῦ σώματος Ὀσίριδος. ἐν δὲ Μέμφει τρέφεσθαι τὸν ἙἈπιν, εἰδῶλον ὄντα τῆς ἐκείνου ψυχῆς, ὅπου καὶ τὸ σῶμα κεῖσθαι. καὶ τὴν μὲν πόλιν οἱ μὲν Ὀρμον ἀγαθῶν ἐρμηνεύουσιν, οἱ δ'¹¹⁵ ὡς τάφον Ὀσίριδος. τὴν δὲ πρὸς πύλαις Νισιτιάνην¹¹⁶ ἄλλως μὲν ἄβατον ἅπασι καὶ ἀπροσπέλαστον εἶναι, καὶ μηδ' ὄρνιθας ἐπ' αὐτὴν καρτερεῖν,¹¹⁷ μηδὲ ἰχθῦς προσπελάζειν, ἐνὶ δὲ καιρῷ τοὺς ἱερεῖς διαβαίνοντας ἐναγίζειν καὶ καταστέφειν τὸ σῆμα μηθίδης φυτῷ περισκιάζομενον, ὑπεραίροντι πάσης ἐλαίας μέγεθος.

21. Εὐδοξος δὲ, πολλῶν τάφων ἐν Αἰγύπτῳ λεγομένων, ἐν Βουσίριδι τὸ σῶμα κεῖσθαι. καὶ γὰρ πατρίδα ταύτην γεγονέναι τοῦ Ὀσίριδος. οὐκέτι μέντοι λόγου δεῖσθαι τὴν Ταφόσιριν · αὐτὸ γὰρ φράζειν τοῦνομα ταφὴν Ὀσίριδος. αἰνῶν δὲ τομὴν ξύλου καὶ σχίσιν λίνου, καὶ χοῆς χεομένας, διὰ τὸ πολλὰ τῶν μυστικῶν ἀναμεμίχθαι τούτοις. οὐ μόνον δὲ τούτων οἱ ἱερεῖς λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, ὅσοι μὴ ἀγέννητοι, μηδ' ἄφθαρτοι, τὰ μὲν σώματα παρ' αὐτοῖς κεῖσθαι καμόντα καὶ θεραπεύεσθαι, τὰς δὲ ψυχὰς ἐν οὐρανῷ λάμπειν ἄστρον, καὶ καλεῖσθαι κύνα μὲν τὴν Ἰσιδος ὑφ' Ἑλλήνων, ὑπ' Αἰγυπτίων δὲ Σῶθιν, Ὠρίωνα δὲ τὸν ἙὨρον, τὴν δὲ Τυφῶνος, ἄρκτον. εἰς δὲ τὰς γραφὰς¹¹⁸ τῶν τιμωμένων ζώων, τοὺς μὲν ἄλλους συντεταγμένα τελεῖν, μόνους δὲ μὴ διδόναι τοὺς Θηβαῖδα κατοικοῦντας, ὡς θνητὸν θεὸν οὐδένα νομίζοντας, ἀλλὰ ὃν καλοῦσιν αὐτοὶ κνηφαγέννητον ὄντα¹¹⁹ καὶ

¹¹³ Ἀβυδον ὅμως καὶ M. sed Memphim πολίχνην appellari, haud aequo animo fero. Mallem quoque ἴσχυσεν pro λέγουσιν. *Reiske.*

¹¹⁴ Salmasius φιλοτιμούμενος correxit. *Reiske.*

¹¹⁵ Post οἱ δὲ deest aliquid. *Reiske.*

¹¹⁶ τὴν δὲ πρὸς πύλαις νησίδα, τὴν] Corrector ita, cum in Aldino sit, τ. δ. π. νισιτιάνην. nescio, an nimis audacter. Certe τὴν illud hac ratione abundaverit. Sed et quid plantae sit μηθίδη, non facile credo invenias. *Xylander.*

¹¹⁷ ἐπ' αὐτὴν καταίρειν. de v. καταίρειν, descendere, appellere, v. Hemsterhus. ad Lucian. T. I. p. 83. *Reiske.*

¹¹⁸ γραφὰς] mallem ταφὰς. quod confirmatur ab iis, quae v. 6. leguntur. Et sic quoque coniecerat Salmasius. *Reiske.*

¹¹⁹ Κνήφ ἀγέννητον ὄντα legendum est, cum confuse legatur κνηφαγέννητον. Κνήφ vocatum fuisse ab Aegyptiis Deum, quem opificem putarent, exstat locus citatus ex Plutarcho (nisi fallor) apud Eusebium proπαρ. lib. γ. fol. 69. Ante pro γραφὰς legi τροφὰς. *Xylander.*

ἀθάνατον.

22. πολλῶν δὲ τοιούτων λεγομένων καὶ δεικνυμένων, οἱ μὲν οἰόμενοι βασιλέων ταῦτα καὶ τυράννων δι' ἀρετὴν ὑπερφέρουσιν ἢ δύνανται, ἀξίωμα τῇ δόξει¹²⁰ θεότητος ἐπιγραφαιμένων, εἴτα χρησαμένων τύχαις¹²¹ ἔργα καὶ πάθη δεινὰ καὶ μεγάλα διαμνημονεύεσθαι, ῥάστη μὲν ἀποδράσει τοῦ λόγου χρῶνται, καὶ τὸ δύσφημον οὐ φαύλως ἀπὸ τῶν θεῶν ἐπ' ἀνθρώπους μεταφέρουσι, καὶ ταύτας¹²² ἔχουσιν ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων βοηθείας. ἱστοροῦσι γὰρ Αἰγύπτιοι τὸν μὲν Ἑρμῆν τῷ σώματι γενέσθαι γαλιάγκωνα,¹²³ τὸν δὲ Τυφῶνα τῇ χροᾷ πυρρὸν, λευκὸν δὲ τὸν Ὡρον,¹²⁴ καὶ μελάγχρουν τὸν Ὅσιριν, ὡς τῇ φύσει γεγονότας ἀνθρώπους. ἔτι δὲ καὶ στρατηγὸν ὀνομάζουσιν Ὅσιριν, καὶ κυβερνήτην Κάνωβον, οὗ φασιν ἐπώνυμον γεγονέναι τὸν ἀστέρα · καὶ τὸ πλοῖον, ὃ καλοῦσιν Ἑλληνες Ἀργῶ, τῆς Ὀσίριδος νεῶς εἰδῶλον ἐπὶ τιμῇ κατηστερισμένον, οὐ μακρὰν φέρεσθαι τοῦ Ὠρίωνος καὶ τοῦ Κυνὸς, ὧν τὸ μὲν Ὠρου, τὸ δὲ¹²⁵ Ἰσιδος ἱερὸν, Αἰγύπτιοι νομίζουσιν.

23. ὁκνῶ δὲ, μὴ τοῦτο ἢ τὰ ἀκίνητα κινεῖν, καὶ πολεμεῖν ἐν¹²⁶ τῷ πολλῷ χρόνῳ, κατὰ Σιμωνίδην, μόνον, πολλοῖς δ' ἀνθρώπων ἔθνεσιν καὶ γένεσι κατόχοις ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς τούτους ὁσιότητος οὐδὲν ἀπολιπόντας, ἐξ οὐρανοῦ μεταφέρειν ἐπὶ γῆν ὀνόματα τηλικάυτα, καὶ τιμὴν καὶ πίστιν ὀλίγου δεῖν ἅπασιν ἐκ πρώτης γενέσεως ἐνδεδυκυῖαν ἐξιστάναι καὶ ἀναλύειν, μεγάλας μὲν τῷ ἀθέῳ λεῶ κλισιάδας

¹²⁰ f. δύναμιν, ἢ ἀξίωμα, δόξαν θεότητος. *Reiske.*

¹²¹ τύχαις] Hic de sola adversa fortuna debet intelligi et sensu malo accipi. *Reiske.*

¹²² f. καὶ πρὸς ταῦτα ἔχουσιν. *Reiske.*

¹²³ γαλιάγκωνα] Apud Eusebium haec verba perstringentem est γαλκάγκωνα. Apud Galenum etiam, qui in Hippocratis glossematis vocem hanc reponit, legitur, ut nos habemus, quanquam παρὰ τὴν γαλῆν deducat. Eadem scriptura est in Hesychii lexico, et Varini. Cogitavi aliquando, βαλιάγκωνα scribendum esse, ut sit *varieg to*, seu *versicolore cubito insignis*: sic enim epitheta omnia haec consimilia videbantur fore. et cum Pythagoras atque Homerus femore, hic piloso, ille aureo, Pelops humero eburno esset notus, videbatur id quoque non absurdum. Sed Lexicis inspectis, acquievi: somnio duntaxat meo indicato. In libello de curiositate γαλεαγκῶν legitur. *Xylander.*

¹²⁴ Ὡρον] In loco Eusebii in not. ad h. l. exhibito pro Ἀρην leg. est Ἄπιν. *Reiske.*

¹²⁵ τὸν μὲν et τὸν δὲ. *Reiske.*

¹²⁶ Ex ἐν officio μὲν. quo admissio, μόνον erit delend. si οὐ μόνον [quod aliae editt. exhibent] teneas, in sequentibus impedita erit oratio. Salmasius tamen etiam οὐ restituerat. *Reiske.*

ἀνοίγοντας καὶ ἐξανθρωπίζοντι τὰ θεῖα, λαμπραν δὲ τοῖς Εὐημέρου τοῦ Μεσσηνίου φενακισμοῖς παρῤῥησίαν διδόντας, ὃς αὐτὸς ἀντίγραφα συνθεῖς ἀπίστου καὶ ἀνυπάρκτου μυθολογίας, πᾶσαν ἀθεότητα κατασκεδάννυσι τῆς οἰκουμένης, τοὺς νομιζομένους θεοὺς πάντας ὁμαλῶς διαγράφων,¹²⁷ εἰς ὄνομα στρατηγῶν καὶ ναυάρχων καὶ βασιλέων, ὡς δὴ πάλαι γεγονότων. ἐν δὲ Πάγχοντι γράμμασι χρυσοῖς ἀναγεγραμμένοις,¹²⁸ εἷς οὔτε βάρβαρος οὐδεὶς, οὔτε Ἑλλην, ἀλλὰ μόνος Εὐήμερος, ὡς ἔοικε, πλεύσας εἰς τοὺς μηδαμόθι γῆς γεγονότας, μηδὲ ὄντας Παγχώους καὶ Τριφύλλους, ἐντετυχέει.¹²⁹

24. καίτοι μεγάλοι μὲν ὑμνοῦνται πράξεις ἐν Ἀσσυρίοις, Σεμιράμιος · μεγάλοι δὲ αἱ Σεσώστριος ἐν Αἰγύπτῳ · Φρύγες δὲ μέχρι νῦν τὰ λαμπρὰ καὶ θαυμαστὰ τῶν ἔργων, Μανικὰ καλοῦσι, διὰ τὸ Μάνιν¹³⁰ τινὰ τῶν πάλαι βασιλέων ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ δυνατὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς, ὃν ἔνιοι Μάσδην καλοῦσι. Κῦρος δὲ Πέρσας, Μακεδόνας δὲ Ἀλέξανδρος, ὀλίγου δεῖν ἐπὶ πέρας τῆς γῆς κρατοῦντας προήγαγον, ἀλλὰ ὄνομα καὶ μνήμην βασιλέων ἀγαθῶν ἔχουσιν. εἰ δὲ τινες ἐξαιρεθέντες

¹²⁷ Nihil reperio, quare διαγράφων damnari debeat. *Reiske*.

¹²⁸ Legitur Πάγχοντι et ἀναγεγραμμένοις, et τριφύλλους. emendo Παγχαία, ἀναγεγραμμένων, Παγχαίων, τριφυλίων. mea emendatio, siquidem nulla vocabula detrita sunt, est legitima. Apud Euseb. προπαρασκ. εὐαγγ. lib. 2. citatur locus e sexto bibliothecae Diodori, qui eam optime confirmet, pag. 38. Idem Diod. lib. 5. qui est de insulis, Panchaeam et Triphylia Iovis fanum copiose describit. Apud Strabonem libro 7. cum Rhiphaeis montibus et aliis fabulosis locis mentio fit etiam Παγχαίας γῆς (mendose legitur Παγχίαν.) cuius apud Euemerum fiat mentio. Huius Euemeris (si Euhemerus mavis, non repugno) non profani modo scriptores, ut Tullius prope finem Primi de natura Deorum, Macrobius et alii meminerunt, sed et sacri: August. ad Maximum epistola 44. et de civitate Dei lib. 6. cap. 7. Lactantius libro 1. cap. 11. *Antiquus* (inquit) *auctor Euhemerus, qui fuit ex civitate Messana, res gestas Iovis et caeterorum, historiamque contexuit ex titulis et inscriptionibus sacris, quae in antiquissimis templis habebantur, maximeque Iovis Triphylia*, etc. Idem copiosius apud Euseb. Diodorus, qui eum Cassandri regis familiarem perhibet, itidem ut Lactantius post eum Messanae natum. Meminit et Strabo lib. 1. ac 7. Euemeris Messenii, ut nugacis scriptoris. Clemens Alexandrinus προτρεπτικῶ Euemerum, hunc, ut puto, inter ἀθέους numerans, Agrigentinum facit, noster de placitis Philosophorum I. 7. Tegeatam. et θείου ἀναγραφὴ apud Athenaeum lib. 14. citatur Euhemeris Coi. quod obiter duxi annotandum. Paulo post cum ἐξαιρεθέντες aperto mendo legeretur, ἐξαρθέντες non dubitavi legere. *Xylander*. ἀναγεγραμμένων leg. esse, videram ipse quoque, et ante meque Squiriumque Salmasius et Wesseling ad Diodor. Sicul. T. 1. p. 364. ubi locum hunc emendatius exhibuit et exposuit. Salmasius tamen praeter ἀναγεγραμμένων etiam ἀναγεγραμμένου coniecerat. Pro Πάγχοντι f. leg. Ταγχούντι. Wesseling Παγχαία suadet. *Reiske*.

¹²⁹ ἐντετύχηκε. *Reiske*.

¹³⁰ Salmasius Μάνην correxit. *Reiske*.

ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα νεότητι καὶ ἀγνίᾳ φλεγόμενοι τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως ἐδέξαντο θεῶν ἐπωνυμίας, καὶ ναῶν ἰδρύσεις, βραχὺν ἤνθησεν ἡ δόξα χρόνον, εἴτα κενότητα καὶ ἀλαζονείαν μετὰ ἀσεβείας καὶ παρανομίας προσόφλοντες, Ὡκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν. καὶ νῦν, ὥσπερ ἀγῶγίμοι δραπέται, τῶν ἱερῶν καὶ τῶν βωμῶν ἀποσπασθέντες οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺς τάφους ἔχουσιν. ὅθεν Ἀντίγονος ὁ γέρων,¹³¹ Ἑρμοδότου τινὸς ἐν ποιήμασιν αὐτὸν ἡλίου παῖδα καὶ θεὸν ἀναγορεύοντος · Οὐ τοιαῦτά μοι (εἶπεν) ὁ λαसानοφόρος σύνοιδεν. εὖ δὲ καὶ Λύσιππος ὁ πλάστης Ἀπελλῆν ἐμέμψατο τὸν ζωγράφον, ὅτι τὴν Ἀλεξάνδρου γράφων εἰκόνα, κεραυνὸν ἐνεχείρισεν · αὐτὸς δὲ λόγχην, ἧς τὴν δόξαν οὐδὲ εἷς ἀφαιρήσεται χρόνος, ἀληθινὴν καὶ ἰδίαν οὔσαν.

25. βέλτιον οὖν¹³² οἱ τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα καὶ Ὅσιριν καὶ Ἴσιν ἱστορούμενα, μήτε θεῶν παθήματα, μήτ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, ὥς καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας καὶ Ξενοκροΐτης καὶ Χρύσιππος, ἐπόμενοι τοὺς πάλαι θεολόγους, ἐρῶμενεστέρους μὲν ἀνθρώπων γεγονέναι λέγουσι, καὶ πολλῇ τῇ δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερφέροντας ἡμῶν, τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἀμιγές, οὐδ' ἄκρατον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει ἐνσυνειληχὸς, ἡδονὴν δεχομένην¹³³ καὶ πόνον καὶ ὅσα ταύταις ἐγγενόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθη, τοὺς μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἥττον ἐπιταράττει. γίνονται γὰρ ὥς ἐν ἀνθρώποις, καὶ δαίμοσιν, ἀρετῆς διαφοραὶ καὶ κακίας. τὰ γὰρ Πιγαντικὰ καὶ Τίτανικὰ παρ' Ἑλλήσιν ἀδόμενα, καὶ Κρόνου τινὸς ἄθεσμοι πράξεις, καὶ Πύθωνος ἀντιτάξεις πρὸς Ἀπόλλωνα, φυγαί¹³⁴ τε Διονύσου καὶ Πλάναι Δήμητρος, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν Ὀσιριακῶν καὶ Τυφωνικῶν, ἄλλων τε ὧν πᾶσιν¹³⁵ ἕξεστιν ἀνέδην μυθολογουμένων ἀκούειν · ὅσα τε μυ-

¹³¹ ὁ γέρων] Antigonus primus, Demetrii Poliorcetae pater. *Reiske*.

¹³² βέλτιον οὖν] Citat haec Eusebius lib. προπαρασκ. quinto, fol. 3. ex eo paucula quaedam corrigi possunt. ἐν ante συνειληχὸς non habet. Pro Κρόνου τινὸς Eusebius πολλαὶ τινες. τινες probō: Κρόνου retineo. Pro φθόγγοι est ibi φυγαί, idque praefero. *Xylander*.

¹³³ E veteri lectione δεχομένην effici debuerat δεχομένη, idque ad αἰσθήσει referri. consentit *Salmasius*. *Reiske*.

¹³⁴ φυγαί] Olim erat φθόγγοι, unde φόνοι, *caedes*, efficiebam. *Reiske*.

¹³⁵ ὧν πᾶσιν] ὧν παρὰ πᾶσιν ἀναίδην. malo tamen ἀνέδην, *licenter*, *abunde*. Eustathius in *Iliad*. β. 34. a verbo ἀνίημι, cum alia, tum hoc adverbium deducit, et interpretatur ἀνέτως καὶ ἐλευθέρως. non autem

στικοῖς ἱεροῖς περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς, ἄρρητα διασώζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς,¹³⁶ ὅμοιον ἔχει λόγον.

26. ἀκούομεν δὲ καὶ Ὅμηρου, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς διαφόρως θεοειδέας ἐκάστοτε,¹³⁷ καὶ ἀντιθέους, καὶ θεῶν ἅπο μῆδε' ἔχοντας · τῷ δ' ἀπὸ τῶν δαιμόνων προσρήματι χρωμένου κοινῶς ἐπὶ τε χρηστῶν καὶ φαύλων ·

Δαιμόνιε σχεδὸν ἔλθέ · τίη δειδίσσεαι οὕτως
'Αργείους; ... καὶ πάλιν ·
'Ἄλλ' ὅτε δὴ τὸ τέταρτον ἐπέσσυτο δαίμονι ἴσος, καὶ ·
Δαιμονίη, τί νύ σε Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες,
Τόσσα κακὰ ρέζουσιν, ὅτ' ἀσπερχές μενεαίνεις
'Ἠλίου ἐξαλαπάξαι ἐϋκτίμενον πτολίεθρον;

ὡς τῶν δαιμόνων μικτὴν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἐχόντων καὶ προαίρεσιν. ὅθεν ὁ μὲν Πλάτων Ὀλυμπίοις θεοῖς τὰ δεξιὰ καὶ περιττὰ, τὰ δ' ἀντίφωνα τούτων δαίμοσιν ἀποδίδωσιν. ὁ δὲ Ξενοκράτης καὶ τῶν ἡμερῶν τὰς ἀποφράδας, καὶ τῶν ἐορτῶν ὅσαι πληγὰς τινας, ἢ κοπετοὺς, ἢ νηστείας, ἢ δυσφημίας, ἢ αἰσχρολογίαν ἔχουσιν, οὔτε θεῶν τιμαῖς, οὔτε δαιμόνων οἶεται προσήκειν χρηστῶν, ἀλλὰ εἶναι φύσεις ἐν τῷ περιέχοντι μεγάλας μὲν καὶ ἰσχυρὰς, δυστρόπους δὲ καὶ σκυθρωπὰς, αἱ χαίρουσι τοῖς τοιούτοις, καὶ τυγχάνουσιν πρὸς οὐθέν ἄλλο χεῖρον τρέπονται. τοὺς δὲ χρηστοὺς πάλιν καὶ ἀγαθοὺς ὁ τε Ἡσίοδος ἀγνοὺς δαίμονας καὶ φύλακας ἀνθρώπων προσαγορεύει πλουτοδότας, καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆϊον ἔχοντας, ὁ τε Πλάτων ἐρμηνευτικὸν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζει γένος καὶ διακονικόν, ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, εὐχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δεήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμποντας, ἐκεῖθεν δὲ μαντεῖα δεῦρο καὶ δόσεις ἀγαθῶν φέροντας. Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ δίκας φησὶ διδόναι τοὺς δαίμονας, ὧν ἐξαμάρτωσι καὶ πλημμελήσωσιν ·

libertati, aut etiam licentiae, statim necesse est adesse impudentiam. *Xylander.*

¹³⁶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς] τοὺς θεοὺς Euseb. quam lectionem si sequamur, ante πρὸς est comma ponendum. *Xylander.*

¹³⁷ Post ἐκάστοτε videtur καλοῦντος deesse. *Reiske.*

Αἰθέριον μὲν¹³⁸ γὰρ σφε μένος πόντον δὲ διώκει,

Πόντος δ' ἐς χθονὸς οὐδας ἀπέπτυσσε, γαῖα δ' ἐσαῦθις
'Ἡελίου ἀκάμαντος, ὃ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις ·
'Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες ·

ἄχρις οὐ κολασθέντες οὕτω καὶ καθαρθέντες, αὖθις τὴν κατὰ φύσιν χώραν καὶ
τάξιν ἀπολάβωσι.

27. τούτων δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἀδελφὰ λέγεσθαί φασι περὶ Τυφῶνος, ὡς δεινὰ
μὲν ὑπὸ φθόνου καὶ δυσμενείας εἰργάσατο · καὶ πάντα πράγματα ταράζας, ἐνέπλη-
σε κακῶν γῆν ὁμοῦ τε¹³⁹ πᾶσαν καὶ θάλασσαν, εἶτα δίκην ἔδωκεν. ἡ δὲ τιμωρὸς
'Οσίριδος ἀδελφὴ καὶ γυνὴ τὴν Τυφῶνος σβέσασα καὶ καταπαύσασα μανίαν καὶ
λύσσαν, οὐ περιεΐδε τοὺς ἄθλους καὶ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἀνέτλη, καὶ πλάνας αὐτῆς.
καὶ πολλὰ μὲν ἔργα σοφίας, πολλὰ δ' ἀνδρίας ἀμνηστίαν ὑπολαβοῦσα καὶ σι-
ωπήν,¹⁴⁰ ἀλλὰ ταῖς ἀγιωτάταις ἀναμίξασα τελεταῖς, εἰκόνας καὶ ὑπονοίας καὶ μίμ-
ημα τῶν τότε παθημάτων, εὐσεβείας ὁμοῦ δίδαγμα καὶ παραμύθιον ἀνδράσι καὶ
γυναιξίν ὑπὸ συμφορῶν ἐχομένοις ὁμοίως¹⁴¹ καθωσίωσεν. αὕτῃ δὲ καὶ Ὅσιρις ἐκ
δαιμόνων ἀγαθῶν δι' ἀρετῆς¹⁴² εἰς θεοὺς μεταβαλόντες, ὡς ὕστερον Ἡρακλῆς καὶ
Διόνυσος, ἅμα καὶ θεῶν καὶ δαιμόνων οὐκ ἀπὸ τρόπου μεμιγμένας τιμὰς ἔχου-
σι, πανταχοῦ μὲν,¹⁴³ ἐν δὲ τούτοις ὑπὲρ γῆν¹⁴⁴ καὶ ὑπὸ γῆν δυνάμενοι μέγιστον. οὐ
γὰρ ἄλλον εἶναι Σάραπιν, ἢ τὸν Πλούτωνά φασι, καὶ Ἴσιν τὴν¹⁴⁵ Περσέφασσαν,

¹³⁸ Αἰθέριον μὲν] Ex Eusebio, ubi integri sunt, restitues hos Empedoclis versus, quos leges etiam in libello nostri de vitando aere alieno. ibi et τούτων δὲ est, pro τούτων δὲ, quod nos habebamus. *Xylander.*

¹³⁹ τε] I. τι. *Reiske.*

¹⁴⁰ σιωπήν ὑπολαβοῦσα] Locus mancus. *Xylander.* ἀνδρίας, οὐκ ἀμνηστία ὑποβαλοῦσα καὶ σιωπή. *Reiske.*

¹⁴¹ ὁμοίων. *Salmasius.*

¹⁴² δι' ἀρετὴν est usitatus. *Reiske.*

¹⁴³ μὲν delend. *Reiske.*

¹⁴⁴ ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ γῆν lego, non τούτοις. Sed ὑπὲρ γῆν καὶ videtur abundare. Pro Heracleto Pontico, vide, ne Heraclides sit legendus. *Xylander.* Ratiocinatur auctor sic: Osiridi divini honores contigerunt super terra et infra eam. Nam Serapis idem est, atque Pluto, deus inferorum. quod demonstrat usque ad p. 429. 5. Atqui Osiris et Serapis idem est v. p. 429. 6. *Reiske.*

¹⁴⁵ Ἴσιν, ἢ τὴν Περσ. *Reiske.*

ὡς Ἀρχέμαχος εἶρηκεν ὁ Εὐβοεὺς, καὶ ὁ Ποντικὸς Ἡράκλειτος τὸ χρηστήριον ἐν Κανώβῳ Πλούτωνος ἡγούμενος εἶναι.

28. Πτολεμαῖος δὲ ὁ σωτὴρ ἀνείλε τὸν ἐν Σινώπῃ τοῦ Πλούτωνος κολοσσόν, οὐκ ἐπιστάμενος, οὐδὲ ἑωρακὼς πρότερον, οἷος τὴν μορφήν,¹⁴⁶ κελεύοντα κομίσαι¹⁴⁷ τὴν ταχίστην αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. ἀγνοοῦντι δ' αὐτῷ καὶ ἀποροῦντι, ποῦ καθίδρυται, καὶ διηγουμένων τοῖς φίλοις τὴν ὄψιν, εὐρέθη πολυπλόκνης ἄνθρωπος, ὄνομα Σωσίβιος,¹⁴⁸ ἐν Σινώπῃ φάμενος ἑωρακέναι τοιοῦτον κολοσσόν, οἷον ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν ἔδοξεν. ἔπεμψεν οὖν Σωτέλη καὶ Διόνυσον, οἱ χρόνῳ πολλῷ καὶ μόλις, οὐκ ἄνευ μέντοι θείας προνοίας, ἤγαγον ἐκκλέψαντες. ἐπεὶ δὲ κομισθεὶς ὤφθη,¹⁴⁹ συμβαλόντες οἱ περὶ Τιμόθεον¹⁵⁰ τὸν ἐξηγητὴν καὶ Μανέθωνα τὸν Σεβεννίτην Πλούτωνος ὃν ἄγαλμα, τῷ Κερβέρῳ τεκμαιρόμενοι καὶ τῷ δράκοντι, πείθουσι τὸν Πτολεμαῖον, ὡς ἐτέρου θεῶν οὐδενός, ἀλλὰ Σαράπιδός ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκεῖθεν οὗτος¹⁵¹ ὀνομαζόμενος ἦκεν, ἀλλ' εἰς Ἀλεξάνδρειαν κομισθεὶς τὸ παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Πλούτωνος ἐκτέησατο τὸν Σάραπιν. καὶ μέντοι¹⁵² Ἡρακλείτου τοῦ φυσικοῦ λέγοντος ὅτι Ἀδης καὶ Διόνυσος οὗτος, ὅτε οὖν¹⁵³ μαίνονται καὶ ληραίνουσιν, εἰς ταύτην ὑπάγουσι τὴν δόξαν. οἱ γὰρ ἀξιοῦντες ἄδην λέγεσθαι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, οἷον παραφρονούσης καὶ μεθυούσης ἐν αὐτῷ, γλίσχρως ἀλληγοροῦσι. βέλτιον δὲ τὸν Ὅσιριν εἰς ταυτὸ συνάγειν τῷ Διονύσῳ, τῷ τ' Ὅσίριδι τὸν Σάραπιν, ὅτε τὴν φύσιν

¹⁴⁶ τὴν μορφήν ἦν. *Reiske*.

¹⁴⁷ κελεύοντα κομίσαι] Hic haud dubie deest integer versus, quo indicabatur, Soterem per quietem imaginatum fuisse Colossum, et admonitum, ut eum Alexandriam transferret, cum quidem ipse ante colossum talem nullibi vidisset. *Xylander*.

¹⁴⁸ Aut hic pro *Sosibio* nomen *Sotelis* reponendum, aut deinceps vs. 5. pro *Sotele Sosibius*. *Reiske*.

¹⁴⁹ ὤφθη etiam *Salmasius* restituit. *Reiske*. In vulgatis est ὠφθη.

¹⁵⁰ Hic est ille *Timotheus*, de quo *Tacitus Hist.* 4, 83. *Timotheum Atheniensem e genere Eumolpidarum, quem ut antistitem ceremoniarum Eleusi exciverant*. *Reiske*.

¹⁵¹ οὕτως ipse quoque nondum usus editione *Squirii* correxeram, et ante me *Salmasius*. *Reiske*.

¹⁵² καὶ μέντοι Ἡρακλ.] Videtur locus mutilus. Sunt et alia manca. *Phylarchum* pro *Philarcho* scribo, ex *Suida*, de quo etiam alibi, etc. *Xylander*.

¹⁵³ f. καὶ μέντοι οἱ περὶ Ἡράκλειτον τὸν φυσικὸν λέγοντες, ὅτι Ἀδης καὶ Διόνυσος ὁ αὐτός, ὅτε οὐ μαίνονται — redit autem μαίνονται et ληραίνουσι ad τοὺς περὶ Ἡράκλειτον, non ad *Haden* et *Dionysum*. *Reiske*.

μετέβαλε, ταύτης τυχόντα¹⁵⁴ τῆς προσηγορίας. διὸ πᾶσι κοινὸς ὁ Σάραπις ἐστὶ, ὡς δὲ τὸν Ὅσιριν οἱ τῶν ἱερῶν μεταλαβόντες ἴσασιν.

29. οὐ γὰρ ἄξιον προσέχειν τοῖς Φρυγίοις γράμμασιν, ἐν οἷς λέγεται χαροπῶς,¹⁵⁵ τοὺς μὲν τοῦ Ἡρακλέους γενέσθαι θυγάτηρ, Ἰσαιοῦ δὲ τοῦ Ἡρακλέους ὁ Τυφών. οὐδὲ Φυλάρχου μὴ καταφρονεῖν, γράφοντος, ὅτι πρῶτος εἰς Αἴγυπτον ἐξ Ἰνδῶν Διόνυσος ἤγαγε δύο βοῦς, ὧν ἦν τῷ μὲν ἙΑπις ὄνομα, τῷ δ' Ὅσιρις. Σάραπις δ' ὄνομα τοῦ τὸ πᾶν κοσμοῦντός ἐστι, παρὰ τὸ σαίρειν, ὃ καλλύνειν τινὲς καὶ κοσμεῖν λέγουσιν. ἄτοπα γὰρ ταῦτα τοῦ Φυλάρχου, πολλῷ δ' ἀτοπώτερα τῶν λεγόντων, οὐκ εἶναι θεὸν τὸν Σάραπιν, ἀλλὰ τὴν ἙΑπιδος σορὸν οὕτως ὀνομάζεσθαι, καὶ χαλκᾶς τινας ἐν Μέμφει πύλας λήθης καὶ κωκυτοῦ προσαγορευομένας, ὅταν θάπτωσι τὸν ἙΑπιν ἀνοίγεσθαι, βαρὺ καὶ σκληρὸν ψοφούσας. διὸ παντὸς ἡχοῦντος ἡμᾶς χαλκώματος ἐπιλαμβάνεσθαι,¹⁵⁶ μετριώτερον¹⁵⁷ δὲ παρὰ τὸ σεύεσθαι καὶ τὸ σοῦσθαι τὴν τοῦ παντὸς ἅμα κίνησιν αἰρεῖσθαι φάσκοντες. οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἱερέων εἰς τὸ αὐτὸ φασὶ τὸν Ὅσιριν συμπεπλέχθαι καὶ τὸν ἙΑπιν, ἐξηγούμενοι καὶ διδάσκοντες ἡμᾶς, ὡς εὐμορφὸν εἰκόνα χρῆ νομίζειν τῆς Ὅσιριδος ψυχῆς τὸν ἙΑπιν. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν Αἰγύπτιον ἐστὶ τοῦνομα τοῦ Σαράπιδος, εὐφροσύνην αὐτὸ δηλοῦν οἶομαι καὶ χαρμολύπην, τεκμαιρόμενος, ὅτι τὴν ἑορτὴν Αἰγύπτιοι τὰ χαρμόσυνα σαίρει καλοῦσιν. καὶ γὰρ Πλάτων τὸν ἄδην, ὡς αἰδοῦς¹⁵⁸ υἱὸν τοῖς παρ' αὐτοῦ¹⁵⁹ γε-

¹⁵⁴Non video, quid vitii fuerit in vulgari lectione τυχόντα, quapropter damnari debuerit. redivit enim ad Ὅσιριν vs. 5. *Reiske*.

¹⁵⁵Praeter Marklandum et Squirium pro Charaponis nomine Sarapin supposuit Semlerus, huius libelli Plutarchei germanicus interpres. unde locum hunc sic constituendum existimo: λέγεται Σάραπις μὲν τῆς τοῦ Ἡρακλέους γενέσθαι θυγατρὸς Ἰσαίης, Αἰακοῦ δὲ, τοῦ Ἡρακλέους, ὁ Τυφών. *Reiske*.

¹⁵⁶Haec quid sint, nescio, ideoque et hic et alibi asterisco adiecto testatum feci, me mihi non satis facere. Fortassis ἐπιλαμβάνεσθαι legendum, quasi dicat, aetis strepitu oblivionem eorum, quae animum nostrum moestitia afficerent, conciliari. Post μετριώτερον δὲ, οἱ inservi, quod collatio diversarum sententiarum requirit. *Xylander*.

¹⁵⁷μετριώτερα. scil. λέγουσιν. *Reiske*.

¹⁵⁸Recte habet αἰδοῦς. Plato Ἄδην dictum voluit, quasi αἰδίδην, a *verecundia*, quasi verecundaretur et parceret illis, qui ad se venissent. frigida quidem etymologia et futilis, digna tamen auctoris ingenio, cuius, plura talia commenta prostant. et quamvis fortassis in eius editis ea non legatur, potest tamen in perditis olim exstitisse et lecta Plutarcho fuisse. *Reiske*.

¹⁵⁹αὐτῷ] mallet αὐτὸν. *Reiske*.

νομένοις καὶ προσηνῇ θεὸν ὠνομάσθαι φησὶ, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἄλλα τε πολλὰ τῶν ὀνομάτων λόγοι¹⁶⁰ εἰσὶ, καὶ τὸν ὑποχθόνιον τόπον, εἰς ὃν οἴονται τὰς ψυχὰς ἀπέρχεσθαι μετὰ τὴν τελευτὴν, Ἀμένθην καλοῦσι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος τὸν λαμβάνοντα καὶ διδόντα. εἰ δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπελθόντων πάλαι καὶ μετακομισθέντων ὀνομάτων ἓν ἐστίν, ὕστερον ἐπισκεψώμεθα · νῦν δὲ τὰ λοιπὰ τῆς ἐν χερσὶ δόξης προσδιέλθωμεν.

30. ὁ μὲν γὰρ Ὅσιρις καὶ ἡ Ἴσις ἐκ δαιμόνων ἀγαθῶν εἰς θεοὺς μετέλλαξαν, τὴν δὲ τοῦ Τυφῶνος ἡμαυρωμένην καὶ συντετριμμένην δύναμιν, ἔτι δὲ καὶ ψυχόρραγοῦσαν καὶ σφαδάζουσαν, ἔστιν αἷς παρηγοροῦσι θυσίαις καὶ πρᾶυνουσιν. ἔστι δ' ὅτε πάλιν ἐκταπεινοῦσι καὶ καθυβρίζουσιν ἐν τισιν ἑορταῖς, τῶν μὲν ἀνθρώπων τοὺς πυρρόους καὶ¹⁶¹ προπηλακίζοντες, ὄνον δὲ καὶ κατακρημνίζοντες, ὡς Κοπτίται, διὰ τὸ πυρρὸν γεγονέναι τὸν Τυφῶνα καὶ ὀνώδη τὴν χροάν. Βουσιρίται δὲ καὶ Λυκοπολίται σάλπιγγιν οὐ χρῶνται τοπαράπαν, ὡς ὄνῳ φθεγγομέναις ἐμφερές. καὶ ὅλως τὸν ὄνον οὐ καθαρὸν, ἀλλὰ δαιμονικόν, ἡγοῦνται ζῶον εἶναι, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁμοιότητα, καὶ πόπανα ποιοῦντες ἐν θυσίαις, τοῦ τε Παῦνι καὶ τοῦ Φαωφὶ μηνὸς ἐπιπλάττουσι παράσημον ὄνον δεδεμένον. ἐν δὲ τῇ τοῦ ἡλίου θυσίᾳ τοῖς ἐσομένοις¹⁶² τὸν θεὸν παρεγγυῶσι μὴ φορεῖν ἐπὶ τῷ σώματι χρυσία, μηδ' ὄνῳ τροφήν διδόναι. φαίνονται δὲ καὶ οἱ Πυθαγορικοὶ τὸν Τυφῶνα δαιμονικὴν ἡγούμενοι δύναμιν. λέγουσι γὰρ ἐν ἀρτίῳ μέτρῳ ἕκτῳ καὶ πεντηκοστῷ γεγονέναι Τυφῶνα. καὶ πάλιν τὴν¹⁶³ μὲν τοῦ τριγώνου, Ὁδοῦ καὶ Διονύσου καὶ Ἄρεος εἶναι · τὴν δὲ τοῦ τετραγώνου, Ῥέας, καὶ Ἀφροδίτης καὶ Δήμητρος καὶ Ἑστίας καὶ Ἥρας · τὴν δὲ τοῦ δωδεκαγώνου, Διός · τὴν δὲ ὀκτωκαιπεντηκονταγωνίου,¹⁶⁴ Τυφῶνος, ὡς

¹⁶⁰ f. ἄλλα τε πολλὰ τῶν κάτω ὀνομάτα εἰσι. *Reiske*.

¹⁶¹ τοὺς πυρρόους, καὶ προπηλακίζοντες.] Aut abundat (quod puto) καὶ, aut aliquid excidit. *Xylander*. καὶ delendum. *Reiske*.

¹⁶² τοῖς ἐσομένοις τὸν θεόν] Locus vitiatus. ego, pro ἐσομένοις si σεβομένοις legatur, et pro μὴ δεομένῳ substituatur μηδὲ ὄνῳ, optime habiturum puto. Haec quidem coniectura mihi admodum probabilis videtur, et proxime omnino abest a vulgari lectione. *Xylander*.

¹⁶³ τὴν] subaudi δύναμιν. *Reiske*.

¹⁶⁴ τὴν δὲ ὀκτωκαιπεντηκονταγώνου omnino legendum est, non ὀκτωκαιπεντ. Nam 56. numerus paulo ante etiam suit assignatus Typhoni. Ac 59. quidem ex iis numeris non est, quos Pythagorici tractent, quippe

Εὐδοξος ἰστόρηκεν.

31. αἰγύπτιοι δὲ πυρρόχροον γεγονέναι τὸν Τυφῶνα νομίζοντες, καὶ τῶν βοῶν τοὺς πυρρόρους καθιερεύουσιν, οὕτως ἀκριβῆ ποιούμενοι τὴν παρατήρησιν, ὥστε καὶ μίαν ἔχη τρίχα μέλαιναν ἢ λευκὴν, ἄθυτον ἡγεῖσθαι. θύσιμον γὰρ οὐ φίλον εἶναι θεοῖς, ἀλλὰ τούναντίον, ὅσα ψυχὰς ἀνοσίων ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων εἰς ἕτερα μεταμορφουμένων σώματα συνείληφε. διὸ τῇ μὲν κεφαλῇ τοῦ ἱερείου καταρασάμενοι καὶ ἀποκόψαντες, εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν πάλαι, νῦν δὲ τοῖς ξένοις ἀποδίδονται. τὸν δὲ μέλλοντα θύεσθαι βοῦν οἱ σφραγιστὰι λεγόμενοι τῶν ἱερέων κατεσημαίνοντο, τῆς σφραγίδος (ὡς ἱστορεῖ Κάστωρ¹⁶⁵) γλυφὴν μὲν ἐχούσης ἄνθρωπον εἰς γόνυ καθεκτότα ταῖς χερσὶν ὀπίσω ἐπηγμέναις, ἔχοντα κατὰ τῆς σφαγῆς ξίφος ἐγκείμενον, ἀπολαύειν τε καὶ τὸν ὄνον ὥσπερ εἴρηται τῆς ὁμοιότητος, διὰ τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ὕβριν οὐχ ἤττον ἢ διὰ τὴν χρόαν οἶονται. διὸ καὶ τῶν Περσικῶν βασιλέων ἐχθραίνοντες μάλιστα τὸν Ὡχον ὡς ἐναγὴ καὶ μιαρὸν, ὄνον ἐπωνόμασαν. καὶ κεῖνος εἰπὼν, ὁ μέντοι ὄνος οὗτος ὑμῶν κατευωχῆσεται τὸν βοῦν, ἔθυσσε τὸν Ἄπιν, ὡς Δείνων¹⁶⁶ ἰστόρηκεν. οἱ δὲ λέγοντες, ἐκ τῆς μάχης ἐπὶ ὄνου τῷ Τυφῶνι τὴν φυγὴν ἐπτὰ ἡμέρας γενέσθαι, καὶ σωθέντα γεννῆσαι παιῖδας, Ἱεροσόλυμον καὶ Ἰουδαῖον, αὐτόθεν εἰσὶ κατὰδηλοι τὰ Ἰουδαϊκὰ παρέλκοντες εἰς τὸν μῦθον.

32. ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας ὑπονοίας δίδωσιν · ἀπ' ἄλλης δ' ἀρχῆς τῶν φιλοσοφώτερόν τι λέγειν δοκούντων¹⁶⁷ τοὺς ἀπλουστάτους σκεψώμεθα πρῶτον. οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὥσπερ Ἑλληνες Κρόνον ἀλληγοροῦσι τὸν χρόνον, Ἦραν δὲ,

duplicatione primi numeri 29. procreatus, ideoque pariter impar, et nulli aptus figurae. At 56. duplus est trigoni 28. qui est numerus perfectus. pronicus est (ut vocabulo scientiae utar) 56. et quidem ex 7. et 8. procreatus numeris longe mysticissimis. Itaque nihil hic dubii relinquitur. *Xylander*. τὴν δὲ τοῦ ἐκκαίπ. *Reiske*.

¹⁶⁵ Est Castor Rhodius, vulgo Chronographus olim dictus. v. Ions. de Scr. Hist. philos. 2, 15. *Reiske*.

¹⁶⁶ Δείνων] De Dinone historiaque eius Persica v. Menage ad Laërt. 1, 8. et Harduin. ad Plin. in auctorum indice. *Reiske*.

¹⁶⁷ δυνάμενων] Apud Eusebium haec lib. tertio προπαρασκ. εὐαγγ. adducentem, δοκούντων multo rectius legitur. *Xylander*. δοκούντων ex Eusebio Squirius restituit pro vetusto δυνάμενων, unde olim efficiebam οἰομένων. *Reiske*.

τὸν ἄερα, γένεσιν δὲ Ἑφαιστου, τὴν εἰς πῦρ ἀέρος μεταβολήν · οὕτω παρ' Αἰγυπτίοις Νεῖλον εἶναι τὸν Ὅσιριν, Ἰσιδι συνόντα τῇ γῇ · Τυφῶνα δὲ τὴν θάλασσαν, εἰς ἣν ὁ Νεῖλος ἐμπίπτων ἀφανίζεται καὶ διασπᾶται. πλὴν ὅσον ἡ γῆ μέρος ἀναλαμβάνουσα καὶ δεχομένη, γίνεται γόνιμος ὑπ' αὐτοῦ. καὶ θρῆνός ἐστιν ἱερὸς ἐπὶ τοῦ Κρόνου¹⁶⁸ γενόμενος, θρηνεῖ¹⁶⁹ δὲ τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς γενόμενον μέρεσιν, ἐν δὲ τοῖς δεξιοῖς φθειρόμενον. Αἰγύπτιοι γὰρ οἶονται τὰ μὲν ἑῶα, τοῦ κόσμου πρόσωπον εἶναι, τὰ δὲ πρὸς βορρᾶν δεξιά, τὰ δὲ πρὸς νότον ἀριστερά · φερόμενος οὖν ἐκ τῶν νοτίων ὁ Νεῖλος, ἐν δὲ τοῖς βορείοις ὑπὸ τῆς θαλάσσης καταναλισκόμενος, εἰκότως λέγεται τὴν μὲν γένεσιν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἔχειν, τὴν δὲ φθορὰν ἐν τοῖς δεξιοῖς. διὸ τὴν τε θάλασσαν οἱ ἱερεῖς ἀφοσιοῦνται, καὶ τὸν ἄλλα, Τυφῶνος ἀφρὸν καλοῦσι · καὶ τῶν ἀπαγορευομένων ἔνεστιν αὐτοῖς ἐπὶ τραπέζης ἄλλα μὴ προστίθασθαι.¹⁷⁰ καὶ κυβερνήτας οὐ προσαγορεύουσιν, ὅτι χρώνται θαλάττῃ, καὶ τὸν βίον ἀπὸ τῆς θαλάττης ἔχουσιν. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὸν ἰχθὺν ἀπὸ ταύτης προβάλλονται τῆς αἰτίας, καὶ τὸ μισεῖν ἰχθυὶ γράφουσιν. ἐν Σαῖ γοῦν ἐν τῷ προπύλῳ¹⁷¹ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἦν γεγλυμμένον βρέφος, γέρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἰέραξ, ἐφεξῆς δ' ἰχθύς, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἵππος ποτάμιος. ἐδήλου δὲ συμβολικῶς, ὧ γινόμενοι καὶ ἀπογινόμενοι, διογέρων.¹⁷² ἰέρακι δὲ τὸν θεὸν φράζουσιν, ἰχθυὶ δὲ μῖσος, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὴν θάλατταν · ἵπποποταμίῳ δ' ἀναίδειαν. λέγεται γὰρ ἀποκτείνας τὸν πατέρα, τῇ μητρὶ βία μίγνυσθαι. δόξει δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν λεγόμενον, ὡς ἡ θάλαττα, Κρόνου δάκρυόν ἐστιν, αἰνίττεσθαι τὸ μὴ καθαρὸν, μὴδὲ σύμφυλον αὐτῆς. ταῦτα μὲν οὖν ἔξωθεν εἰρήσθω κοινήν¹⁷³ ἔχοντα τὴν ἱστορίαν.

¹⁶⁸ θρῆνός ἐπὶ Κρόνου non intelligo quid sit. Paulo infra ἀπαγορευομένων ἐν ἐστίν lego, non ἔνεστιν. *Xylander*. f. ἐπὶ τοῦ Νεῖλου διασπώμενου ὑπὸ τοῦ Κρόνου. v. p. 436. II. *Reiske*.

¹⁶⁹ θρηνεῖ δὲ. ut autem Squirius γεννώμενον reponeret pro γενόμενον, valde necesse non erat. *Reiske*.

¹⁷⁰ προτίθασθαι. *Reiske*.

¹⁷¹ προπύλῳ] Nolim πρόπυλον damnare. nam διπύλον, ἐξάπυλον etc. dicuntur. mallet tamen προπυλαίῳ, ut usitatius. *Reiske*.

¹⁷² Ad eundem paene modum, quo Squirius h. l. integravit, ante eius animadversiones a me visas conieceram, scil. in hunc modum: ὁ θεὸς μισεῖ τὴν ἀναίδειαν. δηλοῖ γὰρ βρέφος τὴν γένεσιν, τὸν δὲ θάνατον γέρων. aut ὁ γὰρ ἄνθρωπος γεννᾶται βρέφος, τελευτᾷ δὲ γέρων. *Reiske*.

¹⁷³ κοινήν] *vulgarem, plebeiam considerationem. Reiske*.

33. οἱ δὲ σοφώτεροι τῶν ἱερέων, οὐ μόνον τὸν Νεῖλον Ὅσιριν καλοῦσιν, οὐδὲ Τυφῶνα τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ Ὅσιριν μὲν ἀπλῶς ἄπασαν τὴν ὑγροποιὸν ἀρχὴν καὶ δύναμιν, αἰτίαν γενέσεως καὶ σπέρματος οὐσίαν νομίζοντες. Τυφῶνα δὲ πᾶν τὸ αὐχμηρὸν καὶ πυρῶδες καὶ ξηραντικὸν ὅλως καὶ πολέμιον τῇ ὑγρότητι. διὸ καὶ πυρρόχρων γεγενέναι τῷ σώματι καὶ πάρωχρον νομίζοντες, οὐ πάνυ προθύμως ἐντυγχάνουσιν, οὐδὲ ἡδέως ὁμιλοῦσι τοῖς τοιούτοις τὴν ὄψιν ἀνθρώποις. τὸν δὲ Ὅσιριν αὖ πάλιν μελάγχρουν γεγενέναι μυθολογοῦσιν, ὅτι πᾶν ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἱμάτια καὶ νέφη μελαίνει μινγνύμενον, καὶ τῶν νέων ὑγρότης ἐνοῦσα παρέχει τὰς τρίχας μελαίνας. ἡ δὲ πολίωσις οἷον ὠχρίασις ὑπὸ ξηρότητος ἐπιγίνεται τοῖς παρακμάζουσι. καὶ τὸ μὲν ἔαρ, θαλερὸν καὶ γόνιμον καὶ προσηγνές· τὸ δὲ φθινόπωρον, ὑγρότητος ἐνδεία, καὶ φυτοῖς πολέμιον καὶ ζώοις νοσῶδες. ὁ δὲ ἐν Ἡλιοπόλει τρεφόμενος βούς, ὃν μνύειν καλοῦσιν, (Ὅσιριδος δὲ ἱερὸν, ἔνιοι δὲ καὶ τοῦ Ὁπίου πατέρα νομίζουσι) μέλας ἐστὶ καὶ δευτέρας ἔχει τιμὰς μετὰ τὸν Ὁπίον. ἔτι τὴν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον οὔσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, χημία καλοῦσι· καὶ καρδία παρεικάζουσι. θερμὴ γάρ ἐστι καὶ ὑγρὰ καὶ τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης, ὥσπερ ἡ καρδία τοῖς εὐωνύμοις τοῦ ἀνθρώπου, μάλιστα ἐγκλείσται καὶ προσκεχώρηκεν.

34. ἥλιον δὲ καὶ σελήνην οὐχ ἄρμασιν, ἀλλὰ πλείοις ὀχήμασι χρωμένους περιπλεῖν¹⁷⁴ ἀεὶ, αἰνιττόμενοι τὴν ἀφ' ὑγροῦ τροφήν αὐτῶν καὶ γένεσιν. οἷονται δὲ καὶ Ὁμηρον, ὥσπερ Θαλὴν μαθόντα παρ' Αἰγυπτίων, ὕδωρ ἀρχὴν ἀπάντων καὶ γένεσιν τίθεσθαι. τὸν γὰρ Ὁκεανὸν Ὅσιριν εἶναι, τὴν δὲ Τηθύν Ἴσιν, ὡς τιθηνουμένην πάντα καὶ συνεκτρέφουσιν. καὶ γὰρ Ἕλληνες τὴν τοῦ σπέρματος πρόθεσιν, ἀπουσίαν¹⁷⁵ καλοῦσι, καὶ συνουσίαν τὴν μίξιν, καὶ τὸν υἱὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ὕσαι. καὶ τὸν Διόνυσον ὕην, ὡς κύριον τῆς ὑγρᾶς φύσεως, οὐχ ἕτερον ὄντα τοῦ

¹⁷⁴Salmasius περιπολεῖν correxit. deinde aut delend. ἀεὶ, ut natum e proxime sequentibus, qui mutandum cum λέγουσιν. *Reiske*.

¹⁷⁵ἀπουσίαν] quasi alienationem ab essentia sua, secretionem. qui tamen seminis eiectionem ἀπουσίαν appellaverit, neminem novi, neque puto, quemquam fuisse, qui id secerit, sed esse videtur etymologicum aliquod Plutarchi commentum. Salmasius quoque πρόθεσιν restituerat. *Reiske*.

Ὀσίριδος. καὶ γὰρ τὸν Ὀσιριν Ἑλλάνικος Ὑσιριν ἔθηκεν,¹⁷⁶ ἀκηκοέναι ὑπὸ τῶν ἱερέων λεγόμενον. οὕτω γὰρ ὀνομάζων διατελεῖ τὸν θεὸν, εἰκότως ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς εὐρέσεως.¹⁷⁷

35. ὅτι μὲν οὖν ὁ αὐτός ἐστι Διόνυσος, τίνα μᾶλλον, ἢ σε, γινώσκειν, ὦ Κλέα, δὴ προσήκόν ἐστιν, ἀρχικλαμένουςαν¹⁷⁸ ἐν Δελφοῖς τῶν θυιάδων, τοῖς δὲ Ὀσιριακοῖς καθωσιωμένην ἱεροῖς ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρός · εἰ δὲ τῶν ἄλλων¹⁷⁹ ἔνεκα δεῖ μαρτύρια παραθέσθαι, τὰ μὲν ἀπόρρητα κατὰ χώραν ἑώμεν, ἃ δ' ἐμφανῶς δρώσι θάπτοντες τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὅταν παρακομίζωσιν ἐπὶ σχεδίας τὸ σῶμα, βακχείας οὐδὲν ἀποδεῖ. καὶ γὰρ νεβρίδας περικαθάπτονται, καὶ θύρσους φοροῦσι, καὶ βοαῖς χρώνται καὶ κινήσεσιν, ὥσπερ οἱ κάτοχοι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργασμοῖς. διὸ καὶ ταυρόμορφον Διόνυσον¹⁸⁰ ποιοῦσιν ἀγάλματα πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων · αἱ δ' Ἡλείων γυναῖκες καὶ παρακαλοῦσιν εὐχόμεναι, ποδὶ βοείῳ¹⁸¹ τὸν θεὸν ἔλθειν πρὸς αὐτάς. Ἀργείοις δὲ βουγενῆς Διόνυσος ἐπὶ κλην ἐστίν · ἀνακαλοῦνται δ' αὐτὸν ὑπὸ σαλπίγγων ἐξ ὕδατος, ἐμβάλλοντες εἰς τὴν ἄβυσσον ἄρνα τῷ πυλαόχῳ.¹⁸² τὰς δὲ σάλπιγγας ἐν θύρσοις ἀποκρύπτουσιν, ὡς Σωκράτης¹⁸³ ἐν τοῖς περὶ ὀσίων εἴρηκεν. ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὰ τιτανικὰ, καὶ νύξ τελεῖα τοῖς λεγομένοις Ὀσίριδος διασπασμοῖς, καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεσίαις · ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ταφάς. Αἰγύπτιοι τε γὰρ Ὀσίριδος πολλαχοῦ θήκας, ὥσπερ εἴρηται, δεικνύουσι, καὶ Δελφοὶ τὰ τοῦ Διόνυσου λείψανα παρ' αὐτοῖς παρὰ τὸ χρηστήριον ἀποκεῖσθαι νομίζουσι · καὶ θύουσιν οἱ ὅσοι θυσίαν ἀπόρρητον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος,

¹⁷⁶ ἔθηκεν] I. ἔοικεν. EOIKEN et EΘIKEN, vel EΘHKEN, facile inter se permutantur. *Reiske.*

¹⁷⁷ Ἐ. ἀπὸ τῆς ὕσεως [vel δεύσεως, *humectatione*] καὶ τῆς ὑγρέυσεως. Etiam Salmasius ὕσεως correxerat. *Reiske.*

¹⁷⁸ Monstrosam vocem eodem prorsus modo, atque Squirius, emendaveram, ἀρχηγὸν μὲν οὖσαν, antequam eius operam oculis usurparem. Salmasius ἀρχιέριαν μὲν οὖσαν correxit. *Reiske.*

¹⁷⁹ ἢ δὲ τῶν ἄλλων legebatur, nos ei pro ἢ reponendum affirmamus. *Xylander.*

¹⁸⁰ ταυρόμορφον Διόνυσον] ταυρομόρφου Διόνυσου legendum, aut (quod minus probo) ἀγαλματοποιοῖ. *Xylander.* Ut Marklandus, locum hunc emendaveram, et Salmasius pariter. *Reiske.*

¹⁸¹ De bubulo pede vide auctoris nostri quaestionum Graecarum problema 36. De Hosiis ibidem 9. et in Pindarico νόμον suspectum est. *Xylander.*

¹⁸² Pylaochus est Neptunus, qui Pylas Isthmi Corinthiaci tenet. *Reiske.*

¹⁸³ Socrates Argius est, quem passim citat Pindari Scholiastes. *Reiske.*

ὅταν αἱ θυιάδες ἐγείρῃσι τὸν λικνίτην. ὅτι δ' οὐ μόνον τοῦ οἴνου Διόνυσον, ἀλλὰ καὶ πάσης ὑγρᾶς φύσεως Ἑλληνες ἡγοῦνται κύριον καὶ ἀρχηγόν, ἀρκεῖ Πίνδαρος μάρτυς εἶναι, λέγων · Δένδρον δὲ νόμον¹⁸⁴ Διόνυσος πολυγαθῆς αὐξάνοι, ἀγνὸν φέγγος ὀπώρας. διὸ καὶ τοῖς τὸν Ὅσιριν σεβομένοις ἀπαγορεύεται δένδρον ἡμερον ἀπολλύναι, καὶ πηγὴν ὕδατος ἐμφράττειν.

36. οὐ μόνον δὲ τὸν Νεῖλον, ἀλλὰ πᾶν ὑγρὸν ἀπλῶς Ὅσιριδος ἀπορροὴν καλοῦσι · καὶ τῶν ἱερῶν ἀεὶ προπομπεύει τὸ ὕδρεϊον ἐπὶ τιμῇ τοῦ θεοῦ. καὶ θρίῳ βασιλέα καὶ τὸ νότιον κλίμα τοῦ κόσμου γράφουσι, καὶ μεθερμηνεύεται τὸ θρίον ποτισμὸς καὶ κίνησις¹⁸⁵ πάντων, καὶ δοκεῖ γεννητικῶ μορίῳ τὴν φύσιν ἐοικέναι. τὴν δὲ τῶν παμυλίων ἐορτὴν ἄγοντες, (ὥσπερ εἴρηται) φαλλικὴν οὔσαν, ἄγαλμα προτίθεται καὶ περιφέρουσιν, οὗ τὸ αἰδοῖον τριπλάσιόν ἐστιν. ἀρχὴ γὰρ ὁ θεός, ἀρχὴ δὲ πᾶσα τῷ γονίμῳ πολλαπλασιάζει τὸ ἐξ αὐτῆς. τὸ δὲ πολλάκις εἰώθαμεν καὶ τρεῖς λέγειν, ὡς τὸ τρισμάκαρες, καὶ Δεσμοὶ μὲν τρεῖς τόσσοι ἀπείρονες. εἰ μὴ νῆ Δία κυρίως ἐμφαίνεται τὸ τριπλάσιον ὑπὸ τῶν παλαιῶν. ἡ γὰρ ὑγρὰ φύσις, ἀρχὴ καὶ γένεσις οὔσα πάντων ἐξ ἀρχῆς, τὰ πρῶτα τρία σώματα, γῆν, ἀέρα, καὶ πῦρ ἐποίησε. καὶ γὰρ ὁ προστιθέμενος τῷ μύθῳ λόγος, ὡς τοῦ Ὅσιριδος ὁ Τυφὼν τὸ αἰδοῖον ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμόν, ἢ δ' Ἴσις οὐχ εὔρεν, ἀλλ' ἐμφορὴς ἄγαλμα θεμένη καὶ κατασκευάσασα, τιμᾶν καὶ φαλληφορεῖν ἔταξεν, ἐνταῦθα δὲ παραχωρεῖ,¹⁸⁶ διδάσκων, ὅτι τὸ γόνιμον καὶ τὸ σπερματικὸν τοῦ θεοῦ πρῶτον¹⁸⁷ ἔσχεν ὕλην τὴν ὑγρότητα, καὶ δι' ὑγρότητος ἐνεκράθη τοῖς πεφυκόσι μετέχειν γενέσεως. ἄλλος δὲ λόγος ἐστὶν Αἰγυπτίων, ὡς Ἀποπις ἡλίου ὢν ἀδελφὸς ἐπολέμει τῷ Διῖ, τὸν δ' Ὅσιριν ὁ Ζεὺς συμμαχήσαντα καὶ συγκαταστρεψάμενον αὐτῷ τὸν πολέμιον, παῖδα θέμενος, Διόνυσον προσηγόρευσεν. καὶ τούτου δὲ τοῦ λόγου τὸ μυθῶδες ἐστὶν ἀποδείξαι τῆς παρὰ φύσιν¹⁸⁸ ἀληθείας ἀπτόμενον. Δία μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι τὸ πνεῦμα καλοῦσιν,

¹⁸⁴ νόμον] f. γόμον. *proventum, quo gravidæ et plenæ sunt arbores. Reiske.*

¹⁸⁵ ποτισμὸς καὶ κίνησις] Legendum κύησις, ut sequentia verba innuunt. *Xylander. Conieceram olim νοτισμὸς καὶ γέννησις. Reiske.*

¹⁸⁶ Aut ἐνταῦθα προχωρεῖ, aut ἐνθάδε προχωρεῖ, *huc pertinet, illuc procedit, ut doceat. Reiske.*

¹⁸⁷ πρῶτην. *Reiske.*

¹⁸⁸ τῆς παρὰ φύσιν.] *Lego περὶ, aut κατὰ. Xylander.*

ὃ πολέμιον τὸ αὐχμηρὸν καὶ πυρῶδες · τοῦτο δ' ἥλιος μὲν οὐκ ἔστι, πρὸς δὲ ἥλιον ἔχει τινὰ συγγένειαν. ἡ δὲ ὑγρότης σβεννύουσα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ξηρότητος, αὖξει καὶ ῥώννυσι τὰς ἀναθυμιάσεις. ὅφ' ὧν τὸ πνεῦμα τρέφεται καὶ τέθηλεν ·

37. ἔτι τε τὸν κιττὸν, ὃν¹⁸⁹ Ἑλληνές τε καθιεροῦσι τῷ Διονύσῳ, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις λέγεται χενόσιρις ὀνομάζεσθαι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος (ὥς φασι) φυτὸν Ὀσίριδος. Ἀρίστων¹⁹⁰ τοίνυν ὁ γεγραφώς Ἀθηναίων ἀποικίαν¹⁹¹ ἐπιστολῇ τινι Ἀλεξάρχου περιπέσειε νήϊδος. ἱστορεῖται δὲ καὶ¹⁹² Ἰσιδος υἱὸς ὧν ὁ Διόνυσος ὑπὸ Αἰγυπτίων, οὐκ Ὀσιρις, ἀλλὰ Ἀρσαφῆς, ἐν τῷ ἄλφα γράμματι¹⁹³ λέγεσθαι, δηλοῦντος τὸ ἀνδρεῖον τοῦ ὀνόματος. ἐμφαίνει δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἑρμαῖος,¹⁹⁴ ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῶν Αἰγυπτίων. ὁμβριμον γάρ φησι μεθερμηνευόμενον εἶναι τὸν Ὀσιριν. ἐῷ δὲ Μνάσαν¹⁹⁵ τῷ Ἐπάφῳ προστιθέντα τὸν Διόνυσον καὶ τὸν Ὀσιριν, καὶ τὸν Σάραπιν · ἐῷ καὶ Ἀντικλείδην, λέγοντα τὴν Ἴσιν Προμηθέως οὔσαν θυγατέρα, Διονύσῳ συνοικεῖν. αἱ γὰρ εἰρημέναι περὶ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς θυσίας οἰκειότητες ἐναργεστέραν τῶν μαρτύρων τὴν πίστιν ἔχουσι, τῶν τε ἄστρον τὸν σείριον, Ἰσιδος νομίζουσιν, ὕδραγωγὸν ὄντα. καὶ τὸν λέοντα τιμῶσι, καὶ χάσμασι λεοντείοις τὰ τῶν ἱερῶν θυρώματα κοσμοῦσιν, ὅτι πλημμυρεῖ Νεῖλος Ἑλίου ταπρῶτα συνερχομένοιο λέοντι.

¹⁸⁹ ὃν delend. *Reiske*.

¹⁹⁰ Ἀρίστων] Dubium non est, quin totum id, quod ex epistola Alexarchi Aristo retulit, interciderit. *Xylander*. Aristo Chius significatur, qui κτίσεις scripsit, hoc est historias conditarum urbium et deductarum coloniarum. De quo v. Ions. 1, 12. et Fabric. in Catalogo Stoicorum B. Gr. T. 2. p. 390. *Reiske*.

¹⁹¹ ἀποικίας. ita correxeram ante inspectas Marklandi et Squirii notas. *Reiske*.

¹⁹² ἔ. περιέπεσεν, ἐν ᾗ Διὸς ἱστορεῖται καὶ Ἰσιδος — *Reiske*.

¹⁹³ Verba ἐν τῷ Ἄλφα γράμματι delenda sunt. *Reiske*.

¹⁹⁴ Ἑρμίας. videtur Hermeas Hermopolitanus significari, cuius *Patria*, hoc est descriptionem urbis patriae, aut etiam Aegypti, et alia quaedam memorat Photius cod. 279. *Reiske*.

¹⁹⁵ ἐῷ δὲ Μνάσαν] Legi Μνασέαν. quod scriptoris nomen est apud Athenaeum, Suidam, et alibi. Sequentibus paginis valde multa sunt suspecta. sed quid faceres? In mea versione liquet, quid sim suspicatus. *Xylander*. Μνασέαν etiam Salmasius correxerat. Videtur Mnaseas Patarensis significari, qui *Periplus* et *Europaea* scripsit, et a Columella *Graecae gentis non obscurus scriptor* appellatur. v. Harduin. in auctorum Plinii indice. De Anticlido v. *ibid.* et Fabric. B. Gr. T. 2. p. 209. *Reiske*.

38. ὥς δὲ Νεῖλον Ὀσίριδος ἀπορρόην, οὕτως Ἰσίδος σῶμα γῆν ἔχουσι καὶ νομίζουσιν, οὐ πᾶσαν, ἀλλ' ἥς ὁ Νεῖλος ἐπιβαίνει σπερμαίνων καὶ μιγνύμενος. ἐκ δὲ τῆς συνουσίας ταύτης γεννῶσι τὸν Ὠρον. ἔστι δὲ Ὠρος ἡ πάντα σώζουσα καὶ τρέφουσα τοῦ περιέχοντος ὥρα, καὶ κρᾶσις ἀέρος. ὃν ἐν τοῖς ἔλεσι τοῖς περὶ Βούτον ὑπὸ Λητοῦς τραφῆναι λέγουσιν. ἡ γὰρ ὑδατώδης καὶ διάβροχος γῆ μάλιστα τὰς σβεννυούσας καὶ χαλώσας τὴν ξηρότητα καὶ τὸν αὐχμὸν ἀναθυμιάσεις τιθηνεῖται. Νέφθυν δὲ καλοῦσι τῆς γῆς τὰ ἔσχατα καὶ παρόρια καὶ ψαύοντα τῆς θαλάττης. διὸ καὶ τελευταίην ἐπονομάζουσι τὴν Νέφθυν. καὶ Τυφῶνι δὲ συνοικεῖν λέγουσιν. ὅταν δὲ ὑπερβαλὼν καὶ πλεονάσας ὁ Νεῖλος, ἐπέκεινα πλησιάσῃ τοῖς ἔσχατεύουσι, τοῦτο μῖξιν Ὀσίριδος πρὸς Νέφθυν καλοῦσιν, ὑπὸ τῶν ἀναβλαστανόντων φυτῶν ἐλεγχομένην. ὣν καὶ τὸ μελίλωτόν ἐστιν, οὗ φησὶ μῦθος ἀπορρύντος, καὶ¹⁹⁶ ἀπολειφθέντος αἰσθησιν γενέσθαι Τυφῶνι τῆς περὶ τὸν γάμον ἀδικίας. ὅθεν ἡ μὲν Ἰσις ἔτεκε γνησίως τὸν Ὠρον, ἡ δὲ Νέφθυς, σκότιον τὸν Ἄνουβιν. ἐν μέντοι ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων ἀναγράφουσι τὴν Νέφθυν Τυφῶνι γημαμένην, πρώτην γενέσθαι στείραν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ περὶ γυναικὸς, ἀλλὰ περὶ τῆς θεοῦ λέγουσιν, αἰνίττονται τὸ παντελὲς τῆς γῆς ἄγονον καὶ ἄκαρπον ὑπὸ στερρότητος.

39. ἡ δὲ Τυφῶνος ἐπιβουλὴ καὶ τυραννὶς, αὐχμοῦ δύναμις ἦν ἐπικρατήσαντος, καὶ διαφορήσαντος τὴν τε γεννῶσαν ὑγρότητα τὸν Νεῖλον καὶ αὔξουσιν. ἡ δὲ συνεργὸς αὐτοῦ βασιλεὺς Αἰθιοπῶν αἰνίττεται πνοᾶς νοτίους ἐξ Αἰθιοπίας · ὅταν γὰρ αὗται τῶν ἐτησίων ἐπικρατήσωσι τὰ νέφη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἐλαυνόντων, καὶ κωλύσωσι τοὺς τὸν Νεῖλον αὔζοντας ὄμβρους καταρράγῃναι, κατέχων ὁ Τυφὼν ἐπιφλέγει, καὶ τότε κρατήσας παντάπασιν τὸν Νεῖλον εἰς ἐναντίον ὑπὸ ἀσθενείας συσταλέντα καὶ ῥυέντα, κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐξέωσεν εἰς τὴν θάλασσαν. ἡ γὰρ λεγομένη κάθειρξις εἰς τὴν σορὸν Ὀσίριδος, οὐδὲν ἔοικεν ἀλλ' ἢ κρύψιν ὕδατος καὶ ἀφανισμὸν αἰνίττεσθαι. διὸ μηνὸς Ἀθὺρ ἀφανισθῆναι τὸν Ὀσιριν λέγουσιν, ὅτε τῶν ἐτησίων ἀπολειπόντων παντάπασιν ὁ μὲν Νεῖλος ὑπονοστεῖ, γυμνοῦται δὲ ἡ χώρα · μηκυνομένης δὲ τῆς νυκτὸς, αὖξεται τὸ σκότος · ἡ δὲ τοῦ φωτὸς μαραίνει-

¹⁹⁶ καὶ delend. nam ἀπορρύντος pertinet ad Nilum, ἀπολειφθέντος ad coronam melilotinam. ex eo, quod, postquam defluxisset Nilus, melilotina corona fuisset derelicta. Reiske.

ται καὶ κρατεῖται δύνამις, οἱ¹⁹⁷ ἱερεῖς ἄλλα τε δρώσι σκυθρωπά, καὶ βοῦν διάχρυσον ἱματίῳ μέλανι βυσσίνῳ περιβάλλοντες,¹⁹⁸ ἐπὶ πένθει τῆς θεοῦ δεικνύουσι. βοῦν γὰρ Ὀσίριδος εἰκόνα καὶ γῆν νομίζουσιν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ἐπὶ δέκα ἐξῆς. καὶ γὰρ τὰ πενθούμενα τέσσαρα πρῶτον μὲν ὁ Νεῖλος ἀπολείπων καὶ ὑπονοστών, δεύτερον δὲ, τὰ βόρεια πνεύματα κατασβεννύμενα κομιδῇ τῶν νοτίων ἐπικρατούντων, τρίτον δὲ τὸ τὴν ἡμέραν ἐλάττονα γίνεσθαι τῆς νυκτὸς, ἐπὶ πᾶσιν ἢ τῆς γῆς ἀπογύμνωσις ἅμα τῇ τῶν φυτῶν ψιλότητι τηνικαῦτα φυλλορρόοις, τῇ δ' ἐννάτῃ ἐπὶ δέκα νυκτὸς, ἐπὶ θάλασσαν κάτεισι.¹⁹⁹ καὶ τὴν ἱερὰν κίστην οἱ στολισταὶ καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκφέρουσι χρυσοῦν ἐντὸς ἔχουσιν κιβώτιον, εἰς δὲ ποτίμου λαβόντες ὕδατος ἐγχεοῦσι, καὶ γίνεται κραυγὴ τῶν παρόντων, ὡς εὐρημένου τοῦ Ὀσίριδος. εἴτα τὴν κάρπιμον φυρῶσι τῷ ὕδατι, καὶ συμμίζαντες ἀρώματα καὶ θυμιάματα τῶν πολυτελῶν, ἀναπλάττουσι μηνοειδὲς ἀγαλμάτιον· καὶ τοῦτο στολίζουσι καὶ κοσμοῦσιν, ἐμφαίνοντες, ὅτι γῆς οὐσίαν καὶ ὕδατος τοὺς θεοὺς τούτους νομίζουσι.

40. τῆς δ' Ὀσίριδος πάλιν ἀναλαμβανούσης τὸν Ὀσίριν, καὶ αὐξανούσης τὸν Ὀζρον, ἀναθυμιάσει καὶ ὀμίχλαις καὶ νέφεσι ῥωννύμενον, ἐκρατήθη μὲν, οὐκ ἀνῆρέθη δὲ ὁ Τυφών. οὐ γὰρ εἶασεν ἢ κυρία τῆς γῆς θεὸς ἀναιρεθῆναι παντάπασιν τὴν ἀντικειμένην τῇ ὑγρότητι φύσιν, ἀλλ' ἐχάλασε καὶ ἀνῆκε, βουλομένη διαμείνειν τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμον εἶναι τέλειον, ἐκλείποντος καὶ ἀφανισθέντος τοῦ πυρώδους. εἰ δὲ ταῦτα μὴ λέγεται παρ' αὐτοῖς,²⁰⁰ εἰκότως οὐδὲν ἐκείνῳ ἂν τις ἀπορρίψει τὸν λόγον, ὡς Τυφὼν μὲν ἐκράτει πάλαι τῆς Ὀσίριδος μοίρας· θάλασσα γὰρ ἦν ἡ Αἴγυπτος. διὸ πολλὰ μὲν ἐν τοῖς μετάλλοις καὶ τοῖς ὄρεσιν εὐρίσκεται μέχρι νῦν κογχύλια ἔχειν²⁰¹· πᾶσαι δὲ πηγαὶ καὶ φρέατα πάντα, πολλῶν ὑπαρχόντων, ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ πικρὸν ἔχουσιν, ὡς ἂν ὑπόλειμμα τῆς πάλαι θαλάσσης ἔωλον ἐνταυθοῖ συνεῤῥυηκότος. ὁ δὲ Ὀζρος χρόνῳ τοῦ Τυφῶνος ἐπεκράτησε. τουτέ-

¹⁹⁷ δύνამις, εἰς δὲ οἱ ἱερεῖς. *Reiske.*

¹⁹⁸ περιβαλόντες. *Reiske.*

¹⁹⁹ κατιᾶσι, *descendant*, sacerdotes scil. *Reiske.*

²⁰⁰ f. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ἀπεικότως λέγεται παρ' αὐτῶν. *Reiske.*

²⁰¹ Aut delend. ἔχειν, aut leg. ἐκεῖ cum Marklando, aut ἐκείνη eodem sensu. *Reiske.*

στιν, εὐκαιρίας ὀμβρίων²⁰² γενομένης, ὁ Νεῖλος ἐξεώσας τὴν θάλασσαν, ἀνέφηνε τὸ πεδίον καὶ ἀνεπλήρωσε ταῖς προσχώσεσιν. ὁ δὲ μαρτυροῦσαν ἔχει τὴν αἴσθησιν · ὁρῶμεν γὰρ ἔτι νῦν ἐπιφέροντι τῷ ποταμῷ νέαν ἰλὺν καὶ προσαγαγόντι τὴν γῆν,²⁰³ κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦν ὀπίσω τὸ πέλαγος, καὶ τὴν θάλασσαν, ὕψος τῶν ἐν βάθει λαμβανόντων διὰ τὰς προσχώσεις, ἀπορρέουσιν. τὴν δὲ Φάρων, ἣν Ὅμηρος ἥδει δρόμον ἡμέρας ἀπέχουσιν, Αἰγύπτου νῦν μέρος οὖσαν αὐτῆς, οὐκ αὐτὴν ἀναδραμοῦσαν, οὐδὲ προσαναβάσαν, ἀλλὰ τῆς μεταξύ θαλάττης ἀναπλάττοντι τῷ ποταμῷ καὶ τρέφοντι τὴν ἡπειρον ἀνασταλείσης. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅμοια τοῖς ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν θεολογουμένοις ἐστὶ. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὸ μὲν γόνιμον πνεῦμα καὶ τρόφιμον, Διόνυσον εἶναι λέγουσι · τὸ πληκτικὸν δὲ καὶ διαιρετικὸν, Ἡρακλέα · τὸ δὲ δεκτικὸν,²⁰⁴ Ἀμμωνα · Δήμητραν δὲ καὶ Κόρην, τὸ διὰ τῆς γῆς καὶ τῶν καρπῶν διήκον · Ποσειδῶνα δὲ, τὸ διὰ τῆς θαλάττης.

41. οἱ δὲ τοῖσδε τοῖς φυσικοῖς καὶ τῶν ἀπ' ἀστρολογίας μαθηματικῶν ἔνια μιγνύν-τες, Τυφῶνα μὲν οἶοντα τὸν ἡλιακὸν κόσμον, Ὅσιριν δὲ τὸν σεληνιακὸν λέγεσθαι. τὴν μὲν γὰρ σελήνην γόνιμον τὸ φῶς καὶ ὑγροποιὸν ἔχουσιν, εὐμενὴ καὶ γοναῖς ζῶων²⁰⁵ καὶ φυτῶν εἶναι βλαστήσει · τὸν δὲ ἥλιον ἀκράτῳ πυρὶ κεκληρωκότα θάλπειν τε καὶ καταναίνειν τὰ φύμενα καὶ τεθγλότα, καὶ τὸ πολὺ μέρος τῆς γῆς παντάπασιν ὑπὸ φλογμοῦ ποιεῖν ἀοίκητον, καὶ κατακρατεῖν πολλαχοῦ καὶ τῆς σελήνης. διὸ τὸν Τυφῶνα Σῆθ²⁰⁶ αἰεὶ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, ὅπερ ἐστὶ καταδυναστεύον, ἢ καταβιαζόμενον. καὶ τῷ μὲν ἡλίῳ τὸν Ἡρακλέα μυθολογοῦσιν ἐνιδρυμένον συμπεριπολεῖν, τῇ δὲ σελήνῃ τὸν Ἑρμῆν. λόγου γὰρ ἔργοις ἔοικε καὶ παρὰ²⁰⁷ σοφίας τὰ τῆς σελήνης, τὰ δ' ἐν ἡλίου πληγαῖς ὑπὸ βίας καὶ ῥώμης περαινομένης. οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἥλιον ἐκ θαλάττης ἀνάπτεσθαι, καὶ τρέφεσθαι φασί, τῇ δὲ σελήνῃ τὰ κρηναῖα καὶ λιμναῖα νάματα γλυκεῖαν ἀναπέμπειν καὶ μαλακὴν ἀναθυμίασιν,

²⁰² ὀμβρων. *Reiske.*

²⁰³ Tricatur in re perspicua et proba sollicitat Squirius. προσαγαγόντι τὴν γῆν idem est, atque πρόσω ἀγαγόντι, *ulterius producenti terram. Reiske.*

²⁰⁴ δεκτικὸν suspectum. *Reiske.*

²⁰⁵ καὶ ζῶων γοναῖς. *Reiske.*

²⁰⁶ Σῆθ alius. An Σάθι, de quo alibi. *Salmasius.*

²⁰⁷ Aut delend. παρὰ, aut πέρα leg. est plus, quam sapientia, aut περισσῆς σοφίας. *Reiske.*

ἐβδόμη ἐπὶ δέκα²⁰⁸ τὴν Ὀσίριδος γενέσθαι τελευταίαν Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσιν, ἐν ᾗ μάλιστα γίνεται πληρουμένη κατάδηλος ἢ πανσέληνος.

42. διὸ καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀντίφραξιν οἱ Πυθαγόρειοι καλοῦσι, καὶ ὅλως τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἀφοσιοῦνται. τοῦ γὰρ ἑξκαίδεκα τετραγώνου, καὶ τοῦ ὀκτωκαίδεκα ἑτερομήκους, οἷς μόνοις ἀριθμῶν ἐπιπέδων συμβέβηκε τὰς περιμέτρους ἴσας ἔχειν²⁰⁹ τοῖς περιεχομένοις ὑπ' αὐτῶν χωρίοις, μέσος δὲ τῶν ἑπτακαίδεκα παρεμπίπτων, ἀντιφράττει καὶ διαζεύγνυσιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διαιρεῖ τὸν ἐπόγδοον λόγον²¹⁰ εἰς ἄνισα διαστήματα τεμνόμενος. ἐτῶν δ' ἀριθμὸν οἱ μὲν βιῶσαι τὸν Ὀσίριν, οἱ δὲ βασιλεῦσαι λέγουσιν ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν. τοσαῦτα γὰρ ἐστὶ φῶτα τῆς σελήνης, καὶ τοσαύταις ἡμέραις τὸν αὐτῆς κύκλον ἐξελίσσει. τὸ δὲ ξύλον ἐν ταῖς λεγομέναις Ὀσίριδος ταφαῖς τέμνοντες, κατασκευάζουσι λάρνακα μηνοειδῆ, διὰ τὸ τὴν σελήνην, ὅταν τῷ ἡλίῳ πλησιάσῃ, μονοειδῆ γινομένην ἀποκρύπτεσθαι. τὸν δ' εἰς δεκατέσσαρα μέρη τοῦ Ὀσίριδος διασπασμὸν αἰνίττονται πρὸς τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς φθίνει μετὰ πανσέληνον ἄχρι νοεμβρίου τὸ ἄστρον. ἡμέραν δὲ, ἐν ᾗ φαίνεται πρῶτον ἐκφυγοῦσα τὰς αὐγὰς καὶ παρελθοῦσα τὸν ἥλιον, ἀτελεῖς ἀγαθὸν προσαγορεύουσιν. ὁ γὰρ Ὀσίρις ἀγαθοποιὸς, καὶ τοῦνομα πολλὰ φράζει · οὐχ ἡκιστα δὲ κράτος ἐνεργεῖν καὶ ἀγαθοποιῶν, ὃ λέγουσι. τὸ δ' ἕτερον ὄνομα τοῦ θεοῦ²¹¹ τὸν ὄμφιν εὐεργέτην ὃ Ἑρμαῖος²¹² φησὶν δηλοῦν ἐρμηνευόμενον.

43. οἶονται δὲ πρὸς τὰ φῶτα τῆς σελήνης ἔχειν τινὰ λόγον τοῦ Νείλου τὰς ἀναβάσεις. ἢ μὲν γὰρ μεγίστη περὶ τὴν Ἑλεφαντίνην, ὀκτὼ γίνεται καὶ εἴκοσι πῆχεων, ὅσα φῶτα καὶ μέτρα τῶν ἐμμήνων περιόδων ἐκάστης ἐστίν · ἢ δὲ περὶ Μένδητα

²⁰⁸ Post δέκα videtur τοῦ Ἄθου deesse. *Reiske*.

²⁰⁹ Summa enim laterum quadrati, cuius area est 16. sunt quatuor. Et summa laterum parallelogrammi rectanguli (de his enim sermo est, ubi nihil adiicitur) longi 6. lati 13. puncta, est 3. 6. 3. 6. hoc est, 18. tanta etiam area. At summa laterum, cuius area 49. (verbi gratia) est quater septem, seu 28. et summa laterum parallelogrammi, cuius area 15. est 3. 5. 3. 5. id est, 16. Quod in rudiorum gratiam obiter annotare libuit. *Xylander*.

²¹⁰ τὸν ἐπόγδοον λόγον esse numerum *septendecim*, vix possum credere, quum ἐπιτέταρτος dicatur esse novem. ergo ἐπόγδοος erit *octodecim*. *Reiske*.

²¹¹ Existimo, verba sic ordinanda — ἀγαθοποιὸν. τὸ δ' ἕτερον ὄνομα, ὃ λέγουσι τοῦ θεοῦ. *Reiske*.

²¹² Ἑρμέας. *Reiske*.

καὶ Ξοῖν βραχυτάτην²¹³ πήχεων ἕξ πρὸς τὴν διχότομον · ἡ δὲ μέση περὶ Μέμφιν, ὅταν ᾗ δικαία δεκατεσσάρων πηγῶν πρὸς τὴν πανσέληνον. τὸν δὲ ἼΑπιν, εἰκόνα μὲν Ὀσίριδος ἔμψυχον εἶναι, γενέσθαι δὲ, ὅταν φῶς ἐρείσῃ γόνιμον ἀπὸ τῆς σελήνης, καὶ καθάψηται βοδὸς ὀργώσης. διὸ καὶ τοῖς τῆς σελήνης σχήμασιν ἔοικε πολλὰ τοῦ ἸΑπιδος, περιμελαινόμενου τὰ λαμπρὰ²¹⁴ τοῖς σκιεροῖς, ὅτι τῇ νουμηνία τοῦ Φαμενωθ μηνὸς ἐορτὴν ἄγουσιν, ἔμφασιν Ὀσίριδος εἰς τὴν σελήνην ὀνομάζοντες, ἕαρος ἀρχὴν οὖσαν. οὕτω τὴν Ὀσίριδος δύναμιν ἐν τῇ σελήνῃ τίθενται²¹⁵ τὴν Ἴσιν αὐτῷ γενέσιν οὖσαν συνεῖναι λέγουσι. διὸ καὶ μητέρα τὴν σελήνην τοῦ κόσμου καλοῦσι, καὶ φύσιν ἔχειν ἀρσενόδηλυν οἶονται, πληρουμένην ὑπὸ Ἡλίου καὶ κυῖσκομένην, αὐτὴν δὲ πάλιν εἰς τὸν ἀέρα προῖεμένην γεννητικὰς ἀρχὰς καὶ κατασπείρουσαν. οὐ γὰρ αἰεὶ τὴν φθορὰν ἐπικρατεῖν τὴν Τυφῶνειον. πολλάκις δὲ κρατουμένην ὑπὸ τῆς γενέσεως καὶ συνδεομένην, αὐτὴς ἀναλύεσθαι καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν Ὠρον. ἔστι δ' οὗτος ὁ περίγειος κόσμος, οὔτε φθορᾶς ἀπαλλαττόμενος παντάπασιν, οὔτε γενέσεως.

44. ἔνιοι δὲ καὶ τῶν ἐκλειπτικῶν²¹⁶ αἵνιγμα ποιοῦνται τὸν μῦθον. ἐκλείπει μὲν γὰρ ἡ σελήνη πανσέληνος, ἐναντίαν τοῦ ἡλίου στάσιν ἔχοντος πρὸς αὐτήν, εἰς τὴν σκιὰν ἐμπίπτουσα τῆς γῆς. ὥσπερ φασὶ τὸν Ὀσιριν εἰς τὴν σορόν. αὐτὴ δὲ πάλιν ἀποκρύπτει καὶ ἀφανίζει ταῖς τριακάσιν, οὐ μὴν ἀναιρεῖται παντάπασιν τὸν ἥλιον, ὥσπερ οὐδὲ τὸν Τυφῶνα ἢ Ἴσις. γεννώσης τῆς Νέφθυος τὸν Ἄνουβιν, Ἴβις ὑποβάλλεται. Νέφθυς γὰρ ἐστὶ τὸ ὑπὸ γῆν καὶ ἀφανές, Ἴσις δὲ τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν καὶ φανερόν. ὁ δὲ τούτῳ ὑποψαύων²¹⁷ καὶ καλούμενος ὀρίζων κύκλος, ἐπίκοινος ὢν ἀμφοῖν, Ἄνουβις κέκληται, καὶ κυνὶ τὸ εἶδος ἐπεικάζεται²¹⁸ · καὶ γὰρ ὁ κύων χρῆται τῇ ὄψει νυκτός τε καὶ ἡμέρας ὁμοίως. καὶ ταύτην ἔχειν δοκεῖ παρ' Αἰγυπτίοις τὴν δύναμιν ὁ Ἄνουβις, οἷαν ἡ Ἑκάτη παρ' Ἑλλήσι, χθόνιος ὢν ὁμοῦ καὶ Ὀλύμπιος.

²¹³ βραχυτάτη etiam Salmasius correxerat. *Reiske.*

²¹⁴ f. περιμελαινόμενα ἐχούσης τὰ λαμπρὰ. *Reiske.*

²¹⁵ τιθέμενοι. *Reiske.*

²¹⁶ ἐκλειπτικῶν bene habet. τὰ ἐκλειπτικὰ sunt idem atque αἱ ἐκλείφεις, et subauditur συμπτώματα. *Reiske.*

²¹⁷ ὁ δὲ τούτων ἐπιψαύων · *Reiske.*

²¹⁸ ἀπεικάζεται. *Reiske.*

ἐνίοις δὲ δοκεῖ Κρόνος ὁ Ἕανουβις εἶναι · διὸ πάντα τίκτων ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κύων ἐν ἑαυτῷ, τὴν τοῦ κυνὸς ἐπὶ κλησιν ἔσχεν. ἔτι δ' οὖν τοῖς σεβομένοις, τὸν Ἕανουβιν, ἀπόρρητόν τι,²¹⁹ καὶ πάλαι μὲν τὰς μεγίστας ἐν Αἰγύπτῳ τιμὰς ὁ κύων ἔσχεν · ἐπεὶ δὲ Καμβύσου τὸν ἝΑπιν ἀνελόντος καὶ ρίψαντος, οὐδὲν προσήλθεν οὐδὲ ἐγεύσατο τοῦ σώματος, ἀλλ' ἢ μόνος ὁ κύων, ἀπώλεσε τὸ πρῶτος εἶναι καὶ μάλιστα τιμαῖσθαι τῶν ἐτέρων ζώων. εἰσὶ δὲ τινες οἱ τὸ σκίασμα τῆς γῆς, εἰς δὲ τὴν σελήνην ὀλισθαίνουσιν ἐκλείπειν νομίζουσι, Τυφῶνα καλοῦντες.

45. ὁθεν οὐκ ἀπέοικεν εἰπεῖν, ὡς ἰδίᾳ μὲν οὐκ ὀρθῶς ἕκαστος, ὁμοῦ δὲ πάντες ὀρθῶς λέγουσιν. οὐ γὰρ αὐχμὸν, οὐδ' ἄνεμον,²²⁰ οὐδὲ θάλατταν, οὐδὲ σκότος, ἀλλὰ πᾶν ὅσον ἢ φύσις βλαβερόν καὶ φθαρτικὸν ἔχει μόνιον, τοῦ Τυφῶνός ἐστιν.²²¹ οὐτε γὰρ ἐν ἀψύχοις σώμασι τὰς τοῦ παντός ἀρχὰς θετέον, ὡς Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος, οὐτ' ἀποιοι, οὐ δημιουργὸν ὕλης, ἓνα λόγον καὶ μίαν πρόνοιαν, ὡς οἱ Στωϊκοὶ περιγινομένην ἀπάντων καὶ κρατοῦσαν. ἀδύνατον γὰρ ἢ φλαῦρον ὅτιοῦν ὁμοῦ πάντων, ἢ χρηστὸν, ὅπου μηδενὸς ὁ θεὸς αἵτιος²²² ἐγγενέσθαι · παλίντονος γὰρ ἀρμονίη κόσμου ὥσπερ λύρης καὶ τόξου, καθ' Ἡράκλειτον · καὶ κατ' Εὐριπίδην,

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακὰ,
'Ἄλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς.

διὸ καὶ παμπάλαιος αὕτη κάτεισιν ἐκ θεολόγων καὶ νομοθετῶν εἷς τε ποιητὰς καὶ φιλοσόφους δόξα, τὴν ἀρχὴν ἀδέσποτον ἔχουσα, τὴν δὲ πίστιν ἰσχυρὰν καὶ δυσεξάλειπτον, οὐκ ἐν λόγοις μόνον, οὐδὲ ἐν φήμαις, ἀλλὰ ἐν τε τελεταῖς, ἐν τε θυσίαις, καὶ βαρβάροις καὶ Ἕλλησι πολλαχοῦ περιφερομένη, ὡς οὐτ' ἄνουν καὶ

²¹⁹ f. pro ti leg. est ἐστὶ, aut pro ἔτι versu superiore potest idem verbum subiici, sed nec valde necesse est quidquam mutari; quum ἐστὶ subaudiri queat. forte tamen non improbandum legi ἔτι δὲ νῦν. Reiske.

²²⁰ Non memini, in superioribus quidquam de vento praecessisse, quo significatum fuerit, Typhonem quibusdam noxias ventorum significare. Reiske.

²²¹ Consentio Squirio εἶναι leg. esse. sed etiam praeterea comma ante μόνιον retrahendum. quicquid naturae noxium in se tenet, id pro Typhonis particula est habendum. Reiske.

²²² f. ἀδύνατον γὰρ ἢ φλαῦρον ὅτιοῦν ὁμοίως τῶν (aut διὰ) πάντων, ἢ καὶ χρηστὸν ὁμοίως, ὣν μηδενὸς ὁ θεὸς αἵτιος, ἐγγενέσθαι. nequit enim fieri, ut exsistat aliquid aut aequaliter per omnes sui partes pravam, aut aequaliter bonum et praeclarum, deo nullam eius rei causam praebente. Reiske.

ἄλογον καὶ ἀκυβέρνητον αἰωρεῖται τῷ αὐτομάτῳ τὸ πᾶν, οὔτε εἷς ἐστὶν ὁ κρατῶν καὶ κατευθύνων, ὥσπερ οἶαξιν, ἢ τισι πειθηνίοις χαλινοῖς λόγος, ἀλλὰ πολλὰ καὶ μεμιγμένα κακοῖς καὶ ἀγαθοῖς · μᾶλλον δὲ μηδὲν, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, ἄκρατον ἐνταῦθα τῆς φύσεως φερούσης. οὐ δυεῖν πίθων εἷς ταμίας, ὥσπερ νάματα τὰ πράγματα καπηλικῶς διανέμων ἀνακεράννυσιν ἡμῖν, ἀλλ' ἀπὸ δυεῖν ἐναντίων ἀρχῶν, καὶ δυεῖν ἀντιπάλων δυνάμεων τῆς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ κατ' εὐθείαν ὑφηγουμένης, τῆς δ' ἔμπαλιν ἀναστρεφούσης καὶ ἀνακλώσης. ὁ τε βίος μικτὸς, ὁ τε κόσμος, εἰ καὶ μὴ πᾶς, ἀλλ' ὁ περίγειος οὗτος καὶ μετὰ σελήνην, ἀνώμαλος καὶ ποικίλος γέγονε. καὶ μεταβολὰς πάσας δεχόμενος. εἰ γὰρ οὐδὲν ἀναιτίως πέφυκε γενέσθαι, αἰτίαν δὲ κακοῦ τὰγαθὸν οὐκ ἂν παράσχοι, δεῖ γένεσιν ἰδίαν καὶ ἀρχὴν, ὥσπερ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, τὴν φύσιν ἔχειν.

46. καὶ δοκεῖ τοῦτο τοῖς πλείστοις καὶ σοφωτάτοις. νομίζουσι γὰρ οἱ μὲν θεοὺς εἶναι δύο, καθάπερ ἀντιτέχνους · τὸν μὲν ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαύλων δημιουργόν. οἱ δὲ τὸν μὲν ἀμείνονα, θεόν, τὸν δὲ ἕτερον δαίμονα καλοῦσιν · ὥσπερ Ζωρόαστρις ὁ μάγος, ὃν πεντακισχιλίοις ἔτεσι τῶν Τρωϊκῶν γεγονέναι πρεσβύτερον ἱστοροῦσιν. οὗτος οὖν ἐκάλει τὸν μὲν Ὀρομάζην, τὸν δ' Ἀρειμάνιον · καὶ προσαπεφαίνετο, τὸν μὲν ἐοικέναι φωτὶ μάλιστα τῶν αἰσθητῶν, τὸν δ' ἔμπαλιν σκότῳ καὶ ἀγνοίᾳ, μέσον δ' ἀμφοῖν τὸν Μίθρην εἶναι. διὸ καὶ Μίθρην Πέρσαι τὸν μεσίτην ὀνομάζουσιν. ἐδίδαξε μὲν τῷ²²³ εὐκταῖα θύειν καὶ χαριστήρια, τῷ δ' ἀποτρόπαια καὶ σκυθρωπά. πόαν γάρ τινα κόπτοντες ὁμῶμι καλουμένην ἐν ὄλμῳ, τὸν ἄδην ἀνακαλοῦνται καὶ τὸν σκότον · εἶτα μίξαντες αἵματι λύκου σφαγέντος, εἰς τόπον ἀνήλιον²²⁴ ἐκφέρουσι καὶ ρίπτουσι. καὶ γὰρ τῶν φυτῶν νομίζουσι τὰ μὲν, τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὰ δὲ, τοῦ κακοῦ δαίμονος εἶναι. καὶ τῶν ζώων ὥσπερ κύνας καὶ ὄρνιθας καὶ χερσαίους ἐχίνους, τοῦ ἀγαθοῦ · τοῦ δὲ φαύλου, τοὺς ἐνύδρους εἶναι. διὸ καὶ τὸν κτείναντα πλείστους εὐδαιμονίζουσιν.

²²³ ἐδίδαξε δὲ τῷ μὲν — ut Marklandus. *Reiske*.

²²⁴ ἀνήλεον] Lege ἀνήλιον. Nam illud nihil significat. est autem ἀνήλιος τόπος, solis inaccessus radiis locus, et rei convenit. Divisio animalium parum convenit sententiae. *Xylander*.

47. οὐ μὴν κἀκεῖνοι²²⁵ πολλὰ μυθώδη περὶ τῶν θεῶν λέγουσιν · οἷα καὶ ταῦτά ἐστιν. ὁ μὲν Ὀρομάζης ἐκ τοῦ καθαρωτάτου φάους, ὁ δ' Ἀρειμάνιος ἐκ τοῦ ζόφου γεγωνῶς, πολεμοῦσιν ἀλλήλοις. καὶ ὁ μὲν ἕξ θεοὺς ἐποίησε, (τὸν μὲν πρῶτον, εὐνοίας, τὸν δὲ δεύτερον, ἀληθείας, τὸν δὲ τρίτον, εὐνομίας · τῶν δὲ λοιπῶν, τὸν μὲν σοφίας, τὸν δὲ πλούτου, τὸν δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἡδέων δημιουργὸν) ὁ δὲ τούτοις ὥσπερ ἀντιτέχνους ἴσους τὸν ἀριθμόν. εἴθ' ὁ μὲν Ὀρομάζης τρεῖς ἑαυτὸν αὐξήσας ἀπέστησε τοῦ ἡλίου τοσοῦτον, ὅσον ὁ ἥλιος τῆς γῆς ἀφέστηκε, καὶ τὸν οὐρανὸν ἀστροῖς ἐκόσμησεν. ἓνα δ' ἀστέρα πρὸ πάντων, οἷον φύλακα καὶ προόπτην ἐγκατέστησε, τὸν σείριον. ἄλλους δὲ ποιήσας τέσσαρας καὶ εἴκοσι θεοὺς, εἰς ὧν ἔθηκεν. οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀρειμανίου γενόμενοι, καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ὧν γανωθὲν,²²⁶ ἀναμέμικται τὰ κακὰ τοῖς ἀγαθοῖς. ἔπεισι δὲ χρόνος εἰμαρμένος, ἐν ᾧ τὸν Ἀρειμάνιον λοιμὸν ἐπάγοντα καὶ λιμὸν ὑπὸ τούτων ἀνάγκη φθαρῆναι παντάπασι καὶ ἀφανισθῆναι, τῆς δὲ γῆς ἐπιπέδου καὶ ὁμαλῆς γενομένης, ἓνα βίον καὶ μίαν πολιτείαν ἀνθρώπων μακαρίων καὶ ὁμογλώσσων ἀπάντων γενέσθαι. Θεόπομπος δὲ φησι²²⁷ κατὰ τοὺς μάγους ἀνὰ μέρος τρισχίλια ἔτη τὸν μὲν κρατεῖν, τὸν δὲ κρατεῖσθαι τῶν θεῶν, ἄλλα δὲ τρισχίλια μάχεσθαι καὶ πολεμεῖν καὶ ἀναλύειν τὰ τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον · τέλος δ' ἀπολείπεσθαι²²⁸ τὸν ἄδην, καὶ τοὺς μὲν ἀνθρώπους εὐδαίμονας ἔσεσθαι, μήτε τροφῆς δεομένους, μήτε σκιὰν ποιούντας · τὸν δὲ ταῦτα μηχανησάμενον θεὸν, ἡρεμεῖν καὶ ἀναπαύεσθαι χρόνῳ, καλῶς μὲν οὐ πολὺν τῷ θεῷ, ὥσπερ ἀνθρώπῳ²²⁹ κοιμωμένῳ μέτριον. ἢ μὲν οὖν μάγων μυθολογία τοιοῦτον ἔχει τρόπον.

²²⁵ οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνοι, *porro quoque illi*, Persae puta. *Reiske*.

²²⁶ τὸ ὧν γανωθὲν] Ut maxime εὐρεσηλογῶν aliquis comminisci ad extremum valeat aliquid. quo ὧν γανωθὲν coloret et exponat: tamen aliquid deesse vox ἀναμέμικται ostendet. ego vocem γανωθὲν ab oscitante librario puto conflata ex alicuius verbi fine, cuius principium periit, (fortasse cum aliquot vocum iactura) et particula ὅθεν. scriberemque τὸ ὧν γαν. ὅθεν ἀναμ. etc. *Xylander*. f. οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀρειμανίου [subaudi ὄντες, vel ὑπάρχοντες, vel γεγενημένοι] γενόμενοι καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ὧν διέλεψαν [aut παρεσέδυσον.] ὅθεν ἀναμέμικται — *Reiske*.

²²⁷ Ἐ Theopompi Chii λόγοις ἱστορικοῖς hoc petitum, de rebus Graecorum et barbarorum libris 53. in quibus fabulosa, impia et nefanda multa fuisse auctor est Clemens Alexandr. v. Fabric. B. Gr. T. 9. p. 434. *Reiske*.

²²⁸ ἀπολείπεσθαι mihi quoque in mentem venit, ut Marklando. *Reiske*.

²²⁹ f. χρόνον, ἄλλως μὲν οὐ πολὺν, ὡς θεῷ, ὥσπερ δ' ἀνθρώπῳ — *Reiske*.

48. Χαλδαῖοι δὲ τῶν πλανητῶν τοὺς θεοὺς γενέσθαι, οὓς καλοῦσι, δύο μὲν ἀγαθουργοὺς, δύο δὲ κακοποιούς, μέσους δὲ τοὺς τρεῖς ἀποφαίνουσι καὶ κοινούς. τὰ δὲ Ἑλλήνων, πᾶσί που δῆλα, τὴν μὲν ἀγαθὴν, Διὸς ὀλυμπίου μερίδα, τὴν δ' ἀποτροπαίου,²³⁰ Ἄδου ποιουμένων. ἐκ δ' Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως ἁρμονίαν γεγενέναι μυθολογούνται. ὧν ὁ μὲν ἀπηνῆς καὶ φιλόνεικος, ἡ δὲ, μειλίχιος καὶ γενέθλιος. σκόπει δὲ τοὺς φιλοσόφους τούτοις συμφερομένους. Ἡράκλειτος μὲν γὰρ ἄντικρυς πόλεμον ὀνομάζει πατέρα καὶ βασιλέα καὶ κύριον πάντων, καὶ τὸν μὲν Ὅμηρον, εὐχόμενον ἔκ τε θεῶν ἔριν, ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπολέσθαι, λανθάνειν φησὶ τῇ πάντων γενέσει καταράμενον, ἐκ μάχης καὶ ἀντιπαθείας τὴν γένεσιν ἐχόντων, ἥλιον²³¹ δὲ μὴ ὑπερβήσεσθαι τοὺς προσήκοντας ὅρους · εἰ δὲ μὴ, γλώττας μινδίκης ἐπικούρους ἐξευρήσειν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὴν μὲν ἀγαθουργὸν ἀρχὴν, φιλότητα καὶ φιλίαν, πολλάκις δὲ ἁρμονίαν καλεῖσθαι μέροπι, τὴν δὲ χείρονα, νεῖκος οὐλόμενον καὶ δῆριν αἱματόεσαν. οἱ μὲν Πυθαγορικοὶ διὰ πλειόνων ὀνομάτων κατηγοροῦσι, τοῦ μὲν ἀγαθοῦ τὸ ἐν πεπερασμένον, τὸ μένον, τὸ εὐθὺ, τὸ περισσόν, τὸ τετράγωνον, τὸ δεξιόν, τὸ λαμπρόν · τοῦ δὲ κακοῦ, τὴν δυάδα, τὸ ἄπειρον, τὸ φερόμενον, τὸ καμπύλον, τὸ ἄρτιον, τὸ ἐτερόμηκες, τὸ ἄνισον, τὸ ἀριστερόν, τὸ σκοτεινόν · ὥστε ταύτας ἀρχὰς γενέσεως ὑποκειμένας. Ἀναξαγόρας δὲ νοῦν, καὶ ἄπειρον · Ἀριστοτέλης δὲ, τὸ μὲν εἶδος, τὸ δὲ στέρησιν · Πλάτων δὲ πολλαχοῦ μὲν οἶον ἐπιλυγίζόμενος²³² καὶ παρακαλυπτόμενος τῶν ἐναντίων ἀρχῶν, τὴν μὲν ταυτὸν ὀνομάζει, τὴν δὲ θάτερον. ἐν δὲ τοῖς νόμοις ἤδη πρεσβύτερος ὢν, οὐ δι' αἰνιγμῶν, οὐδὲ συμβολικῶς, ἀλλὰ κυρίοις ὀνόμασιν, οὐ μιᾷ ψυχῇ φησὶ κινεῖσθαι τὸν κόσμον, ἀλλὰ πλείοσιν ἴσως, δυοῖν δὲ πάντως οὐκ ἐλάττωσιν · ὅθεν τὴν μὲν ἀγαθουργὸν εἶναι, τὴν δ' ἐναντίαν ταύτῃ, καὶ τῶν

²³⁰ ἀποτρόπαιον. *Reiske.*

²³¹ Nescio, quare Squirius ἥλιον damnet, aut obscuritatem loci queratur. Ait Heraclitus vel ipsum solem habere principium sibi adversarium, quod non sinat eum fines ei praescriptos transgredi. iustitiae, vel recti, linguam eius iniurias statim esse indicaturam, et ad rerum omnium supremum dominum delaturam. *Reiske.*

²³² οἶον ἐπιλυγίζόμενος] Scribendum ἐπηλυγίζόμενος. Elegantissimam vocem librarii, η in ι converso, interverterunt, quam quia Suidas et alii, atque etiam Eustathius in Iliad. κ. 334. versum, fideliter sunt interpretati, satis fuit rudiores lectorem monuisse. Apud Hesychium etiam est ἐπηλυγίζεσθαι, alias fere ἐπηλυγάζεσθαι scribitur. ususque est ita Plutarch. de solertia animalium, ubi de perdicum astu loquitur. Paulo ante in συστοιχία Pythagoreorum bonorum post τετράγωνον deest ἴσον. quod ex oppositione intelligi potest. *Xylander.* ἐπηλυγαζόμενος. *Reiske.*

ἐναντίων δημιουργόν. ἀπολείπει δὲ καὶ τρίτην τινὰ μεταξὺ φύσιν, οὐκ ἄψυχον, οὐδ' ἄλογον, οὐδ' ἀκίνητον ἐξ αὐτῆς, ὥσπερ ἔνιοι νομίζουσιν, ἀλλ' ἀνακειμένην ἀμφοῖν ἐκείναις · ἐφιεμένην δὲ τῆς ἀμείνονος αἰεὶ, καὶ παθοῦσαν, καὶ διώκουσαν, ὡς²³³ τὰ ἐπιόντα δηλώσει τοῦ λόγου, τὴν Αἰγυπτίων θεολογίαν μάλιστα ταύτῃ τῇ φιλοσοφίᾳ συνοικειοῦντος.

49. μεμιγμένη γὰρ ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις καὶ σύστασις ἐξ ἐναντίων, οὐ μὴν ἰσοσθενῶν δυνάμεων, ἀλλὰ τῆς βελτίονος τὸ κράτος ἐστίν. ἀπολέσθαι δὲ τὴν φαύλην παντάπασιν ἀδύνατον, πολλὴν μὲν ἐμπεφυκυῖαν τῷ σώματι, πολλὴν δὲ τῇ ψυχῇ τοῦ παντός αἰεὶ²³⁴ πρὸς τὴν βελτίονα καὶ δυσμαχοῦσαν.²³⁵ ἐν μὲν οὖν τῇ ψυχῇ νοῦς καὶ λόγος ὁ τῶν ἀρίστων πάντων ἡγεμὼν καὶ κύριος, "Οσίρις ἐστίν · ἐν δὲ γῇ καὶ πνεύματι καὶ ὕδατι καὶ οὐρανῷ καὶ ἄστροις τὸ τεταγμένον καὶ καθεσθηκὸς καὶ ὑγιαῖνον, ὥραις καὶ κράσεσι καὶ περιόδοις, "Οσίριδος ἀπορροή καὶ εἰκὼν ἐμφαινομένη · Τυφῶν δὲ, τῆς ψυχῆς τὸ παθητικὸν καὶ τιτανικὸν καὶ ἄλογον καὶ ἔμπληκτον · τοῦ δὲ σωματικοῦ τὸ ἐπικλητὸν καὶ νοσῶδες,²³⁶ καὶ ταρακτικὸν ἀθρία²³⁷ καὶ δυσκρασίαις, καὶ κρύψεσιν ἡλίου καὶ ἀφανισμοῖς σελήνης, οἷον ἐκδρομαὶ καὶ ἀφανισμοὶ καὶ Τυφῶνες.²³⁸ καὶ τοῦνομα κατηγορεῖ τὸ Σήθ αὖ τὸν Τυφῶνα καλοῦσι · φράζει δὲ τὸ²³⁹ πολλάκις ἀναστροφὴν καὶ πάλιν ὑπερπήδησιν. Βεβαιῶνα²⁴⁰ δὲ τινὲς μὲν ἓνα τῶν τοῦ Τυφῶνος ἐταίρων γεγονέναι λέγουσιν, Μά-

²³³ ὡς] L. ὧν cohaeret hoc ὧν cum ταύτῃ p. 462. 2. et subauditur φιλοσοφῶν. *Reiske*.

²³⁴ f. τῇ ψυχῇ τοῦ παντός ὑπαντῶσαν αἰεὶ, id est ἐναντιουμένην. *Reiske*.

²³⁵ f. διαμαχοῦσαν. *Reiske*.

²³⁶ ἐπικλητὸν καὶ νοσῶδες] Prior vox an sit genuina, iudicent docti, nam et ἀθρί vox est prava. pro qua forte ἀθρία²³⁷ legendum sit. Est tamen ἐπικλητὸν *adsciticiūm*, et quae praeter naturam adsciscit sibi corpus, morbis non raro ansum praebent. Quid si, ut et alibi, ἐπικλητὸν legi debeat? *Xylander*. ἐπικλητὸν rectum est. significat *illud*, quod *expositum est reprehensioni*. *Reiske*.

²³⁷ ἐν ἀθρία²³⁷. *Salmasius* αἰθρία²³⁷ scripserat. *Reiske*.

²³⁸ Potest hic versus sanus esse, si ἀφανισμοὶ pro devastatione, destructione, corruptione rerum accipiantur, τυφῶνες pro procellis omnia sternentibus et evertentibus, et subaudiatur εἰσὶ, et punctum commate mutetur, et vs. 3. αὐτὸ, ᾧ [vel δ] τὸν Τυφῶνα καλοῦσι legatur, ita ut constructio sit τοῦ σωματικοῦ τὸ ἐπικλητὸν κατηγορεῖ αὐτὸ τὸ ὄνομα, δ τὸν Τυφῶνα καλοῦσι, scil. Σήθ. *Salmasius* [uti etiam *Xylander*] pro αὐτὸ scripserat ᾧ. *Reiske*.

²³⁹ τὸ] I. τὴν. *Reiske*.

²⁴⁰ Utrum rectius sit Βεβαιῶνα, quod hic, an Βεβῶνα, quod statim post, in medio relinquam. *Reiske*.

νεθος αὐτὸν²⁴¹ Τυφῶνα, καὶ Βέβωνα καλεῖσθαι. σημαίνει δὲ τοῦνομα κάθεξιν, ἢ κώλυσιν, ὡς τοῖς πράγμασιν ὁδῶ βαδίζουσι καὶ πρὸς ὃ χρή φερομένοις, ἐνισταμένης τῆς τοῦ Τυφῶνος δυνάμεως.

50. διὸ καὶ τῶν μὲν ἡμέρων ζώων ἀπονέμουσιν αὐτῷ τὸ ἀμαθέστατον, ὄνον · τῶν δ' ἀγρίων τὰ θηριωδέστατα, κροκόδειλον καὶ τὸν ποτάμιον ἵππον. περὶ μὲν²⁴² τοῦ ὄνου προδεδηλώκαπεν. ἐν Ἑρμουπόλει δὲ Τυφῶνος ἄγαλμα δεικνύουσιν ἵππον ποτάμιον · ἐφ' οὗ βέβηκεν ἰέραξ, ὅφει μαχόμενος · τῷ μὲν ἵππῳ τὸν Τυφῶνα δεικνύντες, τῷ δὲ ἰέρακι δύναμιν καὶ ἀρχήν, ἣν βία κτώμενος ὁ Τυφὼν πολλάκις οὐκ ἀνιᾶται²⁴³ ταραττόμενος ὑπὸ τῆς κακίας καὶ ταραττων. διὸ καὶ θύοντες ἐβδόμῃ τοῦ Τυβὶ μηνός, ἣν καλοῦσιν ἄφιξιν Ἰσιδος ἐκ Φοινίκης, ἐπιπλάττουσι τοῖς ποπάνοις ἵππον ποτάμιον δεδεμένον. ἐν δ' Ἀπόλλωνος πόλει νενομισμένον ἐστὶ κροκοδείλου φαγεῖν πάντως ἕκαστον · ἡμέρᾳ δὲ μιᾷ θηρεύσαντες, ὅσους ἂν δύνωνται, καὶ κτείναντες ἀπαντικρὺ τοῦ ἱεροῦ προβάλλουσι, καὶ λέγουσιν, ὡς ὁ Τυφὼν τὸν Ὠρον ἀπέδρα κροκόδειλος γενόμενος, πάντα καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάθη τὰ φαῦλα καὶ βλαβερά, Τυφῶνος ἔργα καὶ μέρη καὶ κινήματα²⁴⁴ ποιούμενοι.

51. τὸν δ' Ὅσιριν αὐτὸς πάλιν ὀφθαλμῷ καὶ σκήπτρῳ γράφουσιν, ὧν τὸ μὲν τὴν πρόνοιαν ἐμφαίνειν, τὸ δὲ τὴν δύναμιν, ὡς Ὅμηρος τὸν ἄρχοντα καὶ βασιλεύοντα πάντων Ζῆν ὑπάτον καὶ μήστωρα καλῶν, ἔοικε τῷ μὲν ὑπάτῳ τὸ κράτος αὐτοῦ, τῷ δὲ μήστωρι τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν φρόνησιν σημαίνειν. γράφουσι καὶ²⁴⁵ ἰέρακι τὸν θεὸν τοῦτον πολλάκις. εὐτονία γὰρ ὄψεως ὑπερβάλλει, καὶ πτήσεως ὀξύτητι καὶ διοικεῖν αὐτὸν ἐλάχιστατῇ τροφῇ²⁴⁶ πέφυκε. λέγεται δὲ καὶ νεκρῶν ἀτάφων ὄμμασι γῆν ὑπερπετόμενος ἐπιβάλλειν. ὅταν δὲ πιούμενος ἐπὶ τῶν ποταμῶν καταίρει, τὸ

²⁴¹ Salmasius αὐτὸν uno vocabulo scripsit. *Reiske*.

²⁴² ὧν περὶ μὲν. *Reiske*.

²⁴³ Aut οὐκ ἀνιᾶται leg. cum Marklando, aut οὐ παυεταί. *Reiske*.

²⁴⁴ [μέρη κινήματα μέρη] videtur abundare, aut καὶ abesse. Locus Homeri est Iliados θ. 22. διοικεῖν ἑαυτὸν τῇ τροφῇ est *cibum digerere*, etiam apud Aphrodisium et Aëtium, ipsumque Galenum, ut alias observavimus. Pro ὄμμασι quidem σώμασιν esse legendum, ex Aeliano constat, 2. 42. *Xylander*.

²⁴⁵ γράφουσι δὲ καὶ — *Reiske*.

²⁴⁶ καὶ διώκειν πάντων τάχιστα τὴν τροφὴν πέφυκε. *Reiske*.

πτερὸν ἴστησιν ὀρθόν, πιών δὲ κλίνει τοῦτο πάλιν. ὃ δὴ λόγος ἐστὶ σεσωσμένος καὶ διαπεφευγὼς τὸν κροκόδειλον. ἂν γὰρ ἀρπασθῇ, μένει τὸ πτερὸν ὥσπερ ἔστη πεπηγός. πανταχοῦ δὲ καὶ ἀνθρωπόμορφον Ὀσίριδος ἄγαλμα δεικνύουσιν, ἐξορθιάζον τῷ αἰδοίῳ, διὰ τὸ γόνιμον καὶ τὸ τρόφιμον. ἀμπεχόνῃ δὲ φλογοειδῆς στέλλουσα αὐτοῦ τὰς εἰκόνας, ἥλιον σῶμα τῆς τάγαθοῦ δυνάμεως ὡς²⁴⁷ ὁρατὸν οὐσίας νοητῆς ἡγούμενοι. διὸ καὶ καταφρονεῖν ἄξιόν ἐστι τῶν τὴν ἡλίου σφαῖραν Τυφῶνι προσνεμόντων, ὃ λαμπρὸν οὐδὲν, οὐδὲ σωτήριον, οὐδὲ τάξεις, οὐδὲ γένεσις, οὐδὲ κίνησις μέτρον ἔχουσα καὶ λόγον, ἀλλὰ τὰναντία προσήκει. καὶ αὐχμὸν, οἷς φθεῖρει πολλὰ τῶν ζώων καὶ βλαστανόντων, οὐχ ἡλίου θετέον ἔργον, ἀλλὰ τῶν ἐν γῇ καὶ ἀέρι μὴ καθ' ὥραν κεραυννυμένων πνευμάτων καὶ ὑδάτων, ὅταν ἡ τῆς ἀτάκτου καὶ ἀορίστου δυνάμεως ἀρχὴ πλημμελήσασα κατασβέσῃ τὰς αναθυμιάσεις.

52. ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις τοῦ Ὀσίριδος ἀνακαλοῦνται τὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις κρυπτόμενον τοῦ ἡλίου, καὶ τῇ τριακάδι τοῦ Ἐπιφῖ μηνός, ἐορτάζουσιν ὀφθαλμῶν Ὁρου γενέθλιον,²⁴⁸ ὅτε σελήνη καὶ ἥλιος ἐπὶ μιᾶς εὐθείας γεγόνασιν, ὡς οὐ μόνον τὴν σελήνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον ὄμμα τοῦ Ὁρου καὶ φῶς ἡγούμενοι. τῇ δὲ ὀγδόῃ φθίνοντος τοῦ Φαωφὶ βακτηρίας ἡλίου γενέσθαι, ὃν ἄγουσι μετὰ φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν, ἐμφαίνοντες οἷον ὑπερείσματος δεῖσθαι καὶ ῥώσεως, τῷ τε θερμῷ γινόμενον ἐνδεᾶ, καὶ τῷ φωτὶ ἐνδεᾶ κλινόμενον, καὶ πλάγιον ἀφ' ἡμῶν φερόμενον. ἔτι δὲ τὴν βούν ὑπὸ τροπὰς χειμερινὰς ἐπτάκις περὶ τὸν ναὸν περιφέρουσι· καὶ καλεῖται ζήτησις Ὀσίριδος ἢ περιδρομὴ τοῦ ἡλίου, τὸ ὕδωρ χειμῶνος τῆς θεοῦ ποθοῦσης. Τοσαυτάκις δὲ περίεισιν, ὅτι τὴν ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν ἐπὶ τροπὰς θερινὰς πάροδον ἐβδόμῳ μηνὶ συμπεραίνει. λέγεται δὲ καὶ θῦσαι τῷ ἡλίῳ τετράδι μηνός ἱσταμένου πάντων πρῶτος Ὁρος ὁ Ἰσίδος, ὡς ἐν τοῖς ἐπιγραφόμενοις γενεθλίοις Ὁρου γέγραπται. καὶ μὴν ἡμέρας ἐκάστης τριχῶς ἐπιθυμιῶσι τῷ ἡλίῳ, ῥητίνην μὲν ὑπὸ τὰς ἀνατολάς, σμύρναν δὲ μεσουρανοῦντι, τὸ δὲ καλούμενον κῦφι περὶ δυσμᾶς· ὧν ἕκαστον ὃν ἔχει λόγον, ὕστερον ἀφηγήσομαι. τὸν δὲ ἥλιον πᾶσι τούτοις προ-

²⁴⁷ Credo, ὡς ut e fine praemissi vocab. perperam iteratum, delendum esse. *Reiske.*

²⁴⁸ γενέθλιον ἄγουσι correxeram, antequam mihi constaret, eandem mentem Bentleio, Marklando et Squirio fuisse. *Reiske.*

τρέπεσθαι καὶ θεραπεύειν οἶονται. καὶ τί δεῖ πολλὰ τοιαῦτα συνάγειν. εἰσὶ γὰρ οἱ τὸν Ὅσιριν ἄντικρυς ἥλιον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι σείριον ὑφ' Ἑλλήνων λέγοντες, εἰ καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἢ πρόθεσις τοῦ ἄρθρου τοῦνομα πεποίηκεν ἀμφιγνοεῖσθαι. τὴν δ' Ἴσιν οὐχ ἑτέραν τῆς σελήνης ἀποφαίνοντες, ἐν καὶ τῶν²⁴⁹ ἀγαλμάτων αὐτῆς, τὰ μὲν κερασφόρα τοῦ μηνοειδοῦς γεγονέναι μιμήματα, τοῖς δὲ μελανοστόλοις ἐμφαίνουσι τὰς κρύψεις καὶ τοὺς περισκισμοὺς, ἐν οἷς διώκει ποθοῦσα τὸν ἥλιον. διὸ καὶ πρὸς τὰ ἐρωτικά τὴν σελήνην ἐπικαλοῦνται, καὶ τὴν Ἴσιν Εὐδοξὸς φησι²⁵⁰ βραβεύειν τὰ ἐρωτικά. καὶ τούτοις μὲν ἄλλως γέ πως τοῦ πιθανοῦ μέτεστι, τῶν δὲ Τυφῶνα ποιούντων τὸν ἥλιον, οὐδ' ἀκούειν ἄξιον. ἀλλ' ἡμεῖς αὖθις τὸν οἰκεῖον ἀναλάβωμεν λόγον.

53. ἢ γὰρ Ἴσις ἐστὶ μὲν τὸ τῆς φύσεως θῆλυ, καὶ δεκτικὸν ἀπάσης γενέσεως, καθὼς τιθηνή καὶ πανδεχῆς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὑπὸ δὲ τῶν πολλῶν μυριώνυμος κέκληται, διὰ τὸ πάσας ὑπὸ τοῦ λόγου τρεπομένη μορφᾶς δέχεσθαι καὶ ιδέας. ἔχει δὲ σύμφυτον ἔρωτα τοῦ πρώτου καὶ κυριωτάτου πάντων, ὃ τὰγαθῷ ταυτὸν ἐστὶ, κἀκεῖνο ποθεῖ καὶ διώκει. τὴν δ' ἐκ τοῦ κακοῦ φεύγει καὶ διωθεῖται μοῖραν, ἀμφοῖν μὲν οὐσα χώρα καὶ ὕλη, ῥέπουσα δ' αἰεὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἐξ ἑαυτῆς, καὶ παρέχουσα γεννᾶν ἐκεῖνο καὶ κατασπείρειν εἰς ἑαυτὴν ἀπορρόιας καὶ ὁμοιότητος, αἷς χαίρει καὶ γέγηθε κυῖσκομένη καὶ ὑποπιμπλαμένη τῶν γενέσεων. εἰκὼν γὰρ ἐστὶν οὐσίας ἐν ὕλῃ γένεσις,²⁵¹ καὶ μίμημα τοῦ ὄντος τὸ γινόμενον.

54. ὅθεν οὐκ ἄπο τρόπου μυθολογοῦσι τὴν Ὅσιριδος ψυχὴν αἰδιδίον εἶναι καὶ ἄφθαρτον, τὸ δὲ σῶμα πολλάκις διασπᾶν καὶ ἀφανίζειν τὸν Τυφῶνα. τὴν δ' Ἴσιν πλανωμένην καὶ ζητεῖν καὶ συναρμόττειν πάλιν. τὸ γὰρ ὄν καὶ νοητὸν καὶ ἀγαθόν, φθορᾶς καὶ μεταβολῆς κρεῖττόν ἐστι. τινὰς δ' ἀπ' αὐτοῦ τὸ αἰσθητὸν καὶ σωματικὸν εἰκόνας ἐκμάττεται, καὶ λόγους, καὶ εἶδη καὶ ὁμοιότητος ἀναλαμβάνει, καθάπερ ἐν κηρῷ σφραγίδες οὐκ αἰεὶ διαμένουσιν. ἀλλὰ καταλαμβάνει τὸ ἄτακτον

²⁴⁹ f. ἀποφαίνονται ἐκ τοῦ ἐμφαίνεσθαι. *Reiske*, καὶ τῶν ἀγαλμ. et deinceps.

²⁵⁰ Eudoxus videtur id in Γῆς περιόδῳ tradidisse. *Reiske*.

²⁵¹ ἐν ὕλῃ ἢ γένεσις. *Reiske*.

αὐτὰς καὶ ταραχῶδες, ἐνταῦθα²⁵² τῆς ἄνω χώρας ἀπεληλαμένον καὶ μαχόμενον πρὸς τὸν Ὑπεριον, ὃν ἡ Ἱσις εἰκόνα τοῦ νοητοῦ κόσμου αἰσθητὸν ὄντα γεννᾷ. διὸ καὶ δίκην φεύγειν λέγεται νοθείας ὑπὸ Τυφῶνος, ὡς οὐκ ὦν καθαρὸς, οὐδὲ εἰλικρινής, οἷος ὁ πατὴρ λόγος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀμιγῆς καὶ ἀπαθής, ἀλλὰ νενοθευμένος τῇ ὕλῃ διὰ τὸ σωματικόν. περιγίνονται δὲ καὶ νύκται τοῦ Ἑρμοῦ, τουτέστι τοῦ λόγου, μαρτυροῦντος καὶ δεικνύοντος, ὅτι πρὸς τὸ νοητὸν ἢ φύσης μετασχηματιζομένη τὸν κόσμον ἀποδίδωσιν. ἡ μὲν γὰρ, ἔτι τῶν θεῶν ἐν γαστρὶ τῆς Ῥέας ὄντων, ἐξ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος γενομένη γένεσις Ἀπόλλωνος αἰνίττεται τὸ πρὶν ἐκφανῆ γενέσθαι τόνδε τὸν κόσμον, καὶ συντελεσθῆναι τοῦ λόγου τὴν ὕλην φύσει ἐλεγχομένην ἐπ' αὐτὴν²⁵³ ἀτελῇ, τὴν πρώτην γένεσιν ἐξευεγκεῖν.

55. διὸ καὶ φασὶ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἀνάπηρον ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι, καὶ πρεσβύτερον Ὑπεριον καλοῦσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμος, ἀλλ' εἰδωλὸν τι καὶ κόσμου φάντασμα²⁵⁴ μέλλοντος. ὁ δὲ Ὑπεριον οὗτος, αὐτὸς ἐστὶν ὠρισμένος καὶ τέλειος, οὐκ ἀνηρηκώς²⁵⁵ τὸν Τυφῶνα παντάπασι, ἀλλὰ τὸ δραστήριον καὶ ἰσχυρὸν αὐτοῦ παρηρημένος. ὅθεν ἐν Κοπτῷ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ὑπεριου λέγουσιν ἐν τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ Τυφῶνος αἰδοῖα κατέχειν· καὶ τὸν Ἑρμῆν μυθολογοῦσιν, ἐξελόντα τοῦ Τυφῶνος τὰ νεῦρα, χορδαῖς χρῆσασθαι, διδάσκοντες, ὡς τὸ πᾶν ὁ λόγος διαρμολογούμενος, σύμφωνον ἐξ ἀσυμφώνων μερῶν ἐποίησε, καὶ τὴν φθαρτικὴν οὐκ ἀπώλεσεν, ἀλλ' ἀνεπλήρωσε, δύναμιν. ὅθεν ἐκεῖνη μὲν ἀσθενὴς καὶ ἀδρανὴς ἐνταῦθα, φυρομένη καὶ προσπλεκομένη τοῖς παθητικοῖς καὶ μεταβολικοῖς μέλεσι, σεισμῶν μὲν ἐν γῇ καὶ τρόμων αὐχμῶν, καὶ ἐν ἀέρι δὲ,²⁵⁶ καὶ πνευμάτων ἀτόπων, αὔθις δὲ πρηστήρων καὶ κεραυνῶν δημιουργός ἐστι. φαρμάττει δὲ καὶ λοιμοῖς ὕδατα καὶ πνεύματα, καὶ μέχρι σελήνης ἀνατρέχει καὶ ἀναχαιτίζει, συνέχουσα καὶ μελαίνουσα πολλάκις τὸ λαμπρὸν, ὡς Αἰγύπτιοι νομίζουσι, καὶ λέγουσιν, ὅτι τοῦ Ὑπεριου νῦν μὲν ἐπάταξε, νῦν δ' ἐξελὼν

²⁵² Ante vel post ἐνταῦθα comma collocetur, haud multum refert. in hunc humilem terrarum orbem detrusum. Reiske.

²⁵³ f. συντελεσθῆναι ὑπὸ [vel ἐκ] τοῦ λόγου τὴν ὕλην ἐλεγχομένην ἐπ' αὐτῇ [seorsim in se] οὕσαν ἀτελῇ. Reiske.

²⁵⁴ εἰδωλὸν τι καὶ φάντασμα κόσμου μέλλοντος. Reiske.

²⁵⁵ f. οὐκ ἀνηρηκώς δὲ τ. Reiske.

²⁵⁶ αὐχμῶν δὲ ἐν ἀέρι. Reiske.

κατέπιεν ὁ Τυφὼν τὸν ὀφθαλμόν · εἶτα τῷ ἡλίῳ πάλιν ἀπέδωκε, πληγὴν μὲν αἰνιττόμενοι, τὴν κατὰ μῆνα μείωσιν τῆς σελήνης, πλήρωσιν δὲ, τὴν ἐκλειψιν, ἣν ὁ ἥλιος ἰᾶται διαφυγούσης τὴν σκιὰν τῆς γῆς, εὐθὺς ἀντιλάμπων.

56. ἡ δὲ κρείττων καὶ θειοτέρα φύσις ἐκ τριῶν ἐστὶ, τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ ἐκ τούτων, ὃν κόσμον Ἕλληνες ὀνομάζουσιν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων, τὸ μὲν νοητὸν, καὶ²⁵⁷ ἰδέαν καὶ παράδειγμα καὶ πατέρα, τὴν δὲ ὕλην, καὶ μητέρα καὶ τιθηνὴν, ἔδραν τε καὶ χώραν γενέσεως, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν, ἔγγονον καὶ γένεσιν ὀνομάζειν εἰωθεν. Αἰγυπτίους δ' ἂν τις εἰκάσειε τῶν τριγώνων τὸ κάλλιστον,²⁵⁸ μάλιστα τούτῳ τὴν τοῦ παντὸς φύσιν ὁμοιοῦντας, ὥ καὶ Πλάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ δοκεῖ τούτῳ προσκεχρῆσθαι, τὸ γαμήλιον διάγραμμα συντάττων. ἔχει δ' ἐκεῖνο τὸ τρίγωνον, τριῶν τὴν πρὸς ὀρθίαν, καὶ τεττάρων τὴν βάσιν, καὶ πέντε τὴν ὑποτείνουσαν ἴσον ταῖς περιεχούσαις δυναμένην. εἰκαστέον οὖν τὴν μὲν πρὸς ὀρθὰς,²⁵⁹ ἄρρενι, τὴν δὲ βάσιν, θηλείᾳ, τὴν δὲ ὑποτείνουσαν, ἀμφοῖν ἐγγόνῳ · καὶ τὸν μὲν Ὅσιριν ὡς ἀρχὴν, τὴν δὲ Ἴσιν ὡς ὑποδοχὴν, τὸν δὲ Ὄρον ὡς ἀποτέλεσμα. τὰ μὲν γὰρ τρία, πρῶτος περισσός ἐστι καὶ τέλειος · τὰ δὲ τέτταρα, τετράγωνος ἀπὸ πλευρᾶς ἀρτίου τῆς δυάδος · τὰ δὲ πέντε, πῇ μὲν τῷ πατρὶ, πῇ δὲ τῇ μητρὶ προσέοικεν, ἐκ τριάδος συγκεῖμενα καὶ δυάδος. καὶ τὰ πάντα τῶν πέντε γέγονεν παρώνυμα, καὶ τὸ ἀριθμῆσασθαι πεμπάσασθαι λέγουσιν. ποιεῖ δὲ τετράγωνον ἡ πεντὰς ἀφ' ἑαυτῆς, ὅσον τῶν γραμμάτων παρ' Αἰγυπτίοις τὸ πλήθος ἐστὶ, καὶ ὅσον ἐνιαυτῶν ἕξ ἡ χρόνον.²⁶⁰ ὁ ἄπιστον μὲν οὖν, Ὄρον εἰώθασιν Καίμιν προσαγορεύειν, ὅπερ ἐστὶν ὀρώμενον. αἰσθητὸν γὰρ καὶ ὁρατὸν ὁ κόσμος. ἡ δ' Ἴσις ἐστὶν ὅτε καὶ Μοῦθ καὶ πάλιν Ἀθυρι καὶ Μεθύερ προσαγορεύουσι. σημαίνουσι δὲ τῷ μὲν πρώτῳ τῶν ὀνομάτων, μητέρα · τῷ δὲ δευτέρῳ, οἶκον Ὄρου κόσμιον · (ὡς καὶ Πλάτων χώραν γενέσεως καὶ δεξαμενὴν)

²⁵⁷ Hoc καὶ, et id, quod paulo post inter ὕλην et μητέρα legitur, delendum. *Reiske.*

²⁵⁸ Αἰγυπτίους δ' ἂν τις εἰκάσειε μιμούμενον αὐτὸν ὀνομάσαι τὸ ὀρθογώνιον τῶν τριγώνων τὸ κάλλιστον. *existimet aliquis, Platonem rectangulum triangulum omnium appellasse pulcherrimum ex imitatione Aegyptiorum, qui illi precipue rerum omnium naturam assimulant. Reiske.*

²⁵⁹ τὴν μὲν πρὸς ὀρθίαν. ut paulo ante. subauditur ἴθυσιν, vel ἕξιν. *lineam perpendicularem.* nam in πρὸς ὀρθὰς subauditur γωνίας. *Reiske.*

²⁶⁰ χρόνον] mallet ἀριθμὸν. *Reiske.*

τὸ δὲ τρίτον σύνθετόν ἐστιν ἔκ τε τοῦ πλήρους καὶ τοῦ αἰτίου.²⁶¹ πλήρης γάρ ἐστιν ἡ ὕλη τοῦ κόσμου, καὶ τῷ ἀγαθῷ καὶ καθαρῷ καὶ κεκοσμημένῳ σύνεστιν.

57. δόξειε δ' ἂν ἴσως καὶ Ἡσίοδος, τὰ πρῶτα πάντα χάος καὶ γῆν καὶ τάρταρον καὶ ἔρωτα ποιῶν, οὐχ ἑτέρας λαμβάνειν ἀρχάς, ἀλλὰ ταύτας γε δὴ, τῶν ὀνομάτων, τῇ μὲν Ἴσιδι τὸ τῆς γῆς, τῷ δ' Ὀσίριδι τὸ τοῦ ἔρωτος, τῷ δὲ Τυφῶνι τὸ τοῦ τάρταρου μεταλαμβάνοντές, ὡς²⁶² ἀποδίδομεν. τὸ γὰρ χάος δοκεῖ χώραν τινὰ καὶ τόπον τοῦ παντὸς ὑποτίθεσθαι. προσκαλεῖται δὲ καὶ τὸν Πλάτωνος ἀμωσγέπως τὰ πράγματα μῦθον, ὃν Σωκράτης ἐν συμποσίῳ περὶ τῆς τοῦ ἔρωτος γενέσεως διῆλθε, τὴν πενίαν λέγων τέκνων δεομένην τῷ πόρῳ καθεύδοντι παρακληθῆναι, καὶ κυάσασαν ἐξ αὐτοῦ τεκεῖν τὸν ἔρωτα, φύσει μακρὸν²⁶³ ὄντα καὶ παντοδαπὸν, ἅτε δὴ πατὴρ μὲν ἀγαθοῦ καὶ σοφοῦ καὶ πᾶσιν αὐτάρκους, μητὴρ δ' ἀμηχάνου καὶ ἀπόρου, καὶ δι' ἔνδειαν αἰεὶ γλιχομένης ἑτέρου, καὶ περὶ ἕτερον λιπαρούσης γεγεννημένον. ὁ γὰρ πόρος οὐχ ἕτερός ἐστιν τοῦ πρώτου ἔραστοῦ καὶ ἐφετοῦ καὶ τελείου καὶ αὐτάρκους. πενίαν τε τὴν ὕλην προσεῖπεν, ἐνδεᾶ μὲν οὔσαν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τοῦ ἀγαθοῦ, πληρουμένην δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ποθοῦσαν αἰεὶ καὶ μεταλαμβάνουσιν. ὁ δὲ γινόμενος ἐκ τούτων κόσμος καὶ Ὀρος,²⁶⁴ οὐκ αἰδῖος οὐδ' ἀπαθής, οὐδ' ἄφθαρτος, ἀλλ' αἰιγενής ὢν, μηχανᾶται ταῖς τῶν παθῶν μεταβολαῖς καὶ περιόδοις αἰεὶ νέος καὶ μηδέποτε φθαρησόμενος διαμένειν.

58. χρηστέον δὲ τοῖς μύθοις, οὐχ ὡς λόγοις πάμπαν οὔσιν,²⁶⁵ ἀλλὰ τὸ πρόσφορον ἐκάστου τὸ κατὰ τὴν ὁμοιότητα λαμβάνοντας. ὅταν οὖν ὕλην λέγωμεν, οὐ δεῖ

²⁶¹ f. ἀρτίου. *integro*. Hoc si admittas, posses plures pro περισσῷ accipere. *Reiske*.

²⁶² μεταλαμβάνοντές πως ἀποδίδομεν. *reddimus quodammodo, sic aliis nominibus interpretantes. Reiske*.

²⁶³ φύσει μακρὸν] μακρὸς quid significet hoc loco? ut et post duas fere cum dimidia paginas διαλεγόμενα καὶ φθειρόμενα. forte διαφλεγόμενα. Paulo ante ἔρημα ὁμοιότητος, sensus dictat scribendum ποιότητος. *Xylander*. μακρὸν] f. ἀβληχρὸν, *debilem*, aut ἀμαυρὸν. v. p. 477. i. *Reiske*.

²⁶⁴ Nil caussae video, quare ὥρος mutetur. Nam *mundus* et ὥρος idem esse dicebatur in superioribus. et utrumque a *munditie* et *venusta specie* dictum est. *Reiske*.

²⁶⁵ οὔσιν hic positum pro ἀληθῶς οὔσιν, aut ἀληθέσιν. deinde pro secundo τὸ mallem τῷ, et comma sublatum. τῷ idem ibi erit, atque ἐκ τοῦ. *id quod unicuique rei praesenti ob aliquam similitudinem conveniens est. Reiske*.

πρὸς ἐνίων φιλοσόφων δόξας ἀποφερομένους ἄψυχόν τι σῶμα καὶ ἄποιον ἀργόν τε καὶ ἄπρακτον ἐξ ἑαυτοῦ διανοεῖσθαι. καὶ γὰρ ἔλαιον ὕλην μύρου καλοῦμεν, καὶ χρυσὸν ἀγάλματος, οὐκ ὄντα πάσης ἔρημα ὁμοιότητος. αὐτὴν τε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὕλην ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς τῷ λόγῳ κοσμεῖν καὶ ῥυθμίζειν παρέχομεν · τὸν τε νοῦν ἔνιοι τόπον εἰδὼν ἀπεφύγαντο, καὶ τῶν νοητῶν οἷον ἐκμαγεῖον. ἔνιοι δὲ καὶ τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς, οὐ δύναμιν, οὐδ' ἀρχὴν, ὕλην δὲ καὶ τροφὴν γενέσεως εἶναι δοξάζουσιν. ὧν ἐχομένους χρὴ καὶ τὴν θεὸν ταύτην οὕτω διανοεῖσθαι τοῦ πρώτου θεοῦ μεταλαγχάνουσιν αἰεὶ καὶ συνοῦσαν ἔρωτι τῶν περὶ ἐκείνον ἀγαθῶν καὶ καλῶν, οὐχ ὑπεναντίαν²⁶⁶ · ἀλλ' ὥσπερ ἄνδρα νόμιμον καὶ δίκαιον ἐρᾶν²⁶⁷ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ γυναῖκα χρηστὴν ἔχουσιν ἄνδρα καὶ συνοῦσαν, ὁμῶς ποθεῖν λέγομεν · οὕτως αἰεὶ γλιχομένην ἐκείνου, καὶ περὶ ἐκείνον παροῦσαν²⁶⁸ καὶ ἀναπιμπλαμένην τοῖς κυριωτάτοις μέρεσιν καὶ καθαρωτάτοις.

59. ὅπου δὲ ὁ Τυφὼν παρεμπίπτει τῶν ἐσχάτων ἀπτόμενος, ἐνταῦθα δοκοῦσαν ἐπισκυθρωπάζειν καὶ πενθεῖν λεγομένην, καὶ λείψανα ἄττα καὶ σπαράγματα τοῦ Ὀσίριδος ἀναζητεῖν καὶ στολίζειν, ὑποδεχομένην τὰ φθειρόμενα καὶ ἀποκρύπτουσαν, ὥσπερ ἀναφαίνει πάλιν τὰ γινόμενα, καὶ ἀνίησιν ἐξ ἑαυτῆς · οἱ μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ καὶ ἄστροις λόγοι καὶ εἶδη καὶ ἀπορροαὶ τοῦ θεοῦ μένουσι, τὰ δὲ τοῖς παθητικοῖς διεσπαρμένα, γῇ καὶ θαλάττῃ καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, διαλεγόμενα²⁶⁹ καὶ φθειρόμενα καὶ θαπτόμενα, καὶ πολλάκις αὖθις ἐκλάμπει καὶ ἀναφαίνεται ταῖς γενέσεσι. διὸ τὸν Τυφῶνα τῇ Νέφθυϊ συνοικεῖν φησὶν ὁ μῦθος, τὸν δὲ Ὀσίριν κρύφα συγγενέσθαι. τὰ γὰρ ἔσχατα μέρη τῆς ὕλης, ἃ νέφθυν καὶ τελευτὴν καλοῦσιν, ἢ φθαρτικὴ μάλιστα κατέχει δυνάμεις. ἢ δὲ γόνιμος καὶ σωτήριος ἀσθενές

²⁶⁶ f. ὑπεναντιοῦσαν. *Reiske*.

²⁶⁷ Locus hic est sanus, nihil assutum et aliunde invectum. Viri est ἐρᾶν uxorem; uxoris ποθεῖν maritum. *Reiske*.

²⁶⁸ λιπαροῦσαν ipse quoque, antequam Squirium consuluissem, conieceram, motus loco nostri, qui p. 474. 5. exstat. *Reiske*.

²⁶⁹ Si mutanda esset vulgata, probarem Baxteri διαλυόμενα. sed διαλεγόμενα potest non solum defendi, sed etiam pro elegantia haberi. quae decerpuntur, deleguntur, seorsim quaeque diversis in locis deponuntur. Posset quoque de διαφερόμενα cogitari. καὶ ante πολλάκις deleri oportere videram ipse quoque, ut et ἀπολλύμενον p. 477. 2. *Reiske*.

σπέρμα καὶ ἀμαυρὸν εἰς ταῦτα διαδίδωσιν, ἀπολλυμένα, ὑπὸ τοῦ Τυφῶνος, πλήν ὅσον ἢ ἱσὶς ὑπολαμβάνουσα, σώζει καὶ τρέφει καὶ συνίστησι.

60. καθόλου δ' ἀμείνων οὗτός ἐστιν,²⁷⁰ ὥσπερ καὶ Πλάτων ὑπονοεῖ καὶ Ἀριστοτέλης. κινεῖται δὲ τῆς φύσεως τὸ μὲν γόνιμον καὶ σωτήριον ἐπ' αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ εἶναι, τὸ δ' ἀναιρετικὸν καὶ φθαρτικὸν, ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ μὴ εἶναι. διὸ τὸ μὲν ἱσὶν καλοῦσι, παρὰ τὸ ἴσθαι μετ' ἐπιστήμης καὶ φέρεσθαι, κίνησιν οὔσαν ἔμψυχον καὶ φρόνιμον. οὐ γάρ ἐστι τοῦνομα βαρβαρικόν, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς θεοῖς πᾶσιν ἀπὸ δυεῖν γραμμάτων²⁷¹ τοῦ θεατοῦ καὶ τοῦ θεόντος ἐστὶν ὄνομα κοινόν, οὕτω τὴν θεὸν ταύτην ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἅμα καὶ τῆς κινήσεως, ἱσὶν μὲν ἡμεῖς, ἱσὶν²⁷² δ' Αἰγύπτιοι καλοῦσιν. οὕτω δὲ καὶ Πλάτων²⁷³ φησὶ τὴν ὁσίαν δηλοῦν τοὺς παλαιούς, ἱσίαν καλοῦντας. οὕτω καὶ τὴν νόησιν καὶ τὴν φρόνησιν, ὡς νοῦ φορὰν καὶ κίνησιν οὔσαν, ἱεμένου καὶ φερομένου, καὶ τοῦ συνιέναι καὶ τὰγαθὸν ὅλως, καὶ ἀρετὴν ἐπὶ τοῖς εὐροῦσι²⁷⁴ καὶ θεοῦσι θέσθαι. καθάπερ αὖ πάλιν τοῖς ἀντιφωνοῦσιν ὀνόμασι λοιδореῖσθαι τῶν κατὰ²⁷⁵ τὸ τὴν φύσιν ἐμποδίζον καὶ συνδέον καὶ ἴσχον καὶ κωλύον ἴσθαι καὶ ἰέναι κακίαν, ἀπορίαν, δειλίαν, ἀνίαν προσαγορευόντων.²⁷⁶

61. ὁ Ὅσιρις ἐκ τοῦ ὁσίου καὶ ἱεροῦ τοῦνομα μεμιγμένον ἔσχηκε. κοινὸς γάρ ἐστι τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ τῶν ἐν ἕδου λόγους. ὡς τὰ μὲν ἱερὰ, τὰ δὲ ὅσια τοῖς παλαιοῖς²⁷⁷ ἦν προσαγορεύειν. ὁ δ' ἀναφαίνων τὰ οὐράνια καὶ τῶν ἄνω φερομένων

²⁷⁰Coniecercam aliquando ἀμεινον οὕτως ἐστίν, scil. διανοεῖσθαι. nunc tamen magis placet καθόλου δ' ὁ γεννῶν οὗτός ἐστι. scil. Osiris. *Reiske*.

²⁷¹γραμματῶν rectum est. nam e vocabulis θεατῆς et θεών duae tantum primae literae servantur ad vocab. θεός formandum. *Reiske*.

²⁷²In vocab. ἱσὶς exarando aliam Graecos, aliam Aegyptios, rationem fuisse secutos, hoc e loco colligitur. non tamen patet, quae illa fuerit diversitas. *Reiske*.

²⁷³Platonica haec vitiosa sunt. nam ἱσίαν καλοῦντας non cohaeret. ut cohaereat, δηλοῦν lege pro δηλοῦντος. Certe in Cratyllo οὐσία dicitur olim ἐσία et ὠσία dicta, et ἱεσις esse κίνησις, ac κακία τὸ κακῶς ἰόν. Vide ibi. *Xylander*.

²⁷⁴Coniecercam olim εὐροῦσι. concedam tamen haud invitus Squirii, Bentleii, et, quod praecipuum, Platonis auctoritati. *Reiske*.

²⁷⁵Aut delend. τῶν κατὰ, aut cum τοὺς πάλαι, vel τοὺς παλαιούς permutandum, aut cum νενομικένας, *statuisse*. *Reiske*.

²⁷⁶προσαγορεύοντας. pendet enim a superiori φησὶ δηλοῦ τοὺς παλαιούς. *Reiske*.

²⁷⁷Post τοῖς παλαιοῖς excidit aut ἐν ἔθει, aut νόμιμον. *Reiske*.

Ἄνουβις λόγος,²⁷⁸ ἔστι δὲ, ὅτε καὶ Ἑρμάνουβις ὀνομάζεται, τὸ μὲν, ὡς τοῖς ἄνω, τὸ δὲ, ὡς τοῖς κάτω προσήκον. διὸ καὶ θύουσιν αὐτῷ τὸν μὲν λευκὸν ἄλεκτρούνα, τὸν δὲ²⁷⁹ κροκίαν, τὰ μὲν εἰλικρινῇ καὶ φανὰ, τὰ δὲ μικτὰ καὶ ποικίλα νομίζοντες.²⁸⁰ οὐ δὲ θανατοῦσιν τῶν ὀνομάτων τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθισταμένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενιτεύει παρ' ἑτέροις, ὧν ἕνια τὴν ποιητικὴν ἀνακαλουμένην διαβάλλουσιν ὡς βαρβαρίζουσιν οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας²⁸¹ προσαγορεύοντες. ἐν δὲ ταῖς Ἑρμοῦ λεγομέναις βίβλοις ἱστοροῦσι γεγράφθαι περὶ τῶν ἱερῶν ὀνομάτων, ὅτι τὴν μὲν ἐπὶ τῆς τοῦ ἡλίου περιφορᾶς τεταγμένην δύναμιν, Ὡρον, Ἑλληνες δ' Ἀπόλλωνα καλοῦσι · τὴν δ' ἐπὶ τοῦ πνεύματος, οἱ μὲν Ὅσιριν, οἱ δὲ Σάραπιν, οἱ δὲ, Σωθὶ Αἰγυπτιστί. σημαίνει δὲ κύησιν, ἣ τὸ κύειν. διὸ καὶ παρατροπῆς γενομένης τοῦ ὀνόματος, Ἑλληνιστί κύων κέκληται τὸ ἄστρον, ὅπερ ἴδιον τῆς Ἰσιδος νομίζουσιν. ἥκιστα μὲν οὖν²⁸² δεῖ φιλοτιμεῖσθαι περὶ τῶν ὀνομάτων, οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ὑφιεμένην τοῦ Σαράπιδος Αἰγυπτίοις, ἢ τοῦ Ὀσίριδος. ἐκεῖνο μὲν οὖν ξενικόν, τοῦτο δὲ Ἑλληνικόν, ἄμφω δὲ ἐνὸς θεοῦ καὶ μιᾶς δυνάμεως ἡγούμενος.

62. ἔοικε δὲ τούτοις καὶ τὰ Αἰγύπτια. τὴν μὲν γὰρ Ἴσιν πολλάκις τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ὀνόματι καλοῦσι, φράζοντι τοιοῦτον λόγον, ἦλθον ἀπ' ἐμαυτῆς · ὅπερ ἐστὶν αὐτοκινήτου φορᾶς δηλωτικόν · ὁ δὲ Τυφὼν (ὥσπερ εἴρηται) Σῆθ, καὶ Βέβων, καὶ Σμὺ ὀνομάζεται, βίαιόν τινα καὶ κωλυτικὴν ἐπίσχεσιν, ὑπεναντίωσιν, ἢ ἀναστροφὴν, ἐμφαίνειν βουλομένων τῶν ὀνομάτων. ἔτι τὴν σιδηρίτιν λίθον, ὁστέον Ὡρου, Τυφῶνος δὲ τὸν σίδηρον, ὡς ἱστορεῖ Μάνεθος, καλοῦσιν. ὥσπερ γὰρ ὁ σίδηρος πολλάκις μὲν ἐλκομένῳ καὶ ἐπομένῳ πρὸς τὸν λίθον ὁμοίός ἐστι, πολλάκις δ' ἀποστρέφεται καὶ ἀποκρούεται πρὸς τοῦναντίον, οὕτως ἢ σωτήριος καὶ ἀγαθὴ

²⁷⁸ λόγος Ἄνουβις vocabulis transpositis. *Reiske.*

²⁷⁹ Aut τὸ μὲν et τὸ δὲ, *modo album, modo croceum gallum*, aut νῦν μὲν et νῦν δὲ, *eodem sensu. Reiske.*

²⁸⁰ f. τῷ μὲν τὰ εἰλικρινῇ καὶ φανὰ, τῷ δὲ τὰ μικτὰ καὶ ποικίλα δηλοῦσθαι νομίζοντες. *Reiske.*

²⁸¹ γλώττας τὰς τοιαύτας.] *Lego γλώττας τὰ τοιαῦτα. Xylander. Salmasius τὰ τοιαῦτα scribit. Reiske.*

²⁸² In hoc paragrapho nulla cohaesio est verborum. quid si legas pro ὑφιεμένην, ὑφιέμενην, ut sit optatius ab ὑφίεμαι. mihi sane videtur sic locus fore integer. Sed quae de Minerva sequuntur, restituere nequeo. *Xylander.*

καὶ λόγον ἔχουσα τοῦ κόσμου κίνησις ἐπιστρέφεται τε καὶ προσάγεται καὶ μαλακώτερον²⁸³ ποιεῖ, πείθουσα τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφώνιον,²⁸⁴ εἴτ' αὖθις ἀναχθεῖσα²⁸⁵ εἰς ἑαυτὸν ἀνέστρεψε καὶ κατέδυσεν εἰς τὴν ἀπορίαν.²⁸⁶ ἔτι φησὶ περὶ τοῦ Διὸς ὁ Εὐδοξος μυθολογεῖν Αἰγυπτίους, ὡς τῶν σκελῶν συμπεφυκότων αὐτῷ μὴ δυνάμενος βαδίζειν, ὑπ' αἰσχύνης ἐρημία διέτριβεν · ἢ δ' Ἴσις διατεμοῦσα καὶ διαστήσασα τὰ μέρη ταῦτα τοῦ σώματος, ἀρτίποδα τὴν πορείαν παρέσχεν · αἰνίττεται δὲ καὶ διὰ τούτων ὁ μῦθος, ὅτι καθ' ἑαυτὸν ὁ τοῦ θεοῦ νοῦς καὶ λόγος, ἐν τῷ ἁοράτῳ καὶ ἀφανεῖ βεβηκώς, εἰς γένεσιν ὑπὸ κινήσεως προῆλθεν.

63. ἐμφαίνει καὶ τὸ²⁸⁷ σείστρον, ὅτι σείεσθαι δεῖ τὰ ὄντα καὶ μηδέποτε παύεσθαι φορᾶς, ἀλλὰ οἷον ἐξεγείρεσθαι καὶ κλονεῖσθαι καταδαρθάνοντα καὶ μαραινόμενα. τὸν γὰρ Τυφῶνα φασὶ τοῖς σείστροις ἀποτρέπειν καὶ ἀποκρούεσθαι, δηλοῦντες, ὅτι τῆς φθορᾶς συνδεύσεως καὶ ἰστάσης, αὖθις ἀναλύει τὴν φύσιν καὶ ἀνίστησι διὰ τῆς κινήσεως ἢ γένεσις. τοῦ δὲ σείστρου περιφεροῦς ἄνωθεν ὄντος, ἢ ὅψις περιέχει τὰ σειόμενα τέτταρα. καὶ γὰρ ἡ γενομένη καὶ φθειρομένη μοῖρα τοῦ κόσμου περιέχεται μὲν ὑπὸ τῆς σεληνιακῆς σφαίρας, κινεῖται δ' ἐν αὐτῇ πάντα καὶ μεταβάλλεται διὰ τῶν τεττάρων στοιχείων, πυρὸς, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος. τῇ δ' ἀψίδι τοῦ σείστρου κατὰ κορυφὴν ἐντορεύουσιν αἴλουρον ἀνθρώπου πρόσωπον ἔχοντα · κάτω δὲ ὑπὸ τὰ σειόμενα, πῇ μὲν Ἴσιδος, πῇ δὲ Νέφθυος πρόσωπον, αἰνιττόμενοι τοῖς μὲν προσώποις γένεσιν καὶ τελευτῇ, (αὗται γὰρ εἰσι τῶν στοιχείων μεταβολαὶ καὶ κινήσεις) τῷ δ' αἰλούρῳ τὴν σελήνην, διὰ τὸ ποικίλον καὶ νυκτουργὸν καὶ γόνιμον τοῦ θηρίου. λέγεται γὰρ ἐν τίκτειν, εἴτα δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα καὶ πέντε · καὶ καθ' ἐν οὕτως ἄχρι τῶν ἑπτὰ προστίθησιν, ὥστ' ὀκτῶ καὶ εἴκοσι τὰ πάντα τίκτειν, ὅσα καὶ τῆς σελήνης φῶτά ἔστιν. τοῦτο μὲν οὖν ἴσως μυθωδέστερον · αἱ δ' ἐν τοῖς ὅμμασιν αὐτοῦ κόραι πληροῦσθαι μὲν καὶ πλατύνεσθαι δοκοῦσιν ἐν πανσελήνῳ,

²⁸³ μαλακωτέραν. *Reiske*.

²⁸⁴ f. τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφώνιον ἀπήγειαν, nisi malis τυφωνίαν legere, idque τρόπον τυφώνιον interpretari. *Reiske*.

²⁸⁵ Aut ἀνασχεθεῖσα, aut ἀναχυθεῖσα, aut ἀνεθεῖσα, aut ἀναχθεῖσα. *Reiske*.

²⁸⁶ ἀπορίαν] f. ἀκοσμίαν, aut ἀπειθίαν, aut ἀκολασίαν, aut ἀκρασίαν. *Reiske*.

²⁸⁷ ἐμφαίνει δὲ καὶ τὸ σ. *Reiske*.

λεπτύνεσθαι δὲ καὶ μαραυγεῖν ἐν ταῖς μειώσεσι τοῦ ἄστρου. τῷ δ' ἀνθρωπομόρφῳ τοῦ αἰλούρου τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν ἐμφαίνεται τῶν περὶ τὴν σελήνην μεταβολῶν.

64. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἥλιον, οὔτε γῆν, οὔτε οὐρανὸν, Ὅσιριν, ἢ Ἴσιν, ὀρθῶς ἔχει νομίζειν, οὔτε πῦρ Τυφῶνα πάλιν, οὔτ' αὐχμὸν, οὐδὲ θάλατταν, ἀλλ' ἀπλῶς ὅσον ἐστὶν ἐν τούτοις ἄμετρον καὶ ἄτακτον ὑπερβολαῖς, ἢ ἐνδείαις, Τυφῶνι προσνέμοντες. τὸ δὲ κεκοσμημένον καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ὡς Ἴσιδος μὲν ἔργον, εἰκόνα δὲ καὶ μίμημα καὶ λόγον Ὅσίριδος, σεβόμενοι καὶ τιμώντες, οὐκ ἂν ἀμαρτάνοιμεν. ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐδοξον ἀπιστοῦντα παύσομεν, καὶ διαπορούντα, πῶς οὔτε Δήμητρι τῆς τῶν ἐρωτικῶν ἐπιμελείας μέτεστιν, ἀλλὰ Ἴσιδι · τὸν τε Διόνυσον οὐ τὸν Νεῖλον αὔξειν, οὔτε τῶν τεθνηκότων ἄρχειν δυνάμενον.²⁸⁸ ἐνὶ γὰρ λόγῳ κοινῷ τοὺς θεοὺς τούτους περὶ πᾶσαν ἀγαθοῦ μοῖραν ἡγούμεθα²⁸⁹ τετάχθαι. καὶ πᾶν, ὅσον ἔνεστι τῇ φύσει, καλὸν καὶ ἀγαθόν, διὰ τούτους ὑπάρχειν, τὸν μὲν, διδόντα τὰς ἀρχάς, τὴν δὲ, ὑποδεχομένην καὶ διαμένουσαν.²⁹⁰

65. οὕτω δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς καὶ φορτικοῖς ἐπιχειρήσομεν, εἴτε ταῖς καθ' ὥραν μεταβολαῖς τοῦ περιέχοντος, εἴτε ταῖς καρπῶν γενέσεσι καὶ σποραῖς καὶ ἀρότροις χαίρουσι, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τούτους συνοικειοῦντες, καὶ λέγοντες, θάπτεσθαι μὲν τὸν Ὅσιριν, ὅτε κρύπτεται τῆς γῆς σπειρόμενος ὁ καρπός, αὖθις δ' ἀναβιοῦσθαι καὶ ἀναφαίνεσθαι, ὅτε βλαστήσεως ἀρχή.²⁹¹ διὸ καὶ λέγεσθαι, τὴν Ἴσιν αἰσθομένην, ὅτι κύει, περιάψασθαι φυλακτήριον, ἕκτη μηνὸς ἵσταμένου Φαωφί. τίκτεσθαι δὲ τὸν Ἀρποκράτην περὶ τροπὰς χειμερινὰς, ἀτελῇ καὶ νεαρὸν ἐν τοῖς προανθοῦσι καὶ προβλαστάνουσι. διὸ καὶ φακῶν αὐτῷ φυομένων ἀπαρχὰς ἐπιφέρουσι,²⁹² τὰς δὲ λοχείους ἡμέρας ἐορτάζειν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν. ταῦτα γὰρ ἀκούοντες

²⁸⁸ δυνάμενον] f. οἰόμενον. *Reiske*.

²⁸⁹ Aut ἐπὶ πάσῃ ἀγαθοῦ μοῖρα ἡγούμεθα τετάχθαι, aut περὶ πᾶσαν ἀγαθοῦ μοῖραν πονεῖν [vel στρέφεσθαι] ἡγούμεθα τετάχθαι, aut minimo motu pro περὶ leg. ἐπὶ, ut p. 486. 9. *Reiske*.

²⁹⁰ διανέμουςαν ipse quoque conieci. *Reiske*.

²⁹¹ ἄρχει. *incipit*. *Reiske*.

²⁹² Aut προσφέρουσι, aut ἀποφέρουσι. v. p. 485. ult. et 488. 2. *Reiske*.

ἀγαπῶσι, καὶ πιστεύουσιν, αὐτόθεν ἐκ τῶν προχείρων καὶ συνήθων τὸ πιθανὸν ἔλκοντες.

66. καὶ δεινὸν οὐδὲν, ἂν πρῶτον μὲν ἡμῖν τοὺς θεοὺς φυλάττωσι κοινούς, καὶ μὴ ποιῶσιν Αἰγυπτίων ἰδίους, μηδὲ Νεῖλον, ἣν τε Νεῖλος ἄρδει μόνην χώραν τοῖς ὀνόμασι τούτοις καταλαμβάνοντες, μηδὲ ἔλη, μηδὲ λωτοὺς, μὴ θεοποιῶν²⁹³ λέγοντες, ἀποστερῶσι μεγάλων θεῶν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἱ Νεῖλος μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Βοῦτος, οὐδὲ Μέμφις · ἴσιν δὲ καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν θεοὺς ἔχουσι καὶ γινώσκουσιν ἅπαντες, ἐνίους μὲν οὐ πάλαι τοῖς παρ' Αἰγυπτίων ὀνόμασι καλεῖν μεμαθηκότες, ἐκάστου δὲ τὴν δύναμιν ἐξαρχῆς ἐπιστάμενοι καὶ τιμῶντες. δεύτερον, ὁ μεῖζόν ἐστιν, ὅπως σφόδρα προσέξουσιν καὶ φοβήσονται, μὴ λάθωσιν εἰς πνεύματα, καὶ ρεύματα, καὶ σπόρους, καὶ ἀρότους, καὶ πάθη γῆς καὶ μεταβολὰς ὥρων διαγνάφοντες τὰ θεῖα καὶ διαλύοντες. ὥσπερ οἱ Διόνυσον τὸν οἶνον, Ἡφαιστον δὲ τὴν φλόγα. Φερσεφόνην δὲ φησί που Κλεάνθης τὸ διὰ τῶν καρπῶν φερόμενον καὶ φονευόμενον πνεῦμα. ποιητῆς δὲ τις ἐπὶ τῶν θεριζόντων · Τῆμος ὅτ' αἰζήροι Δημήτερα κωλοτομεῦσιν²⁹⁴ · οὐδὲν γὰρ τούτου διαφέρουσι τῶν ἱστία καὶ κάλους καὶ ἄγκυραν ἡγουμένων κυβερνήτην, καὶ νήματα καὶ κρόκας, ὑφάντην, καὶ σπονδεῖον,²⁹⁵ ἢ μελίκρατον, ἢ πτισάνην, ἱατρὸν · ἀλλὰ δεινὰς²⁹⁶ καὶ ἀθέους ἐμποιοῦσι δόξας, ἀναισθήτοις καὶ ἀψύχοις καὶ φθειρομέναις ἀναγκαίως ὑπ' ἀνθρώπων δεομένων καὶ χρωμένων φύσεσι καὶ πράγμασιν ὀνόματα θεῶν ἐπιφέροντες. ταῦτα μὲν γὰρ αὐτὰ νοῆσαι θεοὺς οὐκ ἔστιν.

²⁹³ ἔλη, ἢ λωτοὺς, μηδὲ Αἰθιοπίαν λέγοντες. *Reiske*.

²⁹⁴ κωλοτομεῦσι.] In libello de Homero citatur ex ipso, et ibi est βωλοτομεῦσι. et pro ὅτ' legitur ἄρ'. et profecto nimis affectatum est κωλοτομεῖν. quanquam ad institutum quadret optime. Pro διαγνάφοντες scribe διαγράφοντες, pro ἀρότρους, ἀρότους, et κάλως pro κάλους, et φθειρομένοις, pro αἰς. *Xylander*.

²⁹⁵ σπογγίον. Spongia de medicorum, h. e. chirurgorum, est supellectile. *Reiske*.

²⁹⁶ ἄμα δὲ δεινὰς. *Reiske*.

67. οὐ γὰρ οὖν²⁹⁷ οὐδ' ἄψυχον ἀνθρώποις ὁ θεὸς ὑποχείριον, ἀπὸ τούτων δὲ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς²⁹⁸ καὶ δωρουμένους ἡμῖν, καὶ παρέχοντας ἀέννα καὶ διαρκή, θεοὺς ἐνομίσαμεν, οὐχ ἑτέρους παρ' ἑτέροις, οὐδὲ βαρβάρους καὶ Ἑλληνας, οὐδὲ νοτίους καὶ βορείους· ἀλλ' ὥσπερ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ θάλασσα κοινὰ πᾶσιν, ὀνομάζεται δ' ἄλλως ὑπ' ἄλλων, οὕτως ἐνὸς λόγου τοῦ ταῦτα κοσμοῦντος καὶ μιᾶς προνοίας ἐπιτροπευούσης, καὶ δυνάμεων ὑπουργῶν ἐπὶ πάντα τεταγμένων, ἕτεροι παρ' ἑτέροις κατὰ νόμους γεγόνασι τιμαὶ καὶ προσηγορίαι καὶ συμβόλοις χρῶνται, καθιερώμενοι μὲν, ἀμυδροῖς,²⁹⁹ οἱ δὲ τρανωτέροις, ἐπὶ τὰ θεῖα τὴν νόησιν ὀδηγοῦντες οὐκ ἀκινδύνως. ἔνιοι γὰρ ἀποσφαλέντες παντάπασιν εἰς δεισιδαιμονίαν ὠλισθον· οἱ δὲ φεύγοντες ὥσπερ ἔλος³⁰⁰ τὴν δεισιδαιμονίαν, ἔλαθον αὐθις ὥσπερ εἰς κρημνὸν ἐμπεσόντες τὴν ἀθεότητα.

68. διὸ δεῖ μάλιστα πρὸς ταῦτα λόγον ἐκ φιλοσοφίας μυσταγωγὸν ἀναλαβόντας, ὁσῶς διανοεῖσθαι τῶν³⁰¹ λεγομένων καὶ δρωμένων ἕκαστον· ἵνα μὴ, καθάπερ Θεόδωρος εἶπε, τοὺς λόγους αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ προτείνοντος, ἐνίους τῇ ἀριστερᾷ δέχεσθαι τῶν ἀκρωμένων, οὕτως ἡμεῖς, ἃ καλῶς οἱ νόμοι περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς ἑορτὰς ἔταξαν, ἑτέρους ὑπολαμβάνοντες, ἐξαμάρτωμεν. ὅτι γὰρ περὶ³⁰² τὸν λόγον ἀνυστέον ἅπαντα, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων ἐστὶ λαβεῖν. τῇ μὲν γὰρ ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ πρώτου μηνὸς ἑορτάζοντες τῷ Ἑρμῇ, μέλι καὶ σῦκον ἐσθίουσιν, ἐπιλέγοντες, γλυκὺ ἢ ἀλήθεια. τὸ δὲ τῆς Ἰσιδος φυλακτήριον, ὃ περιάπτεσθαι μυθολογοῦσιν αὐτήν, ἐξηρμηνεύεται φωνῇ ἀληθῆς. τὸν δὲ Ἀρποκράτην οὔτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινα νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου

²⁹⁷ οὐ γὰρ ἄνουν, οὐδὲ ἄψυχον. *Reiske.*

²⁹⁸ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς *probum existimo, et accipio pro illis, quibus cum eiusmodi rebus quaecunque consortium est.* χρῆται οἶνῳ Bacchus, qui vinum invenit et hominibus largitur. Ceres frugibus, et sic porro. *Reiske.*

²⁹⁹ f. καθ. ερωμένοις, οἱ μὲν ἀμυδροῖς. et sic quoque Salmasius correxerat. *Reiske.*

³⁰⁰ φεύγοντες ὥσπερ ἔδος] Fortassis ἔθος; ut sit: ὥσπερ ἔθος, *sicuti fieri solet.* nisi quod loci ἀντίθετον videri potest aliud requirere. forte ἔδει legendum, *ut par erat.* Quid si legas ἔλος, ut superstitione paludi, impietas et deorum inficiatio praecipitio conferatur? Sed durius est hoc, et sine libro affirmare aliquid, temeritatis magnae. *Xylander.*

³⁰¹ f. διανοεῖσθαι πρὸς τῶν — *Reiske.*

³⁰² περὶ] f. κατὰ, ut Marklandus, aut πρὸς leg. *Reiske.*

νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον ἔχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον. ἐν δὲ τῷ Μεσορῇ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες³⁰³ λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. τῶν δ' ἐν Αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερώσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδία μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλῶττη δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ, ὣν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε, θεϊότερον λόγου καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπήν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμαι,³⁰⁴ ὅσια φρονεῖν, εὖσχημα λέγειν.

69. οἱ δὲ πολλοὶ γελοῖα δρῶσιν ἐν ταῖς πομπαῖς καὶ ταῖς ἑορταῖς, εὐφημίαν προκηρύττοντες, εἶτα περὶ τῶν θεῶν αὐτῶν τὰ δυσφημότατα καὶ λέγοντες καὶ διανοούμενοι. πῶς οὖν χρηστέον ἐστὶ ταῖς σκυθρωπαῖς καὶ ἀγελάστοις, καὶ πενθίμοις θυσίαις, εἰ μήτε παραλιπεῖν τὰ νενομισμένα καλῶς ἔχει, μήτε φύρειν τὰς περὶ θεῶν δόξας, καὶ συνταράττειν ὑποψίας ἀτόποις; καὶ παρ' Ἑλλήσιν ὅμοια πολλὰ γίνεται περὶ τὸν αὐτὸν ὁμοῦ τι χρόνον, οἷς Αἰγύπτιοι δρῶσιν ἐν τοῖς ὁσίοις.³⁰⁵ καὶ γὰρ Ἀθήνησι νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες ἐν θεσμοφορίοις χαμαὶ καθήμεναι. καὶ Βοιωτοὶ τὰ τῆς Ἀχαιᾶς μέγαλα κινοῦσιν, ἐπαχθὴ τὴν ἑορτὴν ἐκείνην ὀνομάζοντες, ὡς διὰ τὴν τῆς κόρης κάθοδον³⁰⁶ ἐν ἧχει τῆς Δήμητρος οὔσης. ἔστι δὲ ὁ μὴν οὗτος περὶ πλειάδα σπόριμος, ὃν Ἀθῦρ Αἰγύπτιοι, Πυανεψιώνα δ' Ἀθηναῖοι, Βοιωτοὶ δὲ Δαμάτριον καλοῦσι. τοὺς δὲ πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦντας ἱστορεῖ Θεόπομπος ἡγεῖσθαι καὶ καλεῖν, τὸν μὲν χειμῶνα Κρόνον, τὸ δὲ θέρος, Ἀφροδίτην, τὸ δ' ἔαρ, Περσεφόνην. ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ἀφροδίτης γεννᾶσθαι πάντα. Φρύγες δὲ τὸν θεὸν οἰόμενοι χειμῶνος καθεύδειν, θέρους δ' ἐγρηγορέναι, τοτὲ μὲν κατευνασμούς, τοτὲ δ' ἀνεγέρσεις βακχεύοντες αὐτῷ τελοῦσι. Παφλαγόνες δὲ καταδεῖσθαι καὶ καθείργνυσθαι χειμῶνος, ἦρος δὲ κινεῖσθαι καὶ ἀναλύεσθαι φάσκουσι.

³⁰³ ἀποφέροντες. v. p. 484. 5. *Reiske*.

³⁰⁴ παρεγγυῶμαι.] Lego παρεγγυῶν. *Xylander*. Ego in παρεγγυῶνται incidi. *Reiske*.

³⁰⁵ f. ἐν τοῖς Ὀσιρείοις. *Reiske*.

³⁰⁶ κάθοδον, *reditum*, non placet. sententia flagitat ἀρπαγὴν. *Reiske*.

70. καὶ δίδωσιν ὁ καιρὸς ὑπόνοιαν ἐπὶ τῶν καρπῶν τῇ ἀποκρύψει γεννᾶσθαι τὸν σκυθρωπασμόν, οὗς οἱ παλαιοὶ θεοὺς μὲν οὐκ ἐνόμιζον, ἀλλὰ δῶρα θεῶν ἀναγκαῖα καὶ μεγάλα³⁰⁷ πρὸς τὸ μὴ ζῆν ἀγρίως καὶ θηριωδῶς. καθ' ἣν δὲ ὥραν τοὺς μὲν ἀπὸ δένδρων³⁰⁸ ἐώρων ἀφανιζομένους παντάπασιν καὶ ἀπολείποντας, οὗς δὲ καὶ αὐτοὶ κατασπείραντες ἔτι γλίσχρως καὶ ἀπόρως, διαμώμενοι ταῖς χερσὶ τὴν γῆν καὶ περιστέλλοντες αὐτοὺς ἐπ' ἀδήλῳ τῷ πάλιν ἐκτελεῖσθαι καὶ συντέλειαν ἔξειν ἀποθέμενοι, πολλὰ θάπτουσιν ὅμοια καὶ πενθοῦσιν ἔπραττον. εἴτα ὥσπερ ἡμεῖς τὸν ὠνούμενον βιβλία Πλάτωνος, ὠνεῖσθαι φάμεν Πλάτωνα, καὶ Μένανδρον τὸν ὑποκρίνεσθαι τὰ Μενάνδρου³⁰⁹ ποιήματα ὑποτιθέμενον, οὕτως ἐκεῖνοι τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασι τὰ τῶν θεῶν δῶρα καὶ ποιήματα καλεῖν οὐκ ἐφείδοντο, τιμῶντες ὑπὸ χρείας καὶ σεμνύνοντες. οἱ δὲ ὕστερον, ἀπαιδεύτως δεχόμενοι καὶ ἀμαθῶς ἀναστρέφοντες ἐπὶ τοὺς θεοὺς τὰ πάθη τῶν καρπῶν καὶ τὰς παρουσίας τῶν ἀναγκαιῶν καὶ ἀποκρύψεις, θεῶν γενέσεις καὶ φθορὰς οὐ προσαγορεύοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ νομίζοντες, ἀτόπων καὶ παρανόμων καὶ τεταραγμένων δοξῶν αὐτοὺς ἐνέπλησαν, καίτοι τοῦ παραλόγου τὴν ἀτοπίαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες, οὐ μόνον Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος, ἢ ἐξῆς οἱ τοὺς Αἰγυπτίους, εἰ θεοὺς νομίζουσι, μὴ θρηγεῖν,³¹⁰ εἰ δὲ θρηνοῦσι, θεοὺς μὴ νομίζουσιν, ἀλλ' ὅτι γελοῖον ἅμα θρηνοῦντα εὐχεσθαι, τοὺς καρποὺς πάλιν ἀναφαίνειν καὶ τελειοῦν ἑαυτοῖς, ὅπως πάλιν ἀναλίσκωνται καὶ θρηγῶνται. τὸ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ἀλλὰ θρηνοῦσι μὲν τοὺς καρποὺς, εὐχονται δὲ τοῖς αἰτίοις καὶ δοτῆρσι θεοῖς, ἐτέρους πάλιν νέους ποιεῖν καὶ ἀναφύειν ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων.

71. ὅθεν ἄριστα λέγεται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τὸ τοὺς μὴ μανθάνοντας ὀρθῶς ἀκούειν ὀνομάτων, κακῶς χρῆσθαι καὶ τοῖς πράγμασιν, ὥσπερ Ἑλλήνων, οἱ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ γραπτὰ καὶ λίθινα μὴ μαθόντες, μὴδ' ἐθισθέντες ἀγάλματα καὶ τιμᾶς θεῶν, ἀλλὰ θεοὺς καλεῖν, εἴτα τολμώντες λέγειν, ὅτι τὴν Ἀθηναῖαν Λαχάρης³¹¹ ἐξέ-

³⁰⁷ f. δῶρα θεῶν μεγάλα καὶ ἀναγκαῖα πρὸς — *Reiske*.

³⁰⁸ ἀπὸ τῶν δένδρων. *Reiske*.

³⁰⁹ Μένανδρον ὑποκρίνεσθαι τὸν τὰ Μενάνδρου — ut recte Basileensis edit. *Reiske*.

³¹⁰ Post θρηγεῖν videtur ἐκέλευον deesse. pro ἢ ἐξῆς correxit Salmasius δς ἀξιοῖ. *Reiske*.

³¹¹ De Lachare tyranno Athenarum vid. Simson ad A. M. 3709. et quae ad libell. de tarda numinis ira p. 558, 24. [edit. Francf.] dixi. De Dionysii sacrilegiis v. Interpp. Aeliani I, 20. 29. Conflagravit quidem

δυσε, τὸν δ' Ἀπόλλωνα χρυσοῦς βοστρύχους ἔχοντα Διονύσιος ἀπέκειρεν, ὁ δὲ Ζεὺς ὁ Καπετώλιος περὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἐνεπρήσθη καὶ διεφθάρη. μανθάνουσιν οὖν³¹² ἐφελκόμενοι καὶ παραδεχόμενοι δόξας πονηρὰς ἐπομένας τοῖς ὀνόμασιν. τοῦτο δ' οὐχ ἥκιστα πεπόνθασιν Αἰγύπτιοι περὶ τὰ τιμώμενα τῶν ζώων. Ἕλληνες μὲν γὰρ ἔν γε τούτοις λέγουσιν ὀρθῶς καὶ νομίζουσιν, ἱερὸν Ἀφροδίτης ζῶον εἶναι τὴν περιστερὰν, καὶ τὸν δράκοντα τῆς Ἀθηνᾶς · καὶ τὸν κόρακα τοῦ Ἀπόλλωνος · καὶ τὸν κύνα τῆς Ἀρτέμιδος · (ὡς Εὐριπίδης · Ἑκάτης ἄγαλμα φωσφόρου κύων ἔσθ³¹³) Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον, οὐδὲ χλευασμοῦ, καταπεπλήκασι τὰς ἱεουργίας · ἀλλὰ τοῦτο³¹⁴ τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν · δόξα δ' ἐμφύεται δεινῇ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄκρατον ὑπερείδουσα³¹⁵ τὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θρασυτέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα³¹⁶ καὶ θηριώδεις λογισμούς. ἥ καὶ περὶ τούτων³¹⁷ τὰ εἰκότα διελθεῖν οὐκ ἀνάρμοστόν ἐστι.

72. τὸ μὲν γὰρ εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τοὺς θεοὺς τὸν Τυφῶνα δέισαντας μεταβαλεῖν, οἷον ἀποκρύπτοντας ἑαυτοὺς σώμασιν ἴβρων καὶ κυνῶν καὶ ἱεράκων, πᾶσαν ὑπερπέπαικε τερατείαν καὶ μυθολογίαν · καὶ τὸ ταῖς ψυχαῖς τῶν θανόντων ὄσαι

Capitolium A. C. 70. per turbas Vitellianarum et Vespasianarum partium, de quibus Tacit. Hist. 3, 71. existimo tamen illud incendium potius hic significari, quod A. V. C. 671. Capitolium igni iniecto absumsit, auctore facinoris dubio, suspicione nunc in Carbonem, nunc in Coss. vertente, nunc in aliquem a Sulla immissum. v. Simson ad A. M. 3922. forsitan igitur hic loci desideratur numerus belli civilis, et scribendum est περὶ τὸν πρῶτον ἐμφύλιον πόλεμον. Tria enim praecipua fuere civilia bella: Marii et Sullae; tum Pompeii et Caesaris; denique Augusti et Antonii, caeterorumque aequalium. *Reiske.*

³¹²Deleto οὖν, et puncto cum commate permutato, leg. διεφθάρη, λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐφελκόμενοι. *Reiske.*

³¹³κύων ἔσθ] Legebatur contra metri legem, ἐσσίν. Ego autem sic emendavi. etiam hoc motus, quod Hecubae aliquem ita vaticinari putem. nam et apud Euripidem Hecuba, et apud Lycophronem eadem aliis erbis denunciation huius μεταμορφώσεως exstat. Caeterum ἄγαλμα non est proprie simulacrum sed quod habetur in deliciis, iocale barbaris, quo quis se oblectat. itaque pro *simulacrum* repone *delicium*. Sic Homerus quoque ἄγαλμα posuit Iliad. δ. 144. et alibi, itemque alii. *Xylander.* Ut Squirius edidit ἔσθ, ita quoque Salmasius correxerat. *Reiske.*

³¹⁴τοῦτο μὲν τῆς — *Reiske.*

³¹⁵ὑπερείπουσα, *deiciens, subruens. Reiske.*

³¹⁶ἐκπίπτουσα. Salmasius correxerat τοὺς δὲ δριμυτέρους καὶ θρασυτέρους εἰς ἀθέους ἐρέπτουσα. *Reiske.*

³¹⁷ἥ καὶ περὶ τούτων] Interrogative haec legenda, aut potius ἥ legendum particula, ut vocant, illativa. neque multo post Ἑλληνικῶς pro καὶ, et συννεμηθέντων. *Xylander.*

διαμένουσιν, εἰς ταῦτα μόνᾳ γίνεσθαι τὴν παλιγγενεσίαν, ὁμοίως ἄπιστον. τῶν δὲ βουλομένων πολιτικὴν τινα λέγειν αἰτίαν, οἱ μὲν Ὅσιριν ἐν τῇ μεγάλῃ στρατιᾷ φασὶν εἰς μέρη πολλὰ διανείμαντα τὴν δύναμιν, λόχους³¹⁸ καὶ τάξεις Ἑλληνικὰς καλοῦσιν ἐπίσημα δοῦναι καὶ³¹⁹ ζωόμορφα πᾶσιν, ὧν ἐκάστῳ γένει τῶν συννεμηθέντων,³²⁰ ἱερὸν γενέσθαι καὶ τίμιον. οἱ δὲ τοὺς ὕστερον βασιλεῖς, ἐκπλήξεως ἕνεκα τῶν πολεμίων, ἐν ταῖς μάχαις ἐπιφαίνεσθαι θηρίων χρυσᾶς προτομὰς καὶ ἀργυρᾶς περιτιθεμένους. ἄλλοι δὲ τῶνδε³²¹ τῶν δεινῶν τινα καὶ πανούργων βασιλέων ἱστοροῦσι, τοὺς Αἰγυπτίους καταμαθόντα τῇ μὲν φύσει κούφους καὶ πρὸς μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ὀξύρρόπους ὄντας, ἅμαχον δὲ καὶ δυσκάθεκτον ὑπὸ πλήθους δύναμιν ἐν τῷ σωφρονεῖν καὶ κοινοπραγεῖν ἔχοντας, αἰδίδιον αὐτοῖς ἐν κατασπορᾷ δείξαντα δεισιδαιμονίαν διαφορᾶς³²² ἀπαύστου πρόφασιν. τῶν γὰρ θηρίων ἃ προσέταξεν ἄλλοις ἄλλα τιμᾶν καὶ σέβεσθαι δυσμενῶς καὶ πολεμικῶς ἀλλήλοις προσφερομένων, καὶ τροφὴν ἑτέραν ἑτέρους προσίεσθαι πεφυκότας,³²³ ἀμύνοντας ἀεὶ τοῖς οἰκείοις ἕκαστοι καὶ χαλεπῶς ἀδικούμενοι φέροντες, ἐλάνθανον ταῖς τῶν θηρίων ἔχθραις συνελκόμενοι καὶ συνεκπολεμούμενοι πρὸς ἀλλήλους. μόνον γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολίται πρόβατον ἐσθίουσιν, ἐπεὶ καὶ λύκος, ὃν θεὸν νομίζουσιν · οἱ δὲ Ὀξύρυγχίται καθ' ἡμᾶς τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας³²⁴ συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλους τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.³²⁵

73. πολλῶν δὲ λεγόντων εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τοῦ Τυφῶνος αὐτοῦ διάρασθαι ψυχὴν, αἰνίττεσθαι δόξειεν ἂν ὁ μῦθος, ὅτι πᾶσα φύσις ἄλογος καὶ θηριώδης τῆς τοῦ κακοῦ

³¹⁸ f. ἃ λόχους. Salmasius Ἑλληνικῶς, aut Ὅλληνες, coniecerat. Reiske.

³¹⁹ καὶ delend. Reiske.

³²⁰ γένει τὸ συννεμηθέν. Salmasius ὧν ἕκαστον τῷ γένει τῶν συννεμηθέντων. Reiske.

³²¹ τῶνδε delend. ut e sequentibus iteratum. Reiske.

³²² Distinguo et lego: ἐγκατασπεῖραι, δείξαντα δεισιδαιμονίαν, διαφορᾶς. *sparsisse inter ipsos aeternae discordiae argumentum docenda superstitione.* Reiske.

³²³ ἑτέρου προσίεσθαι πεφυκός. Salmasius: ἑτέρων προσίεσθαι πεφυκότων. Reiske.

³²⁴ κύνα. Reiske.

³²⁵ διελύθησαν, hoc est συνηλλάγησαν, reconciliati fuerunt. Reiske.

δαίμονος γέγονε μοίρας. κάκεινον ἐκμειλισσόμενοι καὶ παρηγοροῦντες περιέπουσι ταῦτα καὶ θεραπεύουσιν. ἂν δὲ πολὺς ἐμπίπτῃ καὶ χαλεπὸς αὐχμὸς, ἐπάγων ὑπερβαλλόντως ἢ νόσους ὀλεθρίους, ἢ συμφορὰς ἄλλας παραλόγους καὶ ἄλλοκότους, ἐνία τῶν τιμωμένων οἱ ἱερεῖς ἐπάγοντες ὑπὸ σκότους μετὰ σιωπῆς καὶ ἡσυχίας, ἀπειλοῦσι καὶ δεδίδτονται τοπρῶτον, ἂν δ' ἐπιμείνῃ, καθιεροῦσι³²⁶ καὶ σφάττουσιν, ὡς δὴ τινα κολασμὸν ὄντα τοῦ δαίμονος τοῦτον, ἢ καθαρμὸν ἄλλως μέγαν ἐπὶ μεγίστοις · καὶ γὰρ ἐν Ἰδιθύας³²⁷ πόλει ζῶντας ἀνθρώπους κατεπίμπρασαν, ὡς Μανέθων ιστόρηκε, Τυφωνίους καλοῦντες, καὶ τὴν τέφραν αὐτῶν λικμῶντες ἠφάνιζον καὶ διέσπειρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐδράτο φανερώς καὶ καθ' ἓνα καιρὸν ἐν ταῖς κυνάσιν ἡμέραις · αἱ δὲ τῶν τιμωμένων ζώων καθιερεύσεις ἀπόρρητοι καὶ χρόνιοι ἀτάκτοις πρὸς τὰ συμπίπτοντα γινόμεναι, τοὺς πολλοὺς λανθάνουσι, πλὴν ὅταν ταφὰς ἔχωσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀναδεικνύντες ἐνία πάντων παρόντων συνεμβάλωσιν, οἰόμενοι τοῦ Τυφῶνος ἀντιλυπεῖν καὶ κολοῦειν τὸ ἡδόμενον. ὁ γὰρ ἙἈπις δοκεῖ μετ' ὀλίγων ἄλλων ἱερὸς εἶναι τοῦ Ὀσίριδος · ἐκείνῳ δὲ τὰ πλεῖστα προσνέμουσι. καὶ ἂν ἀληθὴς ὁ λόγος οὗτος, σημαίνειν ἡγοῦμαι τὸ ζητούμενον ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων καὶ κοινὰς ἐχόντων τὰς τιμὰς. οἷόν ἐστιν ἴβις καὶ ἱέραξ καὶ κυνοκέφαλος, αὐτὸς ὁ ἙἈπις. οὕτω δὲ γὰρ τὸν ἐν Μένδητι τράγον καλοῦσι.

74. λείπεται δὲ δὴ τὸ χρειῶδες καὶ τὸ συμβολικόν, ὧν ἐνία θατέρου, πολλὰ δ' ἀμφοῖν μετέσχηκε. βούν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρειὰς ἔνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν · ὡς Λήμνιοι κορύδους, τὰ τῶν ἀττελάβων εὐρίσκοντας³²⁸ ὡὰ καὶ κόπτοντας · Θεσσαλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας · διὸ καὶ νόμον ἔθεντο φεύγειν, ὅστις ἂν ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κάνθαρον,³²⁹ εἰκόνας τινὰς ἑαυτοῖς ἀμαυρὰς ὥσπερ ἐν σταγόσιν ἡλίου τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως κατιδόντες · τὴν μὲν γὰρ γαλῆν ἔτι πολλοὶ νομίζουσι καὶ λέγουσι κατὰ τὸ οὗς ὀχευομένην, τῷ δὲ

³²⁶ καθιερεύουσι. v. p. 496. 7. *Reiske*.

³²⁷ ἐν Εἰληθυίας πόλει emendavit Wesseling ad Diod. Sic. T. i. pag. 99, 86. vidit quoque Semlerus ad h. l. *Reiske*.

³²⁸ ἀνευρίσκοντας. *Reiske*.

³²⁹ κάνθαρον] subaudi ἐτίμησαν, quod tacite a communi repeti debet. *Reiske*.

στόματι τίκτουσαν, εἴκασμα τῆς τοῦ λόγου γενέσεως εἶναι · τὸ δὲ κανθάρων γένος οὐκ ἔχειν θήλειαν, ἄρρενας δὲ πάντας ἀφιέναι τὸν γόνον εἰς τὴν σφαιροποιουμένην ὕλην, ἣν κυλινδοῦσιν ἀντιβάδην ὠθοῦντες, ὥσπερ δοκεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος ἐς τὸναναντίον περιστρέφειν, αὐτὸς ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς φερόμενος. ἀσπίδα δὲ, ὡς ἀγήρω καὶ χρωμένην κινήσειν ἀνοργάνοις μετ' εὐπετείας καὶ ὑγρότητος ἄστρῳ,³³⁰ ἢ προσεῖκασαν.

75. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιροῦσαν ἔσχηκε τιμὴν, ἀλλὰ οὐ³³¹ μίμημα θεοῦ λέγεται γεγονέναι · μόνος μὲν ἄγλωσσος ὢν. φωνῆς γὰρ ὁ θεῖος λόγος ἀπροσδεής ἐστι, καὶ δι' ἀψόφου βαίνων κελεύθου κατὰ δίκης³³² τὰ θνητὰ ἄγει κατὰ δίκην.³³³ μόνου δὲ φασιν ἐν ὑγρῷ διαιτουμένου τὰς ὄψεις ὑμένα λεῖον καὶ διαφανῆ παρακαλύπτειν³³⁴ ἐκ τοῦ μετώπου κατερχόμενον, ὥστε βλέπειν μὴ βλέπόμενον, ὃ³³⁵ τῷ πρώτῳ θεῷ συμβέβηκεν. ὅπου δ' ἂν ἡ θήλεια τῆς χώρας ἀποτέκη, τοῦτο Νεῖλου πέρας ἐπίσταται³³⁶ τῆς αὐξήσεως γενόμενον. ἐν ὑγρῷ γὰρ οὐ δυνάμενοι, πόρρω δὲ φοβούμενοι τίκτειν, οὕτως ἀκριβῶς προαισθάνονται τὸ μέλλον, ὥστε τῷ ποταμῷ προσελθόντι χρῆσθαι λοχεύομεναι, καὶ θάλπουσαι³³⁷ · τὰ δ' ὠὰ ξηρὰ καὶ ἄβρεκτα φυλάσσειν. ἐξήκοντα δὲ τίκτουσιν. καὶ τοσαύταις ἡμέραις ἐκλέπουσι,³³⁸ καὶ τοσούτους ζῶσιν ἐνιαυτοὺς οἱ μακρότατον ζῶντες, ὃ τῶν μέτρων πρῶτόν ἐστι τοῖς περὶ τὰ οὐράνια πραγματευομένοις. ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφότερα τιμωμένων,

³³⁰ ἄστρῳ] *solī* puta. *Solem astrum* appellat uterque sermo per excellentiam. *Reiske.*

³³¹ *Salmasius quoque negantem particulam deleverat. Reiske.*

³³² καὶ δίκης bene habet. subaudi δι' ἀψόφου δίκης a communi. *Deus per semitam tacitam tacitumque ius procedens agit coram se res humanas.* *Salmasius* pro καὶ δίκης emendabat κατὰ δίκην, et rursus κατὰ δίκην, quod statim post sequitur, debebat. *Reiske.*

³³³ κατ' Εὐριπίδην. *Reiske.*

³³⁴ f. περικαλύπτειν. *Reiske.*

³³⁵ δ restituit *Salmasius. Reiske.*

³³⁶ ἐπίστανται. scil. *Aegyptii. Reiske.*

³³⁷ θάλπουσαι] subaudi ἑαυτάς. *Reiske.*

³³⁸ ἐκλέπουσι scribendum, non ἐκλείπουσι. Vocabulum significat excludere de ovo pullum. exstat versus *Musaei* in *Mario Plutarchi* de aquila:

Ὅς δὴ μὲν τίκτει, δὴ δ'
ἐκλέπει, ἐν δ' ἀλιβάζει.

Notum est, quid sit λεπίς, λεπῆς. Sed haec vox cum alibi, tum etiam apud *Aristotelem* usurpatur. *Xylander.*

περὶ μὲν τοῦ κυνὸς εἴρηται πρόσθεν · ἡ δ' ἴβις ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἐρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἱατρικοῦ χρεῖαν κατιδόντας, οὕτω κλυζομένην³³⁹ καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς, οἱ δὲ νομιμώτατοι τῶν ἱερέων καθάρσιον ὕδωρ ἀγνιζόμενοι λαμβάνουσιν, ὅθεν ἴβις πέπωκεν. οὐ πίνει γὰρ ἡ³⁴⁰ νοσῶδες, ἡ πεφαρμαγμένον, οὐδὲ πρόσσεισι, τῇ δὲ τῶν ποδῶν διαβάσει πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ ῥύγχος³⁴¹ ἰσόπλευρον ποιεῖ τρίγωνον. ἔτι δὲ ἡ τῶν μελάνων πτερῶν περὶ³⁴² τὰ λευκὰ ποικιλία καὶ μίξις ἐμφαίνει σελήνην ἀμφίκυρτον. οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν, εἰ γλίσχρας ὁμοιότητος οὕτως ἠγάπησαν Αἰγύπτιοι, καὶ Ἕλληνες³⁴³ ἔν τε γραπτοῖς ἔν τε πλαστοῖς, εἰκάσμασι θεῶν ἐχρήσαντο πολλοῖς τοιοῦτοις. οἷον ἐν Κρήτῃ Διὸς ἦν ἄγαλμα μὴ ἔχον ὦτα · τῷ γὰρ ἄρχοντι καὶ κυρίῳ πάντων, οὐδενὸς ἀκούειν προσήκει. τῷ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν δράκοντα Φειδίας παρέθηκε · τῷ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Ἡλιδι, τὴν χελώνην, ὡς τὰς μὲν παρθένους φυλακῆς δεομένας, ταῖς δὲ γαμεταῖς οἰκουρίαν καὶ σιωπὴν πρέπουσαν. ἡ δὲ τοῦ Ποσειδῶνος τρίαινα σύμβολόν ἐστι τῆς τρίτης χώρας, ἣν θάλαττα κατέχει μετὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἀέρα τεταγμένην. διὸ καὶ τὴν ἀμφιτρίτην καὶ τοὺς τρίτωνα οὕτως ὠνόμασαν. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι καὶ ἀριθμοὺς καὶ σχήματα θεῶν ἐκόσμησαν προσηγορίαις. τὸ μὲν γὰρ ἰσόπλευρον τρίγωνον, ἐκάλουν Ἀθηνᾶν κορυφαγενῆ καὶ τριτογένειαν, ὅτι τρισὶ καθέτοις ἀπὸ τῶν τριῶν γωνιῶν ἀγομέναις διαιρεῖται · τὸ δὲ ἔν, Ἀπόλλωνα, πείθουσα προφάσει³⁴⁴ καὶ διπλοτάτοις μονάδος³⁴⁵ · ἔριν δὲ, τὴν δυνάδα καὶ τόλμαν³⁴⁶ · δίκην δὲ, τὴν τριάδα. τοῦ γὰρ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι κατ' ἔλλειψιν καὶ ὑπερβολὴν ὄντος, ἰσότητι δίκαιον³⁴⁷

³³⁹ οὕτω κλυζομένην] f. ὑποκλυζομένην uno verbo. *sibi partes infimas eluentem. Reiske.*

³⁴⁰ ἡ videri potest e sequente N iteratum, aut cum τι mutandum. *Reiske.*

³⁴¹ τὸ ῥύγχος bene habet. nam πρὸς a communi hic quoque repetitur. alias sanum esse nequiret διαβάσει τῶν ποδῶν πρὸς ἀλλήλους, nisi adderetur καὶ [πρὸς] τὸ ῥύγχος, sed deberet ἀπ' ἀλλήλων esse. *Reiske.*

³⁴² περὶ] l. πρὸς. *Reiske.*

³⁴³ Αἰγύπτιοι καὶ Ἕλληνες] Sententia indicat legendum Αἰγύπτιοι, ὅπου καὶ Ἕλληνες, καὶ γὰρ καὶ Ἕλλ. aut tale aliquid. *Xylander.* Αἰγύπτιοι, εἰ καὶ Ἕλληνες, facile potuit ei ob praecedens iota excidisse. *Reiske.*

³⁴⁴ πείθουσα προφάσει] Locus hic videtur a librario Arithmetices imperito corruptus. supra res est relata. Τετράκτος mentio est in carmine Pythagorae, quod usurpatur aureum. et unitas inter numeros locum habet in ea constituenda. 2. 4. 6. 8. 1. 3. 5. 7. Conficitur etiam ex hac progressionē. 3. 7. 11. 15. Sed haec alio pertinent. *Xylander.*

³⁴⁵ f. πειθοῦς γὰρ φασὶ καὶ ἀπλότητος σημείον εἶναι τὴν μονάδα. *Reiske.*

³⁴⁶ τόλμαν] num πόλεμον. *Reiske.*

³⁴⁷ f. τὸ ἰσότητι δίκαιον. *Reiske.*

ἐν μέσῳ γέγονεν · ἡ δὲ καλουμένη τετρακτὺς τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα, μέγιστος ἦν ὄρκος, ὡς τεθρύλληται · καὶ κόσμος ὠνόμασται, τεσσάρων μὲν ἀρτίων τῶν πρώτων, τεσσάρων δὲ τῶν περισσῶν εἰς τὸ αὐτὸ συντιθεμένων, ἀποτελούμενος.

76. εἴπερ οὖν οἱ δοκιμώτατοι τῶν φιλοσόφων, οὐδ' ἐν ἀψύχοις καὶ ἀσωμάτοις πράγμασιν αἰνιγμα τοῦ θεοῦ κατιδόντες ἤξιουν ἀμελεῖν οὐδέν, οὐδ' ἀτιμάζειν, ἔτι μᾶλλον οἶμαι τὰς ἐν αἰσθανομέναις καὶ ψυχῇ ἐχούσαις καὶ πάθος καὶ ἦθος φύσειν ιδιότητος κατὰ τὸ ἦθος. ἀγαπητέον οὖν οὐ ταῦτα³⁴⁸ τιμώντας, ἀλλὰ διὰ τούτων τὸ θεῖον, ὡς ἐναργεστέρων³⁴⁹ ἐσόπτρων καὶ φύσει γεγονότων, ὡς ὄργανον ἢ τέχνην αἰ τοῦ πάντα κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν καλῶς.³⁵⁰ ἄξιόν τε³⁵¹ μηδὲν ἐμψυχον ἀψύχου, μηδ' ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον εἶναι · μηδ' ἂν τὸν σύμπαντά τις χρυσὸν ὁμοῦ καὶ σμάραγδον εἰς ταυτὸ συμφορήσῃ. οὐκ ἐν χροιαῖς γὰρ, οὐδ' ἐν σχήμασιν, οὐδ' ἐν λειότησιν ἐγγίνεται τὸ θεῖον, ἀλλ' ἀτιμωτέραν ἔχει νεκρῶν μοῖραν, ὅσα μὴ μετέσχε, μηδὲ μετέχειν τοῦ ζῆν πέφυκεν. ἡ δὲ ζῶσα καὶ βλέπουσα καὶ κινήσεως ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς ἔχουσα, καὶ γνῶσιν οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων φύσις, ἄλλως τε ἔσπακεν ἀπορρόην καὶ μοῖραν ἐκ τοῦ φρονοῦντος, ὅπως κυβερνᾶται τὸ τε σύμπαν καθ' Ἡράκλειτον, ὅθεν οὐ χεῖρον ἐν τούτοις εἰκάζεται τὸ θεῖον, ἢ χαλκείοις³⁵² καὶ λιθίνοις δημιουργήμασιν, ἃ φθορὰς μὲν ὁμοίως δέχεται καὶ ἐπιχρώσεις, αἰσθήσεως δὲ πάσης φύσει καὶ συνέσεως ἐστέρηται. περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων.

77. στολαὶ δὲ αἱ μὲν Ἰσίδος, ποικίλαι ταῖς βαφαῖς · (περὶ γὰρ ὕλην ἢ δύναμις αὐτῆς, πάντα γινομένην καὶ δεχομένην, φῶς, σκότος · ἡμέραν, νύκτα · πῦρ, ὕδωρ · ζῶην, θάνατον · ἀρχὴν, τελευτήν) ἢ δ' Ὀσίριδος οὐκ ἔχει σκιάν, οὐδὲ ποικιλμὸν,

³⁴⁸ Constituo et continuo locum sic: ιδιότητος ἀγαπητέον, οὐ ταῦτα τιμώντας. caeteris omissis. Consentit etiam quodammodo Salmasius ita locum constituens: ἐχούσαις κατὰ πάθος καὶ ἦθος φύσειν ιδιότητος, ἀγαπητέον, οὐ ταῦτα τιμώντας. *Reiske.*

³⁴⁹ ἐναργεστάτων. *Reiske.*

³⁵⁰ καὶ ὡς ὄργανον ἢ τέχνην δεῖ τοῦ πάντα καλῶς κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν. in his verbis vocab. τέχνη significat opus arte perfectum. *Reiske.*

³⁵¹ τε] I. γε. *Reiske.*

³⁵² Aut χαλκείοις poëtica, aut χαλκοῖς. Salmasius εἰκάζεσθαι et χαλκοῖς restituēbat. *Reiske.*

ἀλλὰ ἐν ἀπλοῦν τὸ φωτοειδές · ἄκρατον γὰρ ἡ ἀρχὴ καὶ ἀμιγῆς τὸ πρῶτον καὶ νοητὸν, ὅθεν ἀπαξ ταῦτα³⁵³ ἀναλαβόντες, ἀποτίθενται καὶ φυλάττουσιν. τὸ γὰρ νοητὸν ἀόρατον καὶ ἄψαυστον · ταῖς δ' Ἰσιακοῖς χρῶνται πολλάκις. ἐν χρήσει γὰρ τὰ αἰσθητὰ καὶ πρόχειρα ὄντα πολλὰς ἀναπτύξεις καὶ θέας αὐτῶν ἄλλοτ' ἄλλως ἀμειβομένων δίδωσιν. ἡ δὲ τοῦ νοητοῦ καὶ εἰλικρινοῦς καὶ ἀγίου νόησις, ὥσπερ ἀστραπὴ διαλάμψασα τῆς ψυχῆς ἀπαξ ποτὲ θιγεῖν καὶ προσιδεῖν προσέσχε. διὸ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἐποπτικὸν τοῦτο τὸ μέρος τῆς φιλοσοφίας καλοῦσιν, ὡς οἱ³⁵⁴ τὰ δοξαστὰ καὶ μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῦτα παραμειψάμενοι τῷ λόγῳ, πρὸς τὸ πρῶτον ἐκείνο καὶ ἀπλοῦν καὶ ἄῤυλον ἐξάλλονται, καὶ θίγοντες ἄλλως³⁵⁵ τῆς περὶ αὐτὸ καθαρᾶς ἀληθείας, οἷον ἐντελῆ, τέλος ἔχειν φιλοσοφίαν³⁵⁶ νομίζουσι.

78. καὶ τοῦτο ὅπερ οἱ νῦν ἱερεῖς ἀφοσιούμενοι καὶ παρακαλυπτόμενοι³⁵⁷ μετ' εὐλαβείας ὑποδηλοῦσιν, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ἄρχει καὶ βασιλεύει τῶν τεθνηκότων, οὐχ ἕτερος ὢν τοῦ καλουμένου παρ' Ἑλλήσιν ἔδου καὶ Πλούτωνος, ἀγνοούμενον, ὅπως ἀληθές ἐστι, διαταράττειν³⁵⁸ τοὺς πολλοὺς ὑπονοοῦντας ἐν γῇ καὶ ὑπὸ γῆν τὸν ἱερὸν καὶ ὄσιον ὡς ἀληθῶς Ὅσιριν οἰκεῖν, ὅπου τὰ σώματα κρύπτεται τῶν τέλος ἔχειν δοκούντων. ὁ δ' ἐστὶ μὲν αὐτὸς ἀπωτάτω τῆς γῆς ἄχραντος καὶ ἀμίαντος καὶ καθαρὸς, οὐσίας ἀπάσης φθορὰν δεχομένης καὶ θάνατον. ἀνθρώπων δὲ ψυχαῖς ἐνταυθοῖ μὲν ὑπὸ σωμάτων καὶ παθῶν περιεχομέναις οὐκ ἔστι μετουσία τοῦ θεοῦ, πλὴν ὅσον ὀνείρατος ἀμαυροῦ θιγεῖν νοήσῃ διὰ φιλοσοφίας. ὅταν δ' ἀπολυθεῖσαι μεταστῶσιν εἰς τὸ αἰεδές καὶ ἀόρατον καὶ ἀπαθές καὶ ἀγνόν, οὗτος αὐταῖς ἡγεμὼν ἐστὶ καὶ βασιλεὺς ὁ θεός, ἐξηρητημέναις ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ καὶ θεωμέναις ἀπλήστως καὶ ποθούσαις τὸ μὴ φατὸν, μηδὲ ῥητὸν ἀνθρώποις κάλλος · οὗ τὴν Ἱσιν ὁ παλαιὸς ἀποφαίνει λόγος ἐρώσαν ἀεὶ καὶ διώκουσαν καὶ συνοῦσαν, ἀναπιμπλάναι τὰ ἐνταῦθα πάντων καλῶν καὶ ἀγαθῶν, ὅσα γενέσεως μετέσχηκε. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει τὸν μάλι-

³⁵³ ταῦτα] I. τοῦτο. *Reiske*.

³⁵⁴ ὡς οἱ] I. ὅσοι. *Reiske*.

³⁵⁵ ἄλλως] f. ἀδόλως, aut ὅλως, aut ἀπλῶς. *Reiske*.

³⁵⁶ f. οἷον ἐν τελετῇ τέλος ἔχειν φιλοσοφίας. *Salmasius* τέλος ἔχειν *delebat*. *Reiske*.

³⁵⁷ περικαλυπτ. *Reiske*.

³⁵⁸ διαταράττει *Salmasius* restituit. *Reiske*.

στα θεοῖς πρέποντα λόγον.

79. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν θυμωμένων ἡμέρας ἐκάστης εἰπεῖν, ὥσπερ ὑπεσχόμεν, ἐκείνο διανοηθεῖ τις πρότερον, ὥς ἀεὶ μὲν οἱ ἄνδρες ἐν σπουδῇ μεγίστῃ τίθενται τὰ πρὸς ὑγίαν ἐπιτηδεύματα, μάλιστα δὲ ταῖς ἱεουργίαις καὶ ταῖς ἀγνείαις καὶ διαίταις οὐχ ἥττόν ἐστι τοῦτο τοῦ ὁσίου τὸ ὑγιεινόν. οὐ γὰρ ὦντο καλῶς ἔχειν οὔτε σώμασιν, οὔτε ψυχαῖς ὑπούλοις καὶ νοσώδεσι θεραπεύειν τὸ καθαρόν καὶ ἀβλαβὲς πάντη καὶ ἀμίαντον. ἐπεὶ τοίνυν ὁ ἄῃρ, ὃ πλεῖστα χρώμεθα καὶ σύνεσμεν, οὐκ ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει διάθεσιν καὶ κρᾶσιν, ἀλλὰ νύκτωρ πυκνοῦται καὶ πιέζει τὸ σῶμα καὶ συνάγει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ δύσθυμον καὶ πεφροντικὸς, οἷον ἀχλυῶδη γινομένην καὶ βαρεῖαν, ἀναστάντες εὐθὺς ἐπιθυμιῶσι ῥητίνην, θεραπεύοντες καὶ καθαίροντες τὸν ἀέρα τῇ διακρίσει, καὶ τὸ σύμφυτον τῷ σώματι πνεῦμα μεμαρασμένον ἀναρρίπιζοντες, ἐχούσης τι τῆς ὁσμῆς σφοδρὸν καὶ καταπληκτικόν. αὐθις δὲ μεσημβρίας αἰσθανόμενοι σφόδρα πολλὴν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν ἀπὸ γῆς ἔλκοντα βία τὸν ἥλιον, καὶ καταμιγνύοντες³⁵⁹ τῷ ἀέρι τὴν σμύρναν ἐπιθυμιῶσι. διαλύει γὰρ ἡ θερμότης καὶ σκίδνησι τὸ συνιστάμενον ἐν τῷ περιέχοντι θολερὸν καὶ ἰλυῶδες. καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ πρὸς τὰ λοιμικὰ πάθη βοηθεῖν δοκοῦσι φλόγα πολλὴν ποιοῦντες ὥς λεπτύνουσιν τὸν ἀέρα. λεπτύνει δὲ βέλτιον, ἐὰν εὐώδη ξύλα καίωσιν, οἷα κυπαρίττου καὶ ἀρκεύθου καὶ πεύκης. "Ἀκρωνα³⁶⁰ γοῦν τὸν ἱατρὸν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν μέγαν λοιμὸν εὐδοκιμῆσαι λέγουσι, πῦρ κελεύοντα παρακαίειν τοῖς νοσοῦσιν · ὦνθε γὰρ οὐκ ὀλίγους. Ἀριστοτέλης δὲ φησι καὶ μύρων ἀνθέων καὶ λειμώνων εὐώδεις ἀποπνοίας οὐκ ἔλαττον ἔχειν τοῦ πρὸς ἡδονὴν τὸ πρὸς ὑγίαν, ψυχρὸν ὄντα φύσει καὶ παγετώδη τὸν ἐγκέφαλον ἡρέμα τῇ θερμότητι³⁶¹ καὶ λειότητι διαχεοῦσας. εἰ δὲ καὶ τὴν σμύρναν παρ' Αἰγυπτίοις βάλ' καλοῦσιν, ἐξερμηνευθὲν δὲ τοῦτο μάλιστα φράζει τῆς ληρήσεως ἐκσκορπισμὸν, ἔστιν ἣν καὶ τοῦτο μαρτυρίαν τῷ λόγῳ τῆς αἰτίας δίδωσιν.

³⁵⁹ ἐγκαταμιγνύοντα. *Reiske*.

³⁶⁰ De Acrone Agrigentino v. Fabric. B. Gr. T. 13. p. 32. *Reiske*.

³⁶¹ θερμότητι] Atqui frigidae sunt exhalationes florum. sed in illis caussarum enarrationibus frigida et frivola multa vetusti sibi indulserunt. *Reiske*.

80. τὸ δὲ κύφι, μίγμα μὲν ἐκκαίδεκα μνῶν συντιθεμένων³⁶² ἐστὶ, μέλιτος καὶ οἴνου καὶ σταφίδος καὶ κυπέρου, ῥητίνης τε καὶ σμύρνης καὶ ἀσπαλάθου καὶ σεσέλεως, ἔτι δὲ σχίνου³⁶³ τε καὶ ἀσφάλτου καὶ θρύου καὶ λαπάθου, πρὸς δὲ τούτοις, ἀρκευθίδων ἀμφοῖν (ὧν τὴν μὲν, μείζονα, τὴν δὲ, ἐλάττονα καλοῦσι) καὶ καρδαμώμου καὶ καλάμου. συντίθενται δ' οὐχ ὅπως ἔτυχεν, ἀλλὰ γραμμάτων ἱερῶν τοῖς μυρεψοῖς, ὅταν ταῦτα μιγνύωσιν, ἀναγινωσκομένων. τὸν δ' ἀριθμὸν, εἰ καὶ πάννυ δοκεῖ τετράγωνος ἀπὸ τετραγώνου, καὶ μόνος ἔχων τὸν ἴσον ἰσάκις ἀριθμὸν τῷ χωρίῳ τὴν περίμετρον ἴσην ἀγαγέσθαι προσηκόντως,³⁶⁴ ἐλάχιστα ῥητέον εἶς γε τοῦτο συνεργεῖν ἄλλα πλείστα³⁶⁵ τῶν συλλαμβανομένων, ἀρωματικὰς ἔχοντα δυνάμεις, γλυκὺ πνεῦμα καὶ χρηστὴν μεθίησιν ἀναθυμίασιν, ὑφ' ἧς ὅτε ἀῆρ τρεπόμενος καὶ τὸ σῶμα διὰ τῆς πνοῆς κινούμενον ὡς δεῖ,³⁶⁶ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὑπνοῦται³⁶⁷ καὶ κρᾶσιν ἐπαγωγὸν ἴσχει, καὶ τὰ λυπηρὰ καὶ σύντονα τῶν μεθήμερινῶν φροντίδων ἄνευ μέθης, οἶον ἄμματα χαλᾶ καὶ διαλύει · καὶ τὸ φανταστικὸν καὶ δεκτικὸν ὀνείρων, ὥσπερ κάτοπτρον ἀπολαίνει, καὶ ποιεῖ καθαρώτερον, οὐδὲν ἥττον, ἢ τὰ κρούματα τῆς λύρας, οἷς ἐχρῶντο πρὸ τῶν ὑπνῶν οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ ἐμπαθὲς καὶ ἄλογον τῆς ψυχῆς ἐξεπάδοντες οὕτω καὶ θεραπεύοντες. τὰ γὰρ ὀσφραντὰ πολλάκις μὲν τὴν αἴσθησιν ἀπολείπουσαν ἀνακαλεῖται, πολλάκις δὲ πάλιν ἀμβλύνει καὶ κατηρεμίζει διαχεομένων ἐν τῷ σώματι τῶν ἀναλωμάτων³⁶⁸ ὑπὸ λειότητος · ὥσπερ ἔνιοι τῶν ἰατρῶν τὸν ὑπνόν ἐγγίνεσθαι λέγουσιν, ὅταν ἡ τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις οἶον ἔρπουσα λείως περὶ τὰ σπλάγχνα, καὶ ψηλαφῶσα ποιεῖ τινα γαργαλισμόν. τῷ δὲ κύφι χρῶνται καὶ πόματι καὶ κράματι³⁶⁹ · πινόμενον γὰρ δοκεῖ τὰ ἐντὸς καθαίρειν, κοιλίας

³⁶² Salmasius emendat μίγμα μὲν ἐξ ἐκκ. μ. συντιθέμενον. *Reiske*.

³⁶³ σχίνου. *iunci odorati*, vel *lentisci*. *Reiske*.

³⁶⁴ Comma ante προσηκόντως retrahendum. *Reiske*.

³⁶⁵ ἀλλὰ τὰ πλείστα. *Reiske*.

³⁶⁶ Pro ὡς δεῖ dat Basil. δεῖ ὡς, unde effici debuerat κινούμενον λείως καὶ προσηγῶν ὑπνοῦται. postrema Squirius quoque emendavit. *Reiske*.

³⁶⁷ δεῖ ὡς καὶ πρὸς ἡμᾶς ὑπνοῦται] mendosa sunt haec, ut et prope finem χρὴ μαλακτικόν. Caeterum nescio, an fine careat suo hic liber. Paulo ante in enumeratione eorum, ex quibus Kyphi conficitur, θρύον memoratur. forte θρίον, cum iunci ante sit facta mentio. et pro μνῶν legi debere puto γενῶν. Species enim (ut appellatur) sunt 16. pondere inaequali mixtae. *Xylander*.

³⁶⁸ f. ἀναθυμιαμάτων. *Reiske*.

³⁶⁹ κράματι videtur idem hic loci, atque φαρμάκῳ, vel κυκεῶνι, significare. *Reiske*.

μαλακτικόν.³⁷⁰ ἄνευ δὲ τούτων ῥητίνη μὲν ἐστὶν ἔργον ἡλίου καὶ σμύρναν πρὸς τὴν σελήνην³⁷¹ τῶν φυτῶν ἐκδακρύνοντων, τῶν δὲ τὸ κῦφι συντιθέντων ἔστιν ἃ νυκτὶ χαίρει μάλλον, ὥσπερ ὅσα πνεύμασι ψυχροῖς καὶ σκιαῖς καὶ δρόσοις καὶ ὑγρότησι τρέφεσθαι πέφυκεν. ἐπεὶ τὸ τῆς ἡμέρας φῶς ἐν μὲν ἐστὶ καὶ ἀπλοῦν (καὶ τὸν ἥλιον ὁ Πίνδαρος ὀράσθαι φησὶν ἐρήμης δι' αἰθέρος) ὁ καὶ νυκτερινὸς ἀήρ κρᾶμα σύμμιγμα πολλῶν γέγονε φώτων καὶ δυνάμεων, οἷον σπερμάτων εἰς ἐν ἀπὸ παντὸς ἄστρου καταρρέοντων. εἰκότως οὖν ἐκεῖνα μὲν, ὡς ἀπλᾶ καὶ ἀφ' ἡλίου τὴν γένεσιν ἔχοντα, δι' ἡμέρας, ταῦτα δὲ ὡς μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῖς ποιότησιν, ἀρχομένης νυκτὸς ἐπιθυμιῶσιν.

³⁷⁰ [κοιλίας μαλακτικόν] ita Stephanus edidit. in Basil. est χρή μαλακτικόν, unde efficiebam χρήμα μαλακτικόν ὄν. *Reiske*.

³⁷¹ ἡλίου καὶ σμύρμα, πρὸς τὴν εἵλην τῶν φυτῶν, *resina et myrrha est opus solis, germinibus ad solis teporem lacrymantibus, seu succum suum oleosum exsudentibus. Reiske*.